petrol-iş kadın

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

SAYI: 60 Nisan 2019

BİR PERİ MASALI VE ÇALIŞIRKEN ÖLEN KADINLAR

"Radyum Kızları" oyununun yönetmeni Laçin Ceylan'la söyleşi

"KADINIZ, GÜÇLÜYÜZ, SENDİKALIYIZ"

Petrol-İş 28. Genel Temsilciler Kurulu'ndan kadınlar

TUTSAK ÜLKENİN ÖZGÜR KADINLARI

Filistin'den sendika yöneticisi iki kadınla söyleşi

CHILWELL MÜHİMMAT FABRİKASI FACİASI ve KANARYA KIZLARI

Savaş sanayiinin kadın işçileri, fabrikalarda sönen hayatlar

"YENİ ŞEYLER DENEMEKTEN KORKMAMALIYIZ"

IndustriALL Türkiye Kadın Ağı Petrol-İş eşbaşkanlığında tekrar toplandı

8 MART DOSYASI

- 8 Mart'ın tarihçesi
- Petrol-İş'te 8 Mart
- Flormar direnişi sona erdi
- 1909 New York gömlek işçileri grevi
- 1911 Triangle gömlek fabrikası yangını

İÇİNDEKİLER

Sayı 60 NİSAN 2019

4 **HABERLER**

5 2019 temsilci eğitimlerinde toplumsal cinsiyet dersleri tamamlandı:
TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE SENDİKALARDA KADINLAR

6 Çalışma yaşamında kadınlar
KADINLARA ŞİDDETSİZ, GÜVENCELİ BİR İŞ VE YAŞAM

9 Petrol-İş 28. Genel Temsilciler Kurulu'ndan kadınlar:
"KADINIZ, GÜÇLÜYÜZ, SENDİKALIYIZ"

20 **KADIN AJANDASI**

22 Radyum Kızları oyununun yönetmeni Laçin Ceylan'la söyleşi:
BİR PERİ MASALI VE ÇALIŞIRKEN ÖLEN KADINLAR

28 Saatleri aydınlatmak uğruna hayatları karartılan kadın işçiler
RADYUM KIZLARI

8 MART DOSYASI
32 ● 8 Mart'ın Tarihçesi
34 ● Petrol-İş'te 8 Mart
35 ● Flormar direnişi sona erdi
44 ● 1909 New York gömlek grevi
46 ● Triangle gömlek fabrikası yangını

50 **TOPLU SÖZLEŞME VE KADIN**
4857 Sayılı İş Kanunu'nda Doğum ve Doğum Sonrası İzinlerde Yapılan Değişiklikler, Bölüm 1

52 Filistin Petrokimya İşçileri Kamu Sendikası'ndan iki kadın yönetici:
TUTSAK ÜLKENİN ÖZGÜR KADINLARI

58 IndustriALL Türkiye Kadın Ağı
"CESUR OLMALI, YENİ ŞEYLER DENEMEKTEN KORKMAMALIYIZ"

60 **SAĞLIK**
Kadınlara özgü sağlık sorunları

61 **BİLGE KIZ**

62 Ressam Aliye Altunbilek'ten kadın sorunlarına sanatsal bir yaklaşım:
KADIN MONOLOGLARI

66 Savaş sanayiinin kadın işçileri, fabrikalarda sönen hayatlar:
CHILWELL MÜHİMMAT FABRİKASI FACİASI ve KANARYA KIZLARI

70 Petrol-İş MYK'nın Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele'ye dair açıklaması:
"NE EVDE, NE İŞYERİNDE, NE SENDİKADA, PETROL-İŞ'TE KADINA ŞİDDETE MÜSAMAHA YOK"

73 **1 MAYIS ŞİİRİ**
Yaşar Nezihe'nin 1923 tarihli şiiri

74 **KAMU POLİTİKALARI VE TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI VERİ**

77 **TARİHTEN KADIN PORTRELERİ**
Behice Boran

78 Sosyal medya ve internet kullanımı, giderek artan sanal tehditler kadınları nasıl etkiliyor?
SİBER HAYAT, OH NE RAHAT!

82 Çocuğa yönelik cinsel istismar
"HASTALIK DEĞİL SUÇ"

86 **OKUMA KÖŞESİ**
● Antabus
● Kadınların Nesi Var?

88 ILO "Cinsiyete Dayalı Ücret Açığını Anlamak" konferansı yapıldı:
EŞİT DEĞERDE İŞE EŞİT ÜCRET ANLAYIŞI BENİMSENMELİ

90 **EVET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR!**

MERHABA

Petrol-İş Kadın Dergisi birbirinden renkli konularla tekrar karşınızda. 60. sayısını elinde tuttuğunuz dergimizin aynı zamanda on altıncı yılına da girmiş bulunuyoruz. Hem evde hem işte çalışan kadınların gündemi yine dolu. Kadınların uluslararası mücadele ve dayanışma günü 8 Mart'ı geride bıraktık, önümüz 1 Mayıs. Sendikalarda kadın işçilerin taleplerini yükseltmek için bulunmaz fırsat.

Toplumsal cinsiyet çalışmaları arasında önemli yer tutan eğitimler konusunda Petrol-İş'in faaliyetleri sürüyor. Temsilci eğitimlerinde toplumsal cinsiyet dersleri bunun bir parçası. 2019 yılında üç grup halinde verdiğimiz eğitimlere ilişkin ayrıntıları, ilgili yazımızda bulabilirsiniz.

Kadınlara dair istatistikleri düzenli olarak vermeye devam ediyoruz. İlk sayfalarda.

Petrol-İş 28. Genel Temsilciler Kurulu'na katılan kadın temsilciler ve Flormar direnişinden kadınlarla söyleşimiz sendikalarda kadınların daha etkin olması gerektiğini gösteriyor. Her açıdan öğretici ve ön açıcı bir söyleşi oldu.

Kadın Ajandası'nda yine kadın tarihinde önemli yer tutmuş, pek çok konuda öncülük etmiş kadınlara ve olaylara yer verdik. Elif Ülker'in kalemine sağlık.

Radyum Kızları, kadın işçi tarihinde meydana gelmiş en büyük facialardan biri. Diğerlerinden farkı, kurbanlarını yavaş yavaş öldürmesi. Dergimizin 55. sayısı için yazdığımız Radyum Kızları'nın öyküsünü kaçıranlar için tekrar paylaştık.

Radyum kızlarının öyküsünü Türkiye'de ilk kez tiyatro oyunu haline getiren yönetmen Laçin Ceylan ve ekibi oldu. Ünlü oyuncu ve yönetmenle Devlet Tiyatroları'nda oynanan Radyum Kızları'nın hazırlık sürecini, oyunculuk sektöründe kadın olmayı ve iş güvenliği gibi pek çok önemli konuyu konuştuk. Dergimizin yayına girdiği bugünlerde, oyuna ve ekibine pek çok kurumdan ödül ve ödül adaylığı gelmeye devam ediyordu.

Kadınlar günü geride kaldı, ancak etkisi sürüyor. 8 Mart dosyamızda hatalarından ayıklanmış 8 Mart tarihçesinin yanı sıra Petrol-İş sendikasının etkinliklerine yer verdik. Flormar direnişi sona erdi, 297 günlük direnişin öyküsü, pek çok anıyı ve dersi de içeriyor. Grevin sona ermesi kadınlar gününe denk geldi. Petrol-İş'in konuyla ilgili açıklamaları ilgili bölümde. Kadınlar gününün tarihçesinde önemli yer tutan 1909 New York gömlek işçileri grevi ve 1911 Triangle gömlek fabrikası yangınıyla ilgili yazıları da dosyamızda bulabilirsiniz.

Toplu sözleşme uzmanımız Av. Serpil Aksakal, 4857 sayılı İş Kanunu'nda doğum ve doğum sonrası izinlerde yapılan değişiklikleri yazı dizisi halinde inceledi. İlk bölüm bu sayıda.

Filistin'den iki kadın sendika yöneticisiyle yaptığımız söyleşi, Filistin'de kadın olmak, sendikacı olmak ve savaş ortamında yaşamaya çalışmak konularında epey fikir veriyor.

IndustriALL Türkiye Kadın Ağı Petrol-İş eşbaşkanlığında yeniden toplandı. Toplantıya küresel sendika IndustriALL adına Toplumsal Cinsiyet ve Programlar Koordinatörü Armele Seby katıldı. Toplantıda konuşulanlar, alınan kararlar önümüzdeki dönem için umut verici.

Bilge Kız, bu sayıda kadınlar için büyük önem taşıyan ve yaygın bilgi hatalarının yapıldığı "nafaka" konusunu ele alıyor. Elif Ülker'in mizahi bir yaklaşımla işlediği nafaka konusu, önümüzdeki sayılarda ayrıntısıyla ele alınacak.

Ressam Aliye Altunbilek'le, kadın sorunlarına sanatsal yaklaşımı 'Kadın Monologları' sergisi hakkında konuştuk.

Savaş sanayiinin kadın işçileri konusunu daha önceki sayılarımızda işlemiştik. Tarihte kadın işçilerin yaşadığı facialardan biri de, 1918 yılında İngiltere'de meydana gelen Chilwell mühimmat fabrikası patlaması... Fabrikada meydana gelen patlamanın öyküsü, savaş sanayiinde çalışan kadınları da anlatıyor aynı zamanda. 'Kanarya kızları'nın öyküsünü belki de ilk defa okuyacaksınız.

İşyerinde kadına yönelik şiddet sendikaların ve sendikalı kadınların ana gündemlerinden biri. Petrol-İş olarak bu konuyla ilgili pek çok çalışma yapıldı, yapılmaya devam ediliyor. İlgili sayfalarda.

1 Mayıs yaklaşıyor. Bundan 96 yıl önce bir kadının kaleminden dökülen 1 Mayıs dizeleri, o dönemde de taleplerin ne kadar benzerlik taşıdığını gösteriyor. Yaşar Nezihe'nin 1 Mayıs şiirini okumayan kalmasın.

Veriye toplumsal cinsiyet perspektifiyle bakmanın, eşitlikçi kamu politikalarının belirlenmesinde nasıl bir rol oynadığına ilişkin yazımızı akademisyen Alev Aslan Aras kaleme aldı.

Aramıza genç bir kadın çizer katıldı: Ecem Ermiş. Bu sayımızdan itibaren 'Tarihten Kadın Portreleri' çizecek, geçmişte ve günümüzde, Türkiye ve dünyada öne çıkmış kadın kişiliklerini tanıtacak.

Kadınlar, siber dünyanın tehditlerinden en çok etkilenen kesimlerden biri. Neşe Açarı, internetin ve sosyal medyanın dikkatsiz kullanımı sonucu neler yaşayabileceğinize ve kendinizi nasıl koruyacağınıza ilişkin ayrıntılı bilgilerin yer aldığı bir yazı paylaştı. Okumanızda fayda var.

Çocuğa yönelik cinsel istismar, toplum olarak sahip çıkmamız gereken konulardan biri. Sosyolog Sibel Dağ'ın kaleme aldığı yazı, konunun tespitinden çözümüne kadar bilmemiz gereken pek çok şey hakkında ayrıntılı bilgi içeriyor. Mutlaka okunması ve yaygınlaştırılması gereken bir konu.

ILO'nun cinsiyete dayalı ücret açığını anlamak konulu konferansına Petrol-İş Kadın Dergisi de katıldı. Konferansın ayrıntıları ilgili yazımızda.

Sağlık, okuma köşesi, mutfak sayfalarımızda yine ilginizi çekeceğini umduğumuz konulara yer vermeye çalıştık. Keyifli okumalar dileriz.

petrol-iş kadın

Yerel Süreli Yayın

Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.

Üç ayda bir yayınlanır

NİSAN 2019'da basılmıştır.

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Ali Ufuk Yaşar / *Genel Başkan*

Ahmet Kabaca / *Genel Sekreter*

Turgut Düşova / *Genel Mali Sekreter*

Mustafa Mesut Tekik / *Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri*

Ünal Akbulut / *Genel Yönetim Sekreteri*

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına Sahibi: Ali Ufuk Yaşar, Genel Başkan
Sorumlu yazı işleri müdürü: Ahmet Kabaca, Genel Sekreter

Genel Yayın Yönetmeni
Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım & Uygulama
Petrol-İş Kadın Servisi

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 23
Altunizade 81180 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı: HEM Tanıtım
Kirazlıtepe Mah. Malkoç Cad. No: 1 Üsküdar, İstanbul

www.petrol-is.org.tr/kadindergisi

kadin@petrol-is.org.tr

www.facebook.com/petroliskadindergisi

twitter.com/PetrolisKadin

issuu.com/petroliskadin

IUF Küresel Sendika ve Melia oteller zinciri arasında tacize karşı anlaşma:

OTELCİLİK SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLARIN % 85'İ TACİZE UĞRUYOR

Kadına yönelik işyerinde şiddet, taciz ve ayrımcılık konusunda bugüne kadar pek çok önemli faaliyete imza atan Uluslararası Gıda, Tarım, Otel, Lokanta, Yemek Hizmeti, Tütün ve Bağlantılı İşçiler Sendikası (IUF) otel sektöründe üyesi bulunan kadınları tacize karşı korumayı amaçlayan önemli bir anlaşmaya daha imza attı.

Uluslararası alanda 128 ülkede 429 bağlı sendikada 10 milyon üzerinde işçiyi temsil eden IUF ile İspanya kökenli Melia oteller zinciri arasında İspanya'da imzalanan sözleşme, 2013'te imzalanan "IUF-Melia İşyeri Hakları Sözleşmesi" ile başlayan sürecin devamı niteliğinde. ILO'nun, tacizin neleri kapsadığına dair tanımını içeren ve "sıfır tolerans" ilkesini esas alan sözleşme, Melia için çalışan herkesin onurunu korumayı, fiziksel ve duygusal sağlıklarına ilişkin haklarını güvence altına almayı ve ayrımcılıkla mücadeleyi hedefliyor. Uygulama ile ilgili bütün süreçlerin her iki taraf tarafından yakından takip edileceği belirtildi. Sözleşmeyi, kurumları adına Melia Oteller Zinciri CEO'su Gabriel Escarrer ve IUF Genel Sekreteri Sue Longley imzaladı. Longley, konaklama ve sektöründe çalışanların % 85'inin cinsel taciz yaşadığını belirterek, küresel marka haline gelen Melia oteller zincirinde yapılan müzakerenin uygulama sürecini geliştirmeyi dört gözle beklediklerini ifade etti. (Kaynak: www.iuf.org)

Tıp fakültesi çalışanı yedi bilim insanının yaptığı bir araştırma, kadın işçilerin meslek hastalıklarına geç tanı konduğunu ortaya koydu:

"KADIN İŞÇİLERE ÖNYARGILI TANI"

Atatürk Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi tıp fakültelerinde çalışan Metin Akgün, Fatih Alper, Muhammet Çalık, Adem Karaman, Elif Yılmazel Uçar, Ömer Araz ve Buğra Kerget adlı bilim insanlarının yaptığı bir çalışma, kadın işçilere tanı konulmasının erkek işçilere göre daha geç gerçekleştiğini, ya da 'kadın işçilerin erkek işçilerle aynı hastalıklara yakalanamayacağı' önyargısıyla çoğunlukla yanlış tanı konulduğunu ortaya çıkardı. Çalışmaya konu olan 32 yaşında bir kadın hasta, 2012 yılında uzun süreli öksürük şikayetiyle başvurmuş, yanlış tanı konularak yanlış tedavi edilmiş, çok sonraları mesleki geçmişini anlatınca, 1997-2000 yılları arasında kot kumlama atölyesinde çalıştığı ortaya çıkmıştır. Görevi, kotların rengini kontrol etmek olan kadın işçi, kot kumlama işi yapmadığı halde havalandırmanın yetersizliği, gerekli koruma giysilerinin bulunmayışı nedenleriyle Silikozis'e yakalanmıştır. Araştırmacılara göre tanı konulmamasının nedeni hastanın kadın olması. Kadınların, erkeklerde görülen hastalıkları geçirmeyecekleri düşünülüyor, bu nedenle, bugüne kadar kot kumlama nedeniyle silikozis tanısı konulmuş kadın hasta bulunmuyor. Aynı önyargı nedeniyle hastaların meslek öykülerinin alınmadığı ve bu nedenle doğru tanı konulamadığı da ortaya çıkan bulgular arasında yer alıyor.

2019 TEMSİLCİ EĞİTİMLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET DERSLERİ TAMAMLANDI:

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE SENDİKALARDA KADINLAR

Petrol-İş Sendikası'nda 2009 yılından beri devam eden toplumsal cinsiyet dersleri, aktif üye eğitimlerinin yanısıra temsilci eğitimlerinde de veriliyor. Eğitimlerin onuncu yılında, sendikamızın kadın politikaları; eşitlik ve kadına yönelik şiddet konularındaki tutumu anlatıldı. Temsilcilere, Petrol-İş tüzüğünde, toplu sözleşme maddelerinde ve geçtiğimiz yıl imzaladığımız IndustriALL Küresel Taahhütname'de yer alan belirleyici hükümler hakkında bilgi de verildi.

Petrol-İş Sendikası'nın 2019 temsilci eğitimleri üç grup halinde gerçekleştirildi. Petrol-İş Sendikası Eğitim Servisi tarafından düzenlenen, Ocak, Şubat ve Mart aylarında olmak üzere üç grup halinde gerçekleştirilen eğitimlerin ikişer saati toplumsal cinsiyet derslerine ayrıldı. Petrol-İş Kadın Servisi olarak verdiğimiz derslerde, Petrol-İş'te kadınların üyelik ve temsil oranlarına dair bilgiler verildi, , ülke ve dünya genelinden örnekler ve istatistiklerle kadınların çalışma ve toplum yaşamındaki durumları anlatıldı.

Toplumsal cinsiyetle ilgili temel kavramların da ele alındığı dersin ilk bölümü bilgilendirmeye dayalıyken, ikinci bölümde temsilciler de söz aldı. Toplumsal cinsiyet eğilimlerinin belirlenmesi açısından önemli olduğunu düşündüğümüz bu bölümde, temsilcilerin toplumsal cinsiyet eşitliği, ücret eşitliği, kadınların sendikalardaki durumu, ayrımcılık gibi konularda hazırlanan sorulara cevap vermeleri istendi. Farklı görüşler paylaşıldı, fikirler karşılıklı tartışıldı. Üç grupta eğitime katılan toplam 104 temsilcinin ikisi kadındı.

Temsilciler arasında 33 yıldır çalışan da vardı, bir yıldır çalışan da. Bir iki kişi dışında bütün katılımcılar ilk defa temsilci olmuştu. Temsilcilerin çoğu, kadınların da çalıştığı işyerlerinden geliyordu. Bazılarının işyerlerinde kadın çalışanların sayısı yüzün üzerindeyken, bazılarında sadece 10 kadın çalışıyordu. Toplumsal cinsiyet derslerinin sonunda aldığımız olumlu tepkiler, derslerin bir nebze de olsa etkisinin olduğunu gösteriyordu, ancak bununla birlikte bu konuda alınacak çok yol olduğu da unutulmaması gereken gerçekler arasında.

Çalışma yaşamında kadınların durumu

KADINLARA ŞİDDETSİZ, GÜVENCELİ BİR İŞ VE YAŞAM

Tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik kriz, kadınları ya işsizlikle ya da güvencesiz, kötü koşullarda, düşük ücretli işlerde çalışmayla karşı karşıya bırakıyor. Geçim sıkıntısına ek olarak toplumda şiddet, taciz ve tecavüz oranları da giderek artıyor. Ekonomi, siyaset, eğitim ve sağlık alanlarında takip ettiğimiz istatistikler ne yazık ki bunu doğruluyor.

İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ'NDE KADINLAR

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Aralık 2018 verilerini içeren İşgücü İstatistikleri, 15 Mart 2019 tarihinde yayınlandı. 15 ve daha yukarı yaştakilerin nüfusu 60 milyon 948 olarak açıklanırken, bu sayının yüzde 50,6'sının kadınlardan oluştuğu belirtiliyor. 15 ve üzeri yaş grubunda bulunan kadınların sayısı 30 milyon 827 bin iken erkeklerin sayısı 30 milyon 121 olarak açıklanıyor.

İŞGÜCÜNE KATILIM

Bu yaş grubunda işgücüne dahil olanların sayısı kadın ve erkek toplam 31 milyon 957 bin. İşgücüne dahil olanların 21 milyon 585 bini (% 67) erkeklerden, 10 milyon 700 bini ise (% 33) kadınlardan oluşuyor.

15 ve daha yukarı yaştakiler grubunda bulunan 30 milyon 827 bin kadının 10 milyon 371 bini (% 33) işgücüne dahil, işgücüne dahil olup istihdam edilenlerin sayısı 8 milyon 774 bin.

İşsiz kadın sayısı bu dönem için bir milyon 597 bin olarak açıklanmış. Bu rakamlara göre, kadınların işgücüne dahil olanlar arasında yüzde 85'inin istihdam edildiği, yüzde 15'inin işsiz olduğu sonucu elde ediliyor.

İşgücüne dahil olmayan toplam 28 milyon 992 bin kişinin 8 milyon 536 bini (% 30'u) erkeklerden, 20 milyon 456 bini (% 70'i) kadınlardan oluşuyor. İşgücüne dahil olmayan kadın sayısına geçen yılın bu dönemine göre 204 bin kadın daha eklenmiş.

İşgücüne dahil olan kadın sayısı, bir önceki yılın aynı dönemine göre (10 milyon 180 bin) 191 bin artarak 10 milyon 371 bine çıkmış. **Kadınların işgücüne katılma oranı**, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 0.1'lik artışla **% 33.6**'ya yükselmiş.

İŞGÜCÜNE DAHİL OLMAMA NEDENLERİ

İşgücüne dahil olmayanların nedene göre dağılımına baktığımızda, Aralık 2018 döneminde 15 ve daha yukarı yaşta olup işgücüne dahil olmayan **20 milyon 456 bin kadın** arasında en

büyük bölümü **11 milyon 311 bin ile "ev işleri nedeni" ile işgücüne dahil olmayan kadınlar** oluşturuyor.

Kadınlar arasında en çok rastlanan ikinci işgücüne dahil olmama nedeni ise 2 milyon 621 bin ile '**çalışamaz halde**' olmak. TÜİK, çalışamaz halde olanlara, çalışmasına mani olacak engeli veya hastalığı olanları dahil ediyor.

Kadınların işgücüne dahil olmayanların bir bölümünü de 2 milyon 367 bin ile üçüncü sırada **eğitim öğretime devam ettiği için** işgücüne dahil olmayanlar oluşturuyor.

İş aramayıp çalışmaya hazır olduğu halde işgücüne dahil olmayan 1 milyon 392 bin kadının 244 bini iş bulma ümidi olmayanlar, 1 milyon 148 bini ise mevsimlik çalışma, ev kadınlığı, öğrencilik gelir sahibi olma, emeklilik, çalışamaz halde olma nedenleriyle iş aramayan, ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kadınlar oluşturuyor.

İşgücüne dahil olmayan kadınların 2 milyon 621 bini çalışamaz halde olduğu için, 1 milyon 200 bini ise emeklilik nedeniyle çalışma yaşamının dışında yer alıyor.

Aralık 2018 dönemi için mevsimlik çalışma nedeniyle işgücüne dahil olmayan kadın sayısı ise 98 bin.

	Toplam		Erkek		Kadın	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
15 ve daha yukarı yaştakiler			(Bin)			
Nüfus	**60 295**	**60 948**	29 863	30 121	30 433	30 827
İşgücü	**31 579**	**31 957**	21 398	21 585	10 180	10 371
İstihdam	**28 288**	**27 655**	19 445	18 881	8 843	8 774
Tarım	**5 170**	**4 795**	2 903	2 797	2 266	1 998
Tarım dışı	**23 118**	**22 860**	16 541	16 084	6 577	6 776
İşsiz	**3 291**	**4 302**	1 954	2 704	1 337	1 597
İşgücüne dahil olmayanlar	**28 716**	**28 992**	8 464	8 536	20 252	20 456
			(%)			
İşgücüne katılma oranı	**52,4**	**52,4**	71,7	71,7	33,5	33,6
İstihdam oranı	**46,9**	**45,4**	65,1	62,7	29,1	28,5
İşsizlik oranı	**10,4**	**13,5**	9,1	12,5	13,1	15,4
Tarım dışı işsizlik oranı	**12,3**	**15,6**	10,4	14,0	16,8	18,9
15-64 yaş grubu						
İşgücüne katılma oranı	**57,5**	**57,8**	77,4	77,7	37,5	37,8
İstihdam oranı	**51,4**	**49,9**	70,2	67,8	32,5	31,9
İşsizlik oranı	**10,6**	**13,7**	9,3	12,8	13,4	15,7
Tarım dışı işsizlik oranı	**12,4**	**15,7**	10,4	14,1	16,9	19,0
Genç nüfus (15-24 yaş)						
İşsizlik oranı	**19,2**	**24,5**	16,5	22,3	24,1	28,3
Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı(1)	**23,1**	**24,9**	14,0	17,1	32,5	32,9

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
(1) Çalışmayan ve eğitimde (örgün ve yaygın) olmayan gençlerin, toplam genç nüfus içindeki oranıdır.

KADIN İSTİHDAMI

Kadınların istihdam rakamlarına baktığımızda, işgücüne katılanların yüzde 84'ünü oluşturan 8 milyon 774 bin kadının istihdamda yer aldığını görüyoruz. **Kadınların istihdam oranı yüzde 28.5** olarak açıklanırken, geçen yılın bu dönemine göre (% 29.1), istihdam oranında % 0.6'lık düşüş olduğu görülüyor. Geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre, **istihdama katılan kadın sayısında 69 bin azalma** olduğu görülüyor.

İstihdama katılan 8 milyon 774 bin kadının % 67.9'unu oluşturan 5 milyon 961 bini ücretli ve yevmiyeli olarak çalışıyor. Erkekler için bu sayı 13 milyon 78 bin. **Bir milyon 871 bin kadın, istihdam edilen kadınların % 21.3'ü, ücretsiz aile işçisi olarak çalışırken**, erkekler için bu rakam 782 bin olarak veriliyor. Kadınların % 9.1'i (798 bin kadına karşılık 3 milyon 906 bin erkek) kendi hesabına çalışırken 144 bini (% 1.6'sı) işveren konumunda istihdamda yer almaktadır. İşveren konumunda çalışan erkeklerin sayısı ise 1 milyon 116 bin ile kadınların yaklaşık 8 katını oluşturuyor.

İstihdama katılan kadınların ekonomik faaliyetlerine göre dağılımına baktığımızda, 8 milyon 774 bin kadının en büyük oranının hizmetler sektöründe çalıştığı görülüyor. 5 milyon 379 bin kadın % 61.3 gibi bir oranla hizmetler sektöründe istihdam ediliyor. Hizmetler sektöründe istihdam edilen 5 milyon 379 bin kadına karşılık 10 milyon 392 bin erkek istihdam ediliyor.

Bunu 1 milyon 998 bin kadın istihdamı ile (% 22.8) tarım sektörü izliyor. Tarım sektöründe istihdam edilen erkek sayısı ise 2 milyon 797 bin olarak veriliyor.

İstihdama katılan kadınların 1 milyon 328 bini, oran olarak % 15.1'i sanayi işkolunda çalışırken, aynı işkolunda çalışan erkeklerin sayısı 4 milyon 146 bin. İstihdamdaki kadınların yüzde 0.8'i, yani 69 bini inşaat sektöründe istihdam ediliyor. Erkekler için bu sayı 1 milyon 546 bin olarak açıklanıyor.

İŞSİZLİK ORANLARI

Aralık 2018 dönemine ilişkin 15 ve daha yukarı yaştakiler için açıklanan toplam işsiz sayısı 4 milyon 302 bin iken, bu sayının 1 milyon 597 bini, oran olarak % 37'si kadınlardan; 2 milyon 704 bini, oran olarak ise % 63'ü erkeklerden oluşmaktadır.

Kadınlardaki **işsizlik oranı % 15.4** olarak açıklanıyor. Buna göre, işgücüne dahil olan **10 milyon 371 bin kadının 1 milyon 597 bini** işsiz kategorisinde yer almaktadır. Erkeklerde işsizlik oranı Aralık 2018 için % 12.5. (21 milyon 585 bin erkekten 2 milyon 704 bini işsiz).

DAHA ÖNCE ÇALIŞTIĞI İŞE GÖRE İŞSİZLER

Aralık 2018 itibariyle açıklanan 1 milyon 597 bin işsiz kadının işsiz kalmadan önce çalıştığı ekonomik alanın büyükten küçüğe sıralanışı şöyle:

En çok işsizlik hizmetler sektöründe meydana gelmiş, buna göre, hizmet-

ler sektöründe çalışırken işsiz kalan kadın sayısı 952 bin. 204 bin kadın, sanayide çalışırken işsiz kalmış; 75 bin kadın tarımda çalışırken, 28 bin kadın ise inşaat sektöründe çalışırken işsiz hale gelmiş.

Buna ek olarak, işsiz olduğu halde ilk defa iş arayan kadınların sayısı 200 bin olarak açıklanırken; 138 bin kadının 8 yıldan daha önce işsiz kaldığı belirtiliyor. Geçtiğimiz yılın Aralık döneminden beri geçen bir yılda işsiz kadın sayısı 260 bin artış göstermiş. Kadın işsizler, toplam işsiz sayısının (4 milyon 302 bin) yüzde 37'sini oluşturuyor.

GENÇ KADINLARDA İŞSİZLİK

15-24 yaş arasında bulunan genç kadınlar için Aralık 2018 için açıklanan işsizlik oranı % 28.3 iken, genç erkeklerde bu rakamın % 22.3 olduğu görülüyor. Genç kadınlarda, geçtiğimiz yılın bu dönemine göre işsizlik oranında % 4'lük artış kaydedilmiş. Aynı istatistiklere göre, ne eğitimde, ne istihdamda yer almayan genç kadınların oranı ise % 32.9 olarak açıklanıyor. Genç erkekler için bu oran % 17.1 olarak verilmiş.

KAYIT DIŞI ÇALIŞMA

Aralık 2018 dönemi işgücü istatistiklerine göre, istihdam edilen 8 milyon 774 bin kadının % 40.3'ü, yani 3 milyon 532 bini kayıt dışı çalışıyor. Kayıt dışı çalışan 3 milyon 532 bin kadının 1 milyon 120 bini ücretli veya yevmiyeli; 1 milyon 734 bini ücretsiz aile işçisi olarak; 655 bini kendi hesabına; 23 bini ise işveren konumunda çalışmakatdır.

3 milyon 532 bin kayıt dışı çalışan kadının 1 milyon 888 bini tarımda, 1 milyon 644 bini ise tarım dışı işlerde çalışıyor.

Tarımda kayıt dışı çalışan 1 milyon 888 bin kadının 1 milyon 564 bini ücretsiz aile işçisi olarak çalışma yaşamında yer alıyor. Buna karşılık, tarım dışı alanda kayıt dışı çalışan 1 milyon 644 bin kadının 170 bini ücretsiz aile işçisi olarak çalışıyor. (Kaynak: www.tuik.gov.tr)

İŞ CİNAYETLERİ

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin ulusal ve yerel basından; işçilerin mesai arkadaşlarından, ailelerinden, iş güvenliği uzmanlarından, işyeri hekimleri ve sendikalardan edindikleri bilgilere göre, Mart ayında en az 108 işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi...

Ocak ayında en az 159, Şubat ayında en az 125 ve Mart ayında en az 108 işçi olmak üzere; yılın 2019 ilk üç ayında en az 392 işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi...

Mart ayında ölen 108 kişin 85'i ücretli, 23'ü kendi hesabına çalışıyordu.

Cinsiyete göre dağılımına göre, ölen işçilerin 4'ü kadın, 104'ü erkek. Kadın işçi cinayetleri tarım ve sağlık işkollarında gerçekleşti.

Ölenlerin beşi çocuktu. Çocukların 4'ü tarımda, 1'i inşaatta çalışıyordu.

İşkollarına göre dağılım: En fazla ölüm inşaat, tarım, taşımacılık, belediye/genel işler, ticaret/büro, madencilik, kimya ve enerji işkollarında gerçekleşti.

Ölüm nedenleri: En çok ezilme/göçük, trafik/servis kazası, yüksekten düşme ve kalp krizi.

Ölenlerin 1'i (yüzde 0,92) sendikalı, 107 işçi ise (yüzde 99,08) sendikasızdı.
(Kaynak: www.guvenlicalisma.org)

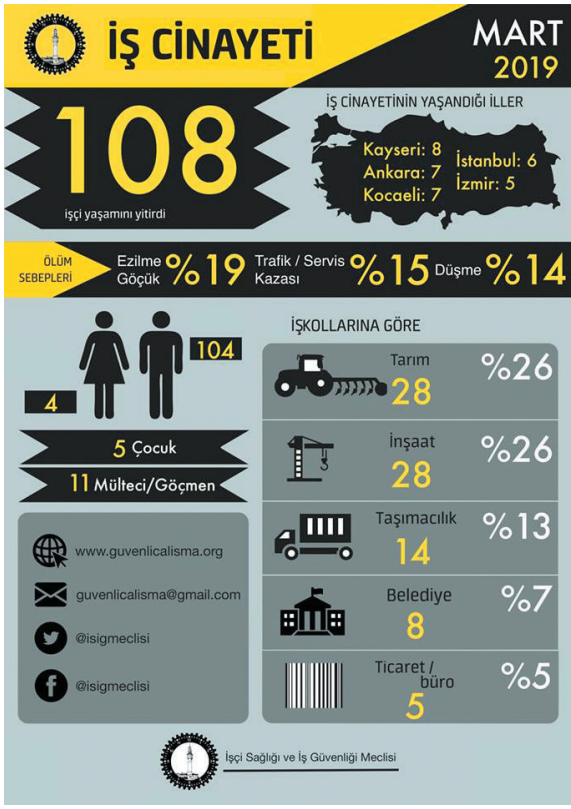

PETROL-İŞ 28. GENEL TEMSİLCİLER KURULU'NDAN KADINLAR:

"KADINIZ, GÜÇLÜYÜZ, SENDİKALIYIZ"

Söyleşi: Selgin Zırhlı Kaplan

Geçtiğimiz Kasım ayında Antalya'da gerçekleştirilen 28. Genel Temsilciler Kurulu'na, temsilci kadınların yanısıra Flormar'da direnen ve direnişçileri temsilen gelen kadınlar da yer almıştı. Gerçekleştirdiğimiz söyleşide kadın işçilerin yaşadığı sıkıntıları, sendikalarda kadın olmayı, Flormar direnişini konuşmuştuk. Kadınlar, sendikalarda kadın katılımının daha fazla olması ve daha sık biraraya gelinmesi gerektiği konusunda hemfikirdi.

Genel Temsilciler Kurulu'na katılan temsilci ve Flormar direnişçisi kadınlarla biraraya gelerek sohbet etme olanağı bulmamız büyük bir şans oldu. Her konuşmada, daha önce konuşulmamış pek çok konunun konuşulması bu sohbetin en büyük faydalarından biri oldu. Petrol-İş'li kadınlar, çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları dile getirdiler, daha eski olanlar, yeni olanlarla deneyimlerini paylaştılar. Kadın olarak dayanışmanın, biraraya gelmenin önemine işaret ettiler. Sohbetin sonunda, bundan sonra daha sık biraraya gelinmesi gerektiğinde herkes hemfikirdi.

Söyleşide Petrol-İş'li kadınlara iş yaşamında kadın olarak ayrımcılığa uğrayıp uğramadıklarını, çalışmaktan kaynaklı sağlık sorunları, meslek hastalıkları yaşayıp yaşamadıklarını, bu konuda nasıl bir yol izlenmesi gerektiği konusunda bilgi sahibi olup olmadıklarını sorduk. Anlattıklarından yola çıkarak, bu konuda daha yapılması gereken çok şey olduğunu söyleyebiliriz.

Kendinizi tanıtır mısınız? Nereden katılıyorsunuz, ne iş yapıyorsunuz?

İsmim **Ebru Er**. Petkim işyeri temsilcisiyim. 27 yıldır bu şirkette çalışıyorum. Biri 23, biri 14 yaşında iki kızım var. 2005 yılında eşimden ayrıldım. O zamandan bu zamana hem hayat mücadelesini hem sendikal mücadeleyi bir arada yürütmeye devam ediyorum.

İşyerindeki göreviniz nedir?

Petkim'de revirde odyolog olarak çalışıyorum, işitme testleri yapıyorum. Fabrikalarımız gürültülü olduğu için o ortamda çalışan arkadaşlarımızın kulak sağlığıyla ilgileniyorum.

Sizi tanıyalım?

İsmim **Ayşe Güldali**. 11 yıldır Flormar'da operatör olarak çalışıyordum. Sendikaya üye oldum diye işimden edildim. 15 Mayıs'tan beri direniyoruz. Petrol-İş'in bu kurula katılma fırsatı vermesi çok hoşumuza gitti. Her konuşmada Flormar direnişinden söz edilmesi bizi çok memnun etti. İnşallah hep beraber kazanıp Flormar'a gireceğiz.

Kaç yaşındasınız, evli misiniz, çocuğunuz var mı?

33 yaşındayım, bekârım. Annem ve babamla beraber yaşıyorum. İşsizim, direniyorum.

Siz de kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Ben **Fatma Atılgan**, ben de 11 yıllık Flormar işçisiydim. Ben de aynı arkadaşım gibi, sendikaya üye olduğum için 132 arkadaşımla beraber işimizden olduk. Şu an direnişteyiz, bir işimiz yok, ama hayırlısıyla bu işin sonuçlanacağına inanıyoruz.

Sizin göreviniz neydi?

Ben ruj dolumda sorumlu olmuştum, iki ay ancak yapabildim, sonra da çıkışımızı verdiler.

Evli misiniz?

Hayır, bekârım. Annem babam yok, tek yaşıyorum.

Sizi tanıyalım?

Ben **Cansu Güneş**. Flormar'da altı yıl çalıştım. Arkadaşlarımın dediği gibi, sendikaya üye olduk, işten çıkarıldık. Oje bölümünde, üretimde çalışıyordum, makinede dolum yapıyorduk. Bekârım, ailemle yaşıyorum. Ailem beni destekliyor, her zaman arkamdalar. İnşallah sendikalı bir şekilde içeri girip çalışacağız.

Siz kendinizi tanıtır mısınız?

Ben **Tülay Turan**, 36 yaşındayım, bir çocuk annesiyim, eşimi kaybettim. Veritas Otomotiv'de çalışıyorum. Herkesten önce, hiç olmayacak bir şeyi başardık, bir ay içinde sendikalı olduk. Mutluyuz, alamadığımız haklarımızı aldık. Petrol-İş'e teşekkür ediyoruz, her zaman arkasındayız, onların da her zaman arkamızda olmalarını istiyoruz.

Siz ne iş yapıyorsunuz?

Kalite kontrolcüyüm. Veritas Otomotiv'de BMW, Audi gibi yabancı araba firmalarına kauçuk parçaları çıkartıyoruz. Kalite kontrolünü yapıyoruz. Üretimdeki arkadaşlar genellikle erkek, kadınlar da var.

Size dönelim tekrar, nasıl temsilci olduğunuzu anlatır mısınız?

Ebru Er: Ben çok uzun yıllardır, dediğim gibi 27 yıldır bu şirkette çalışıyorum, her zaman sendikal mücadelenin içindeydim. Her zaman da sadece mücadelenin içinde olmak değil, bana düşen bir görev varsa bunu yapma niyeti ve isteğindeydim. Ama ülkemizde olduğu gibi şirketimizde de erkek egemenliği hakim olduğu için hep bir şekilde ya önünüz kesiliyor, ya o işi yapmanız istenmiyor, ya da 'sen olmasan da olur' şeklinde bakılıyor. Dolayısıyla yıllarca mücadele edip her gittiğim platformda bunu dile getirip en sonunda da "sizinle olmasa da kendi başıma bu işi yapacağım" diyerek bu sene nihayet temsilci seçilebildim.

İşyerimizde 1950 civarında üyemiz var, bunun 25'i kadın. Temsilcilik zamanı bütün kadınların desteğini aldım, ki bunu da dile getirdikleri için biliyorum. Sonuçta belki hemcinslerimizden birinin yolu açılsın diye yaptılar, bu arada erkek arkadaşlarımızın da çoğunun oyunu aldım. Çünkü 8 temsilci seçecektik, ben ikinci sırada seçilip girdim.

Siz nasıl sendikalı oldunuz, süreç başladıktan sonra neler yaşadınız kısaca anlatır mısınız?

Ayşe Güldali: Bir sene önce bu süreci başlatmıştık. İmza olarak başlattık, imza toplayalım, sendikaya üye olalım diye. Bunu işverene bildirenler oldu. O zaman bu mesele kapanmıştı, kağıdı yırttık attık, vazgeçtik. Daha sonra, her sene olduğu gibi işverenin vaatleri vardı, "önümüzdeki sene çok iyi olacak" diye. Ayrıca, otelde kokteyl şeklinde toplantılar yaparlardı bizimle, nasıl büyüdüklerini, cirolarına ciro kattıklarını anlatırlardı, slayt gösterileri oluyordu ve hiçbir slaytta mavi yakalı yoktu, sadece kendilerini anlatıyorlardı, nerede mağaza açtıklarını. Bunlar da birikti artık, Ocak ayına kadar sabrettik, Ocak ayında zamlara baktığımızda hiçbir iyileştirme olmadığını gördük. Ben 11 senedir orada çalışıyorum, 9 senedir de operatörlük yapıyorum, bana verdikleri zam 30 Lira, çocuğa harçlık olarak verilmez o para.

Çoğu arkadaşımız aynı durumda, 15-16 senelik çalışanlar var, çoğu asgari ücretle çalışıyor. Bize bu kadar değer verdikleri-

ni düşünerek "neden başkaldırmıyoruz, neden korkuyoruz" dedik. "Artık bir şey yapmalıyız" dedik. Sendikaya üye olmaya karar verdik.

Biz ilk atılanlardan değiliz, Ocak-Şubat aylarında altı yedi arkadaşımız atıldı, ikisi kadındı, diğerleri erkek, çünkü bu işi erkekler başlatmıştı, onlar "erkekleri işten atarsak kadınlar korkar, siner, geri çekilirler" diye düşündü. Ama biz çay saati, yemek saati, hiçbir fırsatı kaçırmadan birbirimizi üye yaptık. Birbirimize destek çıktık ve böyle bir şeye baş koyduk. Sağolsun işverenler de hepimizi kapıya koydular.

Baskı da gördük, ben çıkartılmadan bir hafta önce gece vardiyasındaydım, 11 senedir orada çalışıyorum, o güne kadar görmediğim müdür, görmediğim insan kaynakları sırf çay saatinde arkadaşlarımıza destek verdik, alkışladık diye gece saat birde işyerimize geldiler. Makine makine dolaşıp hal hatır sordular. Biz bu insanlara normalde ulaşamıyoruz. Bir sıkıntımız olduğunda, bordromuzda bir sorun olduğunda arıyoruz, telefonlara cevap verilmiyor. Bize verdikleri e-posta adresleri vardı, onları bile kapattılar.

Destek verdiğimiz için gece birde geldiler, üretimden bizi aldılar, saat dört buçuk beşe kadar bizimle toplantı yaptılar hiç yüzünü görmediğimiz insanlar. Demek ki bizimle biraraya gelebiliyorlarmış, ama kendi çıkarları için.

Siz neler yaşadınız, hangi aşamada katıldınız sürece kısaca anlatır mısınız?

Fatma Atılgan: Arkadaşımın da anlattığı gibi, zaten maaşlarımızdan memnun değildik. Ayrıca eşit işe eşit ücret alamıyorduk. Mesela operatörler olarak aynı işi yapıyoruz, ama işe yeni başlayan bir operatör bizden fazla alıyordu, 1800-1900 Lira veriyorlardı ama 15 senelik elemana asgari ücret veriyorlardı. Ve yeni başlayanı o kişinin yanına getirip işi ona öğreteceksin diyorlardı. Arkadaşlarımız da onların maaşını öğrenince, "ben burada yıllardır çalışıyorum, niçin ben operatörlük yapmıyorum da dışarıdan bir operatör alınıyor" diyorlardı.

Neden sizce öyle bir yola başvurdular?

Bence "bunların tazminatları var, zaten ne verirsek gitmeyecekler, mecbur duracaklar" diye bakıyorlardı. Çünkü çoğu insan bizim gibi 10 senelik, 15 senelik olduğu için bir de kadın olduğumuz için sindirmeye çalışıyorlar. Erkeklere de daha fazla ücret veriyorlar. Ben bunu birebir amirime de sordum. Aynı işi yapıyorum mesela, konu olan erkek çalışan da sene olarak benden daha az çalışmış, ben ondan 6-7 yıl daha fazladır çalışıyorum, ama erkek çalışanlarla 200-300 Lira fark oluyor aramızda. Sonuçta yaptığımız iş aynı, sene olarak bakmıyorsan en azından yaptığımız işe bakacaksın, sonuçta ben de ağır iş yapıyorum.

Bütün bölümlerde geçerli mi kadın-erkek ücret farklılığı?

Evet, bütün bölümlerde var. Erkeklerde fark var, biz bunu sorduğumuzda bize amirimin cevabı şu oldu, 'erkek ev geçindiriyormuş, tabii ki kadınlardan fazla alacaklarmış'. Sonuçta ben de ev geçindiriyorum, illa ki erkek olmam gerekmiyor. Aynı işi yapıyorsam işime göre paramı vereceksin. Cinsiyete göre ayrım yapmaması gerekiyor. Bu sebepten dolayı biraz tartıştık, kaç defa gittik, maaşlarımızda iyileştirme yapılmasını istedik. Her seferinde söz verdiler, vaatte bulundular. Bazılarımızı tehdit ettiler, "beğenmiyorsanız kapı orada" dediler. Veya "sizin yerinizi değiştiririz" dediler. Sürekli tehdit altında çalıştık yani.

İzin istiyoruz, bize gelince "izin veremeyiz işler çok yoğun diyorlar", ama bir erkek bir hafta kafa izni alıp gelmeyebiliyordu. Biz istediğimiz zaman bize engel oluyorlardı, sürekli böyleydi. Artık buramıza gelmişti. Hiçbir şeyin değişmeyeceğini de gördük, arkadaşlarımızla beraber örgütlenmeye başladık. Başta 12 arkadaşımızı çıkardılar, onları çıkarınca biz de arkalarında durduk.

Siz neler yaşadınız?

Cansu Güneş: Arkadaşımızın bahsettiği gibi, orada kadına değer verilmiyordu. Mesela benim çıkışım gece vardiyasında oldu, Ramazan ayıydı. Bölüm bölüm gezdiler, biz parmak basarak çıkıyoruz, "parmak basılmayacak" dendi, bölüm bölüm gezerek bizi tehdit ediyorlardı, "parmak basmadan, arkadaşlarınızı görmeden direkt servislere bineceksiniz" diye. Sonra biz sabah çıkarken parmaklarımızı bastık, arkadaşlarımızın yanına gittik. Akşam tekrar geldiğimizde gecenin bir yarısı bizi kapının önüne koydular. Orada çalışanların çoğu kadın, erkek arkadaşlarımız da var ama çoğu kadındı. Kozmetik fabrikası, kadınlara üretim yapıyorsun, ama kadına değer yoktu.

AYŞE GÜLDALİ
Flormar Direnişçisi

Eve dönüşünüz nasıl oldu peki geceyarısı çıkınca?

Servis geldi, servisleri çağırdılar, kimisi taksiyle gitti, kimisini servislerle gönderdiler. Ramazan ayında ve gecenin bir yarısı nasıl insanları kapının önüne koyabiliyorlar? Saat on, on bir suları ve kapıdasın.

Sizin sendikalı olma süreciniz nasıl başladı, neler yaşadınız kısaca anlatır mısınız?

Tülay Turan: Altı yıldır Veritas Otomotiv'de çalışıyorum. Beş yıl önce bu işe kalkıştık, başarılı olamadık, çıkışlarımız

oldu, 17 kişi birden çıkarıldı. O zaman 90 kişi bir mevcudumuz vardı, üye olanları da gidip geri aldığı için mecburen geri durduk. Sonra aradan 5 yıl geçti, yılbaşıydı, büyük bir zam bekliyoruz, sonuçta ağır sanayi yaptığımız iş. Kafa olarak da beden olarak çok yoruluyoruz. Beklediğimiz zammı alamadık, artı iki ikramiyemiz var, ikramiyemiz fikslendi.

Ne demek ikramiyenin fikslenmesi?

Asgari ücret alıyoruz, ikramiyeyi de asgari ücret olarak alıyorduk. Bu sefer asgari ücretin yarısı verilecek, zam yok dendi. Maaşımıza da biz asgari ücretle çalışmıyoruz diye zam verilmedi. Yani yüzde 7 bir zamla kapatıldı.

Bunun üzerine ne yaptınız?

Biz de o gün karar verdik. Vardiya amirimiz Yılmaz bey vardı, karar verdik, onu çıkardı hemen ertesi gün bilgi gitmiş işyerine zaten. Ama biz direndik, o da bizimle birlikte direndi, başardık sonunda.

Temsilci olmaya nasıl karar verdiniz?

Temsilciliğe aslında aday değildim, sonradan karar verdim. Bir ay kala karar verdim. Buradayız işte, memnunuz, başardık. Tek amacımız kaldı, amirimiz bir tek o dışarda kaldı, onu içeriye almaya çalışıyoruz, o da mahkemede.

İşyerinizde kadınlara ayrımcılık uygulandığını düşünüyor musunuz?

Bizim işyerimizde kadın-erkek ayrımı yok. Hatta kadınlara daha çok değer veriliyor, hep saygılı konuşuluyor, saygıda kusur edilmez. Müdürümüz de bizimle hanımlı beyli konuşur, o konuda gerçekten memnunuz.

Erkeklerle ücretleriniz eşit mi?

Kalite Kontrol'ün işi biraz daha rahat olduğu için daha az alıyor. Ama aynı işi yapan kadınlarla erkekler eşit ücret alır. Mesela üretimin maaşı bizden 100 Lira farklıdır. Ona da biz razı geldik çünkü onların işi gerçekten bizden ağır. Hep sıcak makineler altında çalışıyorlar. Bir ayrımcılık yok bizde. Bölüm olarak ücret farklılığı var ama kadın-erkek olarak ayrım yok.

Kadın temsilci olarak sizce kadın işçilerin hangi sorunları öncelik taşıyor?

Ebru Er: Kadın eşittir annelik olarak algılandığı için birçok işyerinde çalışan kadınların en büyük sorunlarından birisi kreş. Belli bir sayının altında olunduğu zaman uygulanan bir şey değil. Dolayısıyla sayıya vesaireye bakılmaksızın çalışan her kadının bir kreş olanağının olması gerektiğini düşünüyorum. İlk sırada gelenlerden birisi bu.

İkincisi, bizim çalıştığımız yer özelinde örneğin, laboratuvar, kalite kontrol kısmımız var, orada çalışan kadın sayımız her geçen gün artmaya başladı. Daha önce erkek yoğunluklu bir yerdi. Ya da fabrikalara gidiyorsunuz, üretim genelde erkek ağırlıklı olduğu için genellikle kadınların kullanabileği bir tuvalet bile olmuyor. Normalde işten çıkarken üretimde çalışan arkadaşlarımız yarım saat 45 dakika önceden işlerini bırakırlar, duşlarını alırlar, kıyafetlerini değiştirirler, kimyasalları eve taşımamak adına temizlenip öyle çıkarlar. Ama kadın işçiler oralara girmeye başladığı halde onların bu imkânları yok. Kadınlar o kimyasalları, kiri pası eve taşıyabilirler ama erkekler taşımasın anlayışı var.

Şu anda çalıştığımız konuların en başında gelenler bunlar. Artık her fabrikada kadın çalışsın ya da çalışmasın, kadınlara ait bir banyonun, tuvaletin, ya da özel ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir alanın olması gerekiyor. Vardiya girişinde üst baş değiştireceksin, kadınların giyinme soyunma odaları yok. Bunlar çok gündelik yaşadığımız şeyler.

Bunun haricinde karşılıklı oturup konuşarak bilinçlendirme çalışmaları yapıyoruz. Geçenlerde laboratuvarımızda yeni başlayan bir kadın arkadaşımız var, öğlen arasında tırnaklarına oje sürerken erkek arkadaşlardan birsi Flormar kullandığını görmüş. Arkadaş birebir ona söyleyememiş, beni aradı. Bunun üzerine bir öğlen arası laboratuvarı ziyarete gittim, Flormar direnişini, neler yaptıklarını, neler yaşadıklarını anlattım. Kadınlar olarak bizim öncelikle destek vermemiz gerektiğini söyledim. Bunun üzerine bütün oje şişeleri, makyaj çantalarında Flormar'a ait bütün makyaj malzemeleri gözümün önünde çöpe atıldı.

Kadın dergimizin ulaştığı yerlerde boykottan haberdar oluyorlar, belki daha çok duyurmalıyız.

Ayşe Güldali: Sosyal medya kullanmayan insanlar da var. Biz herşey sosyal medyadan izleniyor sanıyoruz, ama bilmeyen insanlar da var.

Ebru Er: Bu konuşmaları sadece Petkim'den kadın arkadaşlarla yapmıyoruz. Bizim Aliağa'da sekiz on kadınla başladığımız ve şu anda altmış yetmiş kadına ulaşan Aliağalı Kadınlar grubumuz var. Her ay bir konuyla ilgili ya bir panel ya bir söyleşi yapıyoruz. Bilgilenmek istediğimiz konularda uzman çağırıyoruz. Kadınların en sık yaşadığı boşanmayla ilgili sıkıntılar, hakları nelerdir, bu işi nasıl kolay yoldan halledebilirler, sonra toplumda çok yaygınlaşann tecavüz olayları, tacizler, çocuk istismarı vs. ile ilgili dört beş yürüyüş yaptık, panel düzenledik, uzmanlar çağırdık. Bu işin kökeni nedir kökten çözmek gerekiyor. Bu işin temelinde kaynağında sorunu çözmek daha iyi sonuç verir diye düşünüyorum. Eşinden çok büyük şiddet gördüğü için il değiştirerek bu tarafa gelen ve grubumuza gelen kadınlar vardı. Onların da aracılığıyla sesimizi duyurmaya çalıştık.

İşyerinizde şiddet ve tacizle ilgili bir çalışmanız var mı?

Ebru Er: İşyerimizde 25 kadınız, Aliağa'da çalışıyoruz, kimimiz İzmir'de, kimimiz Bergama'da oturuyor, çoğunlukla bir araya gelme şansı yok, bu faaliyetlerimize mümkün olduğunca katılmaya çalışıyorlar. Kadınlara destek vermek adına kermesler düzenledik, çocuk bakımıyla ilgili sıkıntı yaşayan ve çalışmak zorunda olan kadın arkadaşlarımız vardı, onlara farklı yollardan çalışma imkânı bulmaya çalıştık. Bunu sendika çatısı altında değil, Aliağa'daki kadın grubumuz içinde yapmaya çalışıyoruz. Bunu sendikaya da taşımak gerekiyor, kadınların sorunu diye sadece kadınların mücadele etmesi gerekmiyor. Toplum olarak bununla mücadele etmeliyiz, erkekleri de dahil etmeliyiz bunun içine.

Flormar'da direnmeye devam ediyorsunuz, umarız başarılı olur ve sizleri de Petrol-İş'te temsilci olarak görürüz. Siz temsilci olsaydınız kadınların hangi sorunlarını öne çıkarırdınız, kadınlar için ne isterdiniz?

Ayşe Güldali: En başta kadınlara saygı gösterilmesi gerekir diye düşünüyorum. Biz çok baskı görüyorduk, dışarısı için bir şey diyemem çünkü evden işe, işten eve giden biriyim. İşyerinde çay ve yemek saatlerinde en çok baskıyı biz kadınlar görüyorduk. Yemek saati bittiğinde "bayanlar yukarı", çay saati bittiğinde "bayanlar yukarı"... Bu konuyu ele alırdık en başta.

Soyunma odaları konusunda biz de çok sıkıntılar yaşadık. İç içe giyiniyorduk, hatta koyunu ağıla doldururlar ya, o şekildeydik. Bizde banyo yoktu, üç tane tuvalet vardı, sıra bekliyorduk öyle giriyorduk. Giyinmek için sıra bekliyorduk. Duş falan yoktu, vardı ama kullanılmıyordu, o kimyasallarla eve gidiyorduk. Bizim çalışma saatimiz sabah yedi buçuk beş buçuk (7.30-17.30). Bizim makineyi durdurma saatimiz beşi yirmi geçe. Biz bu on dakika içinde makinemizi ve üretim yerini temizlemek zorundayız. Beş buçuk oluyordu, temizlememişsen inemiyordun zaten. Bu konuyu da ele alırdık.

Ben çıkarılmadan bir gün önce üretim müdürü geldi yanıma, baskı uygulamak amacıyla, "*böyle bir şey yapmışsınız, neden sen de yaptın, devam edersen canın yanar, sen de üzülürsün, biz de üzülürüz*" diyerek birebir tehdit etti. Ama benim için bir şey değişmedi, dışardakiler benim arkadaşımdı. Onun baskısı beni vazgeçirmedi, vazgeçiremezdi. Ben orada en fazla iki gün daha çalışabilirdim zaten.

Ebru Er: Aslında bu yaptığı şiddete girer, tehdit etmesi. İlla fiziksel şiddet olması gerekmiyor.

Fatma Atılgan: Bizde vardiya amirleri kadınlara "yavrum", "canım" şeklinde hitap ediyordu. Bu bize biraz saygısızlık gibi geliyordu. Biz yıllardır çalıştığımız için hiç kötüye yormadık. Bunu duyanlar ama kötü düşünebilir. Bazen el kol hareketleriyle şakalaşıyorlardı. Bizimle yapmasalar da bazı arkadaşlarla yapıyorlardı. Ama bu bizi rahatsız ediyordu, sonuçta vardiya amiri, daha çok dikkat etmesi gerekiyor. Sonuçta benim çocukluk arkadaşım değilsin, böyle davranamazsın. Bazı arkadaşlar buna izin verdiği için biz durumdan rahatsızdık. Kadınlara karşı daha edepli, daha saygılı davranmalarını, konuşmalarını isterdim.

Ayşe Güldali: Biz bunu üretim müdürüne söylediğimizde bize cevabı şu olmuştu: "*Onun içinde kötü bir niyet yok, samimiyetten kaynaklanıyor*".

Ebru Er: Ama ben samimi olmak istemiyorum belki.

Fatma Atılgan: Çalışma koşullarının da iyileştirilmesini istiyorum. Bazı bölümlerde havalandırma falan yoktu, daha yeni yeni yapmaya başladılar. Bizim bölümde klima yoktu, ruj dolumda çalışıyordum, yazın sıcağında klimalar çalışmıyordu, içerisi hamam gibiydi. Rujlar eriyor, o şekilde çalışıyorduk. Daha sonra havalandırmaları yaptılar, bu sefer içerisi buz gibi oldu. Dengeyi bir türlü kuramadılar.

FATMA ATILGAN
Flormar Direnişçisi

Her bölümde böyle sorunlar var, mesela ikişerli üçerli bölümlere ayırmışlar klimayı, bir yerden yönlendiriyorlardı. Bizim ruj dolumun her zaman soğuk olması gerekiyor ama far dolumun soğuk olması gerekmiyor, bizim orayı açtıklarında bu sefer far dolum buzhane oluyordu. Bizden daha soğuk oluyordu.

Siz de asgari ücret mi alıyordunuz?

Yok, ben sorumlu olmuştum. İki bin lira alıyordum. Operatörden 100 Lira fazla.

İşe alırken evlenip çocuk yapacak mısın diye sormuşlar mıydı?

Bize sadece bekâr mısın, nişanlı mısın, yakında evlilik falan var mı diye sormuş-

lardı. Sonradan giren arkadaşlarımızı "ilk üç yıl çocuk yapmayacaksınız" şartıyla almışlardı. Ben gireli 11 yıl oluyor, bizim zamanımızda pek yoktu ama yeni yönetim biraz daha farklı. Bir dönem zaten yedi sekiz hamile arkadaşımız vardı, bir gün müdür hepsini odaya toplayıp fırça atmış "ben size demedim mi girerken hamile kalmayacaksınız diye". Hatta bir arkadaşımın ağladığına şahit olmuştum, "o kim oluyor da benim çocuğuma kadar karışıyor" diye, bayağı bir üzülmüştü arkadaş. Özel hayata da, herşeye karışıyorlardı.

CANSU GÜNEŞ
Flormar Direnişçisi

Onlar arasında sendikaya üye olan, atılan var mı?

Onlar önceden çıkmıştı. Şu anda atılan iki üç hamile arkadaşımız var, biri de yeni hamile.

Siz benzer sorunlar yaşadınız mı?

Cansu Güneş: İşe girerken insan kaynakları geldi, herkes nerede çalıştın ne işler yaptın diye sormasını beklerken "evlilik düşünüyor musun", "hamileysen seni dışarı alalım", "nişanlıysan sen bir dışarı çık sonra görüşelim" tarzı sorularla karşılaştık. Kadınların çalışmasına biraz daha saygı gösterilmeli. Sadece erkekler ev geçindirmiyor ki, kadınlar da ev geçindiriyor. Kimse kadın olduğu için dışlanmamalı.

Siz bu konuda bir şey söylemek ister misiniz?

Tülay Turan: Bizde bu tür sorunlar yok, tam tersine kadınlara çok saygılılar. Herkese eşit davranılıyor her konuda, maaş konusunda da. Benim rahatsız olduğum bir konu var, çok rapor kullanılıyor, işverenin iyi niyetinden kaynaklandığını düşünüyorum çünkü işten çıkarmıyor. Senenin altı ayı çalışıp altı ayını raporla geçiren arkadaşlarımız var. Bu konuda bir kadın olarak rahatsızım, çünkü onlar raporlu olduğu için yerine kimse alınamıyor, bize mesai oluyor. Hep mesai, hep mesai.

Üretimden kaynaklı rahatsızlıklar veya korunmanızı gerektiren bir durum var mı?

Hepsi var bizde, hepsi sağlanıyor. Ayakkabısından mevsimlik pantolon, tişörtüne kadar hepsi veriliyor. O konuda çok rahatız. Kadınlar olarak tek bir sorunumuz var, temsilci olarak ona el atmak istiyorum. Çay alanlarımız yok, o da organize sanayi bölgesi izin vermediği içinmiş. Müdürümüz öyle diyor. Yerimiz yok, kiracıyız orada maalesef. Çay alanları, sigara alanları erkeklerle beraber kullanıyoruz ama yer kalmıyor, bardağımızı koyacak yerimiz dahi yok. Küçücük bir bank var, onu da erkekler kaplıyor zaten, mecbur ayakta duruyorsun. On dakika içinde çayını alacaksın, sigaranı içeceksin, lavaboya çıkacaksın. On dakikaydı, sendika girince 10 dakika daha eklendi. Bunlar var. Kadınların genelde evdeki sorunları daha fazla. İşyerimiz kadınlara daha fazla değer veriyor. İşveren çok disiplinli, çok duyarlı. Bana gelip "Tülay şu işi yap" demezler, "Tülay hanım şu işi yapar mısınız" şeklinde konuşurlar.

Sendikaya neden ihtiyaç duydunuz?

Dediğim gibi sadece ücretler içindi sendika. Yılbaşından önceki son toplantıda karar verdik, istediğimiz zammı vermedi, ters konuştu, bazı aşağılayıcı kelimeler kullandı, "çalışan çalışır, çalışmayan şu merdivenlerden aşağı iner gider" diye. O konuşmasıyla sendika geldi. Zaten bir gecede sendika girdi bizim işyerimize. Bir ay içinde de onaylandı.

Temsilci olmanıza çevreniz nasıl yaklaştı, iş arkadaşlarınızdan, ailenizden nasıl tepkiler aldınız?

Hiç tepki almadım, ailemden de almadım, beni zaten arkadaşlarım istedi, sendikayı biz getirdiğimiz için temsilci olarak direkt bizi gördüler. Hatta aday olmak istememiştim, arkadaşların zoruyla bir ay kala adaylığımı koydum. Elimden geldiğince, kadın olsun, erkek olsun, ayrım yapmadan hepsinin dertlerine çözüm bulmaya çalışacağız hep beraber.

İşyerinizde iş güvenliği işçi sağlığı önlemleri alınıyor mu?

Ebru Er: Bizim şirketimiz petrokimya şirketi, birçok kimyasalla, gazla, dumanla, insan sağlığına zarar verebilecek pek çok şeyle iç içe çalışıyoruz. Dolayısıyla bunlardan korunmak için gerekli tüm koruyucu malzemelerimiz sendikamızın aracılığı ve baskılarıyla, iş güvenliği ve sağlığı kurullarında dile getirilip, her geçen gün arttırılarak devam ediyor.

Mekanikçi arkadaşlarımız var, sürekli çekiçle eğilip kalkarak çalıştıkları için omurga ve bel problemleri oluyor. Laboratuvarda çalışan arkadaşlarımızın, sürekli testini yaptıkları malzemeyi solumakla ilgili sıkıntıları var. Her fabrika kendi özelinde kullandığı kimyasalla ilgili sıkıntılar yaşıyor.

Kadın işçilerin ne tür sağlık sorunları oluyor?

Bizde kadınların çalıştığı alanlarda taşıyabilecekleri bir yük veya kaldıracakları ağır bir şey yok. Sadece laboratuvar kısmında, akşamları kullandıkları tüpler var, 25 kilonun üstünde, sanayi tüpü dediğimiz tüpler, onların değişimiyle ilgili bir sorun vardı. Bir dönem kadın-erkek eşitliğinden dem vurup kadın arkadaşlara da bu işi yaptırmaya kalktılar. Kadınlar zaten bunu yapacak yeterlikte değildi, biz de sendika olarak gerekli müdahaleleri yapıp, bunla-

rın değişiminin gece vardiyalarında erkek arkadaşlar tarafından gerçekleştirilmesiyle ilgili baskı yaptık. Bir dönem bize kızdılar, "her zaman eşitlik diyorsunuz, burada neden değil" diye. Ama sonradan hak verdikleri için kendileri bu işi üstlenmek zorunda kaldılar. Dolayısıyla bizim bant usulü işleyen, taşımayı gerektiren işlerimiz olmadığı için kadınların bu yönde bir sıkıntıları yok.

Kadınların gece vardiyalarında çalışması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Aslında vardiyalı çalışma bir erkek için bile zor bir olay. Günün değişik saatlerinde, geceyi gündüz, gündüzü gece yaşamak gibi bir şey. Normal şartlarda kadınların gece vardiyasında olması bana da çok uygun gelmiyor ama her konuda, "erkeklerin yaptığı her şeyi kadınlar da yapabilir"den yola çıktığımız için gerekli durumlarda, gerekli yerlerde gece çalışması oluyor.

Siz çalışırken yaşadığınız riskler var mıydı?

Ayşe Güldali: Risk vardı, benim çalıştığım bölümde erkek yoktu, 11 sene aynı bölümde çalıştım, sadece kadınlar çalışıyorduk. Bizim ambalajlarımız çok ağır geliyordu. Biz onu defalarca dile getirmemize rağmen, "ağır kaldıramıyoruz" diye, yok transbet kullanın, yok şunu kullanın. Transbet de bizim üzerimize binen bir yüktü zaten. Defalarca söylememize rağmen hiç bir önlem alınmadı.

Bir defasında belimi incittim, doktora gittim, bizim dışardan aldığımız raporu işyeri doktorunun onaylaması gerekiyor. Onaylamazsa, o rapor sayılmıyor. Doktora indim, durumu açıkladım, "yukarıda ne yapıyorsun ki" diye cevap verdi. Ben de "isterseniz üretime çıkın görün" dedim. Söylediğim halde, doktor işverenden yana olduğu için "sizin yukarıda bir ağırlığınız yok" dedi, raporu biraz benim zorumla onayladı. Yine bu sebepten işverene geri döndük, belim ağrıyor diye, hâlâ bir önlem alınmamıştı, 'sizin kaldırdığınız ağırlık ne ki' diye, 20-25 kilo ağırlığındaydı.

Ebru Er: Normalde iş sağlığı ve güvenliği için çıkardıkları yasalarla ilgili şöyle bir gerçeklik var, çalışılan iş alanlarında taşınan yükler kadınlar için 20 kilo, erkekler için 25 kilonun üzerindeyse elle taşıma yapılması kesinlikle yasak. Ya onu taşıyacak bir vinç bulacaklar, ya da onu taşıyıp getirip götürecek bir alet bulacaklar. O artık işverenin sorumluluğu.

Siz gece vardiyalarında çalışma konusunda ne düşünüyorsunuz?

Ayşe Güldali: Ben kendim için konuşacak olursam, benim için gece çalışmak, gündüz çalışmaktan apayrı bir şey, ben geceyi sevdiğim için. Gündüz makinede uyuyan ama gece uyumayan biriyim. Kadınlar için ama genelde sorun oluyor, özellikle evli olan kadınlar için, çocuğu olanlar için. Sonuçta evi arkanda bırakıyorsun, çocuğu arkanda bırakıyorsun, ne durumda olduğunu bilmiyorsun. Biz çok yaşadık, mesela bizim işyerimizde çocuğu rahatsızlandığı için gecenin bir yarısı evine giden arkadaşlarımız var. Uygun görmüyorum kadınlar için.

Sizin çalışmaktan kaynaklı sağlık sorunlarınız oluyor muydu?

Fatma Atılgan: Biz de 20-25 kilonun üzerinde ambalajları kaldırıyorduk. Bizim ambalajlar çok büyük bir kolide oluyor. Ben ruj dolumda çalışıyorum, bizim tüplerin bazıları camlı oluyor onlar ağır oluyordu, o da 25 kilonun üzerinde zaten. Aynı zamanda bizim yarı mamül ürünlerimiz var kazanlara attığımız. Onlar kasalarla geliyor, kasalar zaten 20 kilo alıyor, darası da var, 23 kilo ediyor. Biz bunları raflara yerleştiriyoruz. Makinede kullandığımız zaman renge göre gidiyoruz, kasa temizliği sürekli olmasın diye. Renge göre giderken kasalara bakıyorduk hangi renk birbirine yakın diye, tek tek bir daha indir, bir daha kaldır, sürekli kaldır-indir, bedenen çalışıyorduk. 20 kiloluk bir üründe çok az bir adet veriyorlardı. Programa göre çalışıyorduk, bir renkten 500 adet istiyor mesela. Bize gelen kasa zaten 20 kilo, hepsini kazana atmak zorundayım homojen olarak karışması için. Bir kerede hepsini kullanıyorduk yani. Kazanda adetimiz neyse, mesela 500 adet yaptıktan sona kazanı geri alıyoruz boşaltmak için. Kazanı kasalara boşaltıyoruz, boşalttığımız ürünü karşı tarafa raflara taşımamız gerekiyor.

Erittiğimiz zaman 90 dereceyi buluyor, bizde araba yok, bir şey yok, kazanı elimizde tutup raflara kadar gidiyorduk. Bunu defalarca söyledik bize tekerlerli araba getirmeleri için. Burada benim ayağım kaysa düşsem, yanabilirim. Ne söylediysek hiçbir önlem alınmadı. Hatta bir arkadaşamızın üzerine sıçramıştı boğaz kısmı yanmıştı. Söyle söyle bir şey yapmıyorlar, bir şey olduktan sonra yapmaya çalışıyorlar.

Aynı bölümde bir başka arkadaşımız, ürün ne kadar kaldı diye kazana bakmak için çıkmıştı merdivenlerden. Merdivenin kenarında korkuluk yoktu, arkadaş çıktı, inerken ayağı boşluğa gelmiş, düştü, kafası şişti, böyle bir kaza atlatmıştı. İlla ki bir şey olacak, ondan sonra önlem alıyorlar.

Flormar'da çalışmak sağlığa zararlı desenize...

Fatma Atılgan: Ben arkadaşın bölümünde yaşanan bir iş kazasını anlatmak istiyorum. Şişeleri tepsiye koyuyorlar, bir tane çark var, çarktan şişeler dönüyor, üretime gidiyor. Orada çarkta şişeyi döküyorlar, birkaçı yere düştü şişenin, sonra arkadaş şişeyi fark etmeden üzerine basıp düşmüştü. Parmakları bükültü, çıktı sanırım. Yerlere bir şey düştüğü zaman görmüyorsunuz, tepsiye koyduğunuz için tepsinin kenarından da dökülebiliyor.

Ayşe Güldali: Benim çalıştığım yerde elle sıkmalı sıcak jeller vardı. Kaynıyordu 90, 100 derecede. Tabancalıydı ve kaç arkadaşımın elinin yandığını biliyorum. Hâlâ ona rağmen senelerce biz onlarla çalıştık. Ta ki bir arkadaşımızın eli komple yanana dek. Ondan sonra değiştirdiler.

Siz gidip bu durumu anlattığınızda, önlem alınmasını istediğinizde nasıl bir tepkiyle karşılaşıyordunuz?

Cansu Güneş: Söyleyince, "biz elimizde geleni yapıyoruz." Zamanında neden yapmıyorsunuz? "Bir şey olmaz, yaparız, ederiz", bazen başlarından göndermek için "siz dikkat edin" diyorlar. Sonra bir şey olduğu zaman da kendi hataları olmasına rağmen tutanak tutuyorlar. "Nasıl dikkat etmedin, elini yaktın" diye.

Benim başıma geldi. Ben oje dolumda çalışıyordum. Makine durmayacak diyorlar. Adet yetiştirme peşindeler. Adet çıksın da ne olursa olsun. Makineyi kapatamıyorduk

yani, bir şey olduğunda adeti bize soruyorlardı. Niye adet bu kadar az diye hesap soruyorlardı.

O zaman makinelerde koruma da yoktu, yani ojelerin çıktığı yerde, çarkların döndüğü yerde korumalık yoktu. Oraya fırça sıkışmıştı. Makine durmayacak, korku da var, dedim ki şu fırçayı alayım da makine durmasın, parmağımı sokmamla o çark parmağımın etini alıp götürmüştü. Sonradan düzeldi çok şükür bir şey olmadı. Bunun üzerine korumalık yapıldı ve ben tutanak yedim.

Ebru Er: Öncelikle bizi koruyan, kollayan kanunları kuralları bilmemiz gerekiyor. Bunlar toplusözleşmeden kaynaklanır, iş kanunundan kaynaklanır ya da sizin anlattığınız olaylarda iş sağlığı ve güvenliği kanunlarından kaynaklanır. Normalde sizin şirket pek çok şeyi zaten yanlış yapmış. Yurtdışı kökenli diyoruz, orada sendikal haklar daha fazla diyoruz, işçiye bakış açısı daha farklı diyoruz, demek ki burada bizim toplumumuza uygun bir çalışma sistemi geliştirmeye çalışmışlar.

Normal şartlarda bu kadar kişinin çalıştığı yerlerde iş sağlığı ve güvenliği kurullarının olması gerekiyor. Ayrıca risk değerlendirme kurulu diye bir kurul daha var. Ben sendikamızda o kurulun baştemsilcisiyim.

Her birim gidilir bir heyet halinde, orada çalışanlar, sendika temsilcileri, işveren vs. herkesi yanına alıp gidersin, o bölgede risk yaratan, çalışan kişiye zarar verebilecek durumlar ve verebileceği zararın kademeleri nelerdir, yaralanmaya mı sebep verir, uzuv kaybına mı, belli bir süre bedenin kullanılamamasına mı yoksa ölüme mi?

Bu riskler değerlendirilir, o risklerin ortadan kaldırılması için yöntemler belirlenir. Sonra bir iş kazası olursa, zaten sen bütün önlemleri almışsın ama bunun dışında bir şey daha varmış diyerek, bunun da düzeltici, önleyici faaliyetlerle tekrar olumlu hale getirilmesi için uğraşılır. Tabii sendika olmadığı için bu tarz kurullarınız yok. Başınıza bir iş gelse bile tamam bakarız diyorlar, ama normal koşullarda orada bir sendika olsaydı bu risklerin çoğu düzeltilmiş olurdu.

Fatma Atılgan: İş güvenliği uzmanı var sürekli gelip bize eğitim veriyorlar, "elini sokma", makinelere bakıyorlar, "şuraya elinizi sokmayın, buraya sokmayın". Makinelere sviç taktılar. Bizden bir yandan adet istiyorlar, bir yandan kapılar açılmayacak, kapılar her zaman kapalı çalışılacak vs. Açıyorsun sürekli makine arıza veriyor, durduğu zaman, öbür sistem farklı yerlerde durduğu için arıza veriyor sürekli, sürekli aç kapa makineni beyni yanıyor, sürekli ayar değişiyor, kendi kendine ayar değiştirmeye başlıyor ruj dolumdaki makineler.

Bunları söylediğimizde bu sefer amirlerimiz "o zaman sviçleri iptal edip öyle çalışacaksınız" dediler. Bir ara kendi aralarında tartıştılar, bir taraf diyor ki sviç kesinlikle aktif olacak, bir yandan adet çıkacak, böyle çıkmıyor. O zamanlar gerçekten çok kazalar olmaya başladı, olur olmaz her yeri kapattılar ya, mesela şöyle bir alanı küçücük kapatmışlar ya, parmağın bile girmiyor, oraya nasıl ellerini sokuyorlar bilmiyorum, kaza geçiriyorlar habire. Sürekli kaza oluyordu orada.

Veritas'ta iş güvenliği ve sağlığı ne durumda?

Tülay Turan: Üretimde çok ağır makineler var, kauçuk makineleri çok ağır, artı çok sıcak; kalıplar da çok ağır, erkeklerin bile gücü yetmiyor. Orada kadınların çalıştırılmasını doğru bulmuyorum. Gece vardiyası da kadınlara uygun değil bence. Bizim üretimimizde var, diğer bölümde iki vardiya olarak çalışıyoruz, bana kalsa kadınlar tek vardiya olarak çalışmalı. Ben öyle düşünüyorum, çünkü çocuklar var, işyerlerinde kreş bulunmuyor, belli bir sayı isteniyor. Kadınlar üç vardiya çalışıyor, çocuğu bakıcıya veriyor. Sonra vardiyası dönüyor, veya ekstradan bir durum oluyor, çocuk ortada kalıyor. Kadın bu sefer izin almak için dört dönüyor fabrika içerisinde. İzin de verilmiyor kolay kolay. Ordan oraya ordan oraya... Zaten izin almak için o kadar dolaşana kadar çalışmak daha iyi diyorsunuz.

Bizim işyerimizde Pazartesi günleri genel bir temizlik oluyor. Makinelerin yağı, kiri, pisliği hep insanların üzerinde. Pazartesi yıkanıp gidiyorsun, temizleniyorsun, işyerine gidiyorsun temizlik yapılıyor, makineler yağ, kir, pas içinde, siyah siyah yağlar. Kadınlar makinelerin içinden o yağları temizlemeye çalışıyorlar, leş gibi yağ oluyorsun. O haftanın başında kirleniyorlar, çok zor bir iş, bir erkeğin bile yapabileceği bir iş değil, erkekler de şikayetçi. Ona bir çözüm bulmalarını isteyeceğim öncelikle.

Koruyucu kıyafetleriniz yok mu?

İş kıyafetleri var, üç dört takım var, bir takımı giyiyor, kirleniyor, ama elleri var, eldiven de taksa işe yaramıyor, Pazartesi erkenden yağın pisin içinde temizlik yapmak istemiyor. Çamaşır suyu var, yağ çözücü var, bir sürü koku zaten.

Bizim çalışma alanımız masa olduğu için daha rahat, silip geçiyorsun. Bizim bölümümüzün sorunu ise mavi kasalar var ağır. Az önce arkadaşlar 20 kilodan bahsetti, bizimkiler 50'yi 60'ı bile buluyor. Araba parçası, demiri oluyor, metali oluyor.

Nasıl kaldırıyorsunuz peki?

İki kişi kaldırıyoruz, ya da leğenlerimiz var, o kasanın içinden leğenlerle alıp alıp koyuyoruz, çünkü başka bir şansımız yok.

Ağır kaldırdığınız için sağlık sorunları yaşamıyor musunuz?

Genelde kadınlarda bel fıtığı, boyun fıtığı oluyor. Bende de var, iki bel fıtığım var benim de. Genelde öyle, ne yapacaksın, mecbursun çalışmaya. Ona da bir çözüm yok, çalışacaksan katlanacaksın. Mecbur o kasayı alıp masaya dökeceksin ki kontrolünü yapasın.

İşveren tedavi masraflarınızı ödüyor mu? İşten kaynaklı bir sorunu sonuçta...

İşyeri ödemiyor, herkes her ay doktora gidiyor mutlaka, ama kendi bütçemizden çıkıyor. Bizim hatamız olarak görülüyor sonuçta, "daha dikkatli olun, arkadaşınızla kaldırın, daha dikkatli kaldırın". Yapacak bir şeyimiz yok, işimiz bu.

Sizde işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı var mı?

Doktorumuz var, gidiyoruz, rapor yazma yetkisi yok, o da aynı şeyi söylüyor, "kendiniz dikkat edeceksiniz", "işverenin bu konuda yapacak bir şeyi yok", "işimiz bu", "işin gereği bu, siz de bunu bilerek girdiniz"... Ki ben bilmiyordum öyle bir şey olduğunu.

Ebru Er: İşyeri hekiminizin rapor verme yetkisi yok mu?

Tülay Turan: Yetkisi var mı yok mu bilmiyorum ama rapor vermiyor. Bizim hastanemiz var, yüzde 10 indirimimiz var, oraya direkt yönlendiriyor bizi. Kendisi rapor falan yazmıyor. Oraya yönlendiriyor, yüzde on indirimle muayenenizi oluyorsunuz. Ya da devlet hastanesine gidiyoruz, diyelim ki elim kesildi, giderken tutanak tululuyor, en ufak bir iş kazası da olsa onu bildirmek zorundayız, işyeri bile kızıyor iş kazası diye bildirin diyorlar. İş kazasıysa bir şeyler yapılıyor, zaten her gün bir yerimiz kesiliyor, kauçukla çalıştığımız için borular çıkıyor, çapaklar oluyor, bıçakla, falçatayla çapakları alıyoruz. İlla ki bir kesiğimiz oluyor. Bunlara biraz el atmak istiyorum, kadınların tek vardiya çalışmasını istiyorum.

Sağlık sorunlarından dolayı işi bırakan oluyor mu hiç?

Bırakmıyor, çıkarsınlar diye rapora devam ediyor, çıkarma da olmuyor, öyle gidiyor.

Siz de bu konuda bir şey söyleyecek-siniz sanırım...

Cansu Güneş: Ben parmağımı kestiğimde ve hastaneye götürdüklerinde iş kazası olarak göstermediler. "Bu senin hatan, çalışan makineye parmağını sokuyorsun" diye iş kazası olarak göstermediler. Bizim fabrikada da doktor var ama gündüzde geliyor, gecede gelmiyor. Gecede o kadar çalışan var, bayılan oluyor, hastalananlar oluyor, ama doktor yok.

Halbuki gece çalışması iş kazaları açısından daha riskli diye bilinir...

Evet, daha riskli, doktor bize eğitim verdiği zaman demişti ki, "sürekli yanıma geliyorsunuz, ilaç alıyorsunuz" bizi aşağılıyordu, ben niye keyif için ilaç isteyeyim ki.. Sen nasıl bir zihniyetle böyle eğitim verebiliyorsun... Ben de kalktım "gündüz geliyorsunuz ama gece de çalışan insanlar var, gece çalışanlar insan değil mi, neden gece doktor olmuyor?" diye sordum. "Sen üzümünü yiyorsun, bağcıyı dövüyorsun" şeklinde cevap verdi. Sonra beni eğitim salonundan dışarıya çıkardı.

Konuyla ilgili deneyimli biri olarak sizin de söyleyecekleriniz vardır.

Ebru Er: Fabrikamızın risklerini anlatırken patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, elektrik kazalarının olabileceği şeklinde çok detaylara girmedim, gürültünün yarattığı riskler, işitme kayıpları da var.

İşyeri hekimlerinin görevi, şirketin elemanı olarak sizin her türlü sağlık sorununuzla ilgilenmektir. Yıllık periyodik muayenelerinizi yapmak işyeri hekimine aittir, herhangi bir rahatsızlık yaşadığınızda gerekirse rapor verebilmek yetkileri dahilindedir. İki güne kadar rapor verebilirler, bunu hiç kimse engelleyemez. Ama büyük ihtimalle onlara verilen talimatlar gereği böyledir diye düşünüyorum.

İşyerinde olan herhangi bir kaza, sadece elinizin kesilmesi değil, sayfayı çevirirken kağıt bile kesse iş kazası diye yazılır. Kimse sorumluluğu çalışana yükleyemez, "çalışan dikkat etseydi bu kaza olmazdı" diye yorumlayamaz. Orada başınıza gelen her şey iş kazasıdır ve iş kazası tutanağı altına alınması gerekir. İşyerine gitmek üzere servise adım attığınız andan, işyerinden çıkıp servisten evinizin önünde indiğiniz ana kadar olabilecek her şey iş kazasıdır.

Bunlar işverenin sorumluluğundadır, onlar sorumluluktan kaçmak adına, kendilerini iyi göstermek adına, aldıkları kişileri bu noktaya getiriyorlar. Flormar'ın doktoruna gelince, fotoğraflarını görmüştüm, siz işten çıkınca üretime girip çalıştığına göre kimin adına çalıştığı ortada. Bizde de bir revir var, 24 saat açık, doktorlarımız beşe, altıya kadar kalıyor, ama lojmanda oturan bir doktorumuz var, herhangi acil bir durum, ya da büyük çaplı bir iş kazası olduğunda çıkıp gelmek zorunda.

Vardiyalarda, biri sağlık memuru biri hemşire olmak üzere iki arkadaşımız sürekli ordadır. En ufak bir iş kazasında anında müdahale ederler, ambülansımız vardır.

Sizce "daha güçlü kadın" için nasıl bir sendika, nasıl bir toplum?

Ebru Er: Öncelikle birtakım şeyleri yapabilmek için biz kadınlar sürekli baskılandığımız, sürekli bir şeyleri yapmaktan geri bırakıldığımız, ya da "sen kadınsın otur,

sus" aslında baktığımızda, dünyaya geldiğimiz andan itibaren yaşamaya başladığımız bir sorun. Çünkü bizleri yetiştirenler ailelerimiz. Ailelerimiz bizi ne kadar desteklerse, "sen bir bireysin, bu toplumdaki bütün haklardan sen de yararlanabilirsin, bunlar senin de hakkın" noktasında olmalılar ki yetiştiğimiz ortamdan o özgüveni, o işin yapılabilirliğini hem kendimiz hissedelim, hem çevremizde hissettirelim. Ben belki bu konuda biraz avantajlıydım, her ne kadar çevremde halam, teyzem, anneannem, babaannem biraz Osmanlı kadını olup kadınların biraz geride durmasını isteyen kişiler olsalar da, babam tam tersi bir insandı.

Sürekli destekleyen, "benim kızım her istediğini yapar", "ben kızıma sonuna kadar güvenirim", "engellemeyin, karışmayın", "ne olursa olsun okuyacak, bir meslek sahibi olacak", "bu erkek egemen toplumda ayakları üstünde durmak zorunda" diyerek destekleyen bir insandı. Benim özgüvenim, "ben de her şeyi yapabilirim", "benim onlardan bir farkım yok" inancım biraz da ondan kaynaklanıyor.

Biz kadınların kendi gücümüzün farkına varmamız gerekiyor. Hiçbir şey yapmaktan çekinmememiz gerekiyor.

Kendi hakkımızı, kendimiz çok daha iyi savunuruz. Birilerinin bizim hakkımızı savunmasına izin verip onların eline vermemeliyiz. Sendika konusunda da bu şekilde. "Bırakalım erkekler yapsın, bizim haklarımızı savunsun, biz girmesek de olur" dememeliyiz. Ama toplumda maalesef yetiştirilme tarzlarından dolayı kadın evliyse, çocuğu varsa, "sendikada ne işin var" diye ilk başta kocası söylüyor. Kocasını geçiyorsun, annesi babası söylüyor. Dolayısıyla bizim zaten bir şeylerin dışında bırakılmaya çalışıldığımız ortada. Bunun mücadelesini yine biz yapacağız, biz yapmadığımız sürece kimse bize altın tepside sunmayacak.

Sendikada aktif görev alan bir kadın olarak, sizce ne yapılabilir?

Öncelikle kadınların birbirini örgütlemesi lazım. Önce kendimiz, kendimiz için bir şey yapmalıyız. Kendimizi, birbirimizi destekleyip, "sen de yapabilirsin", "sen de olmalısın", "o varsa sen de olursun" şeklinde önce kendimiz bir araya geleceğiz.

Ne şekilde bir araya gelmekten söz ediyorsunuz?

Bir kere bir araya gelip iletişim kurmadan hiçbir şey çözemezsiniz. Arkadaş orada temsilci, ben burada temsilciyim, şu an bu iletişimi kurmasaydık, birbirimizin sorunları hakkında bilgi sahibi olamazdık. İlk önce, iletişim kanallarını güçlendirmek gerekiyor.

Sendikamız da bunu istiyorsa -ki istiyor olduğunu düşünmek istiyorum-, bütün sendikalı kadınları biraraya getirebilecek bir organizasyon yapabilir, bir grup kurabilir, belli sürelerde bu kadınların bir araya gelerek kendi sorunlarını tartışacakları platformlar yaratılabilir, eğitimler verilebilir, biz sadece 8 Mart'larda bir araya geliyoruz, önceden belirlenmiş konularda konuşuyoruz.

Benim söz ettiğim gerçek anlamda kadınları bilinçlendirip haklarının, özgürlüklerinin, yapabilirliklerinin güçlendirilmesi adına bu tarz platformlar oluşturulması.

Bu bahsettikleriniz bir kadın komisyonu çalışmasına benziyor, o konuda ne düşünüyorsunuz?

Gerçekten kadınların sorunlarıyla ilgili çalışacak komisyonlarsa, sonuna kadar varım. Daha önce böyle bir çalışmamız oldu, hiç istediğimiz boyuta gelmedi. Farklı yerlere gitti. Bu komisyonların gerçek anlamda çalıştırılmasını istiyorum, kendi bölgende başlayacaksın, sonra iki bölge buluşacaksın, sonra bütün bölgeler biraraya geleceksin, bir çok şeyi ortaklaştıracaksın. Olması gerektiğini düşünüyorum.

Bir diğer konu da sayıca üstün oldukları için erkeklerin "bizim elimizde olsun, biz sizdan daha çoğuz" demeleri. Uygulanmasına çok sıcak baktığım bir şey değil, ama artık bir kadın kotası getirilmesi gerektiğine de inanıyorum.

Nasıl uygulanabilir kota sizce?

Mesela sendikamızda 35 bin üye varsa ve bunun 2500'ü kadınsa, yüzde on en az kota uygulanması gerekir. En az yüzde on oranında temsilcinin, yöneticinin, gerekirse şube başkan ya da başkan yardımcılarının kadınlardan oluşması gerekiyor. Ben bunu dört yıl boyunca söylemeye devam edeceğim. Kota kelimesi, kadına kota rencide edici bence, kabul edilebilir bir şey değil, ama olmuyorsa, kullanmak gerekiyor.

Siz kadınlar için nasıl bir toplumda yaşamak isterdiniz?

Cansu Güneş: Biz kadınlar istersek her şeyin üstesinden geliriz. Korkmayı, cesaretli olun, çekinmeyin, yaptığınız işlerin hep arkasında olun. Ben tek başıma olsaydım bu işe girişemezdim. Arkadaşlarımdan cesaret aldığım için buradayım, birlik olduğumuz için daha güçlüyüz. Biz kadınlar birbirimizden güç aldığımız için bu işe girdik.

Bu grev sizin hayatınızda ne değiştirdi, bir şey kattı mı?

Cansu Güneş: Birlik olmayı, aile olmayı, güçlenmeyi... Biz birlikte olduk, güçlendik, hepimiz ilk defa böyle bir şey yaşıyoruz

Siz neler söylemek istersiniz bu konuda?

Ayşe Güldali: Bize büyük bir hayat dersi oldu öncelikle. Biz dışarıya geniş bakamıyorduk. Sadece servislerden işe, işten eve, o şekilde bakıyorduk. Bizim Ocak ayında Organiza Sanayi Bölgesi'nde sabahları işe giderken karanlık oluyordu, saat altı buçuk, yedi civarında.

Bazı işyerleri greve çıkmıştı, yürüyüşe çıkmıştı. Biz onları gördüğümüzde biz "bu insanlar delirmiş mi, bu soğukta yürüyorlar, niye yürüyorlar acaba? Aldıkları para neyine yetmiyor" diye bakıyorduk. İnsan başına gelmeyince anlamıyormuş.

Bizde direnişin çok büyük bir etkisi oldu. Ne kadar güçlü olduğumuzun farkına vardık. İstediğimiz her şeyi yapabileceğimizin farkına vardık. En önemlisi, her zaman vurguluyorum, biz Flormar'dayken işverenler "bir aileyiz, bir çatı altındayız, beraber büyüyoruz" diyorlardı, ama sadece onlar büyüdü, biz hep küçüldük. Biz büyüdüğümüzü Petrol-İş'e üye olduğumuzda anladık, bir aile olduğumuzu.

Ne zaman Flormar'ın demir kapısından dışarı çıktık, o zaman aile olduğumuzun farkına vardık. O kadar insanı tanıma fırsatı bulduk, çok geniş bir çevremiz oldu, çok büyük şeyler kattı hayatımıza, bizim için bu grev hayat okulu oldu.

Umarız direniş başarıyla sonuçlanır ve sendikalı olarak işinize dönersiniz. Öyle bir durumda temsilci olmayı düşünür müsünüz?

Ayşe Güldali: Yürütebilir miyim bilmiyorum, evet demek için erken diye düşünüyorum. Çok küçük yaştan beri benim eve en geç giriş saatim dokuzdu, sendikaya üye olmadan önceki saatimden bahsediyorum.

Kadınlara baskı biraz daha fazla, şimdi gece ikilerde üçlerde gidiyorum, ailemin desteği olursa, arkadaşların desteği olursa tabii ki düşünürüm.

Direniş size ne kattı, kadınların çoğunlukta olması sizi güçlendirdi mi, direnişe bakışınızı değiştirdi mi?

Fatma Atılgan: Cesaretli olmalarını istiyorum, yıllarca sömürüldük, sürekli baskılara maruz kaldık. Yıllarca hep sustuk, susturulduk. Bir zaman sonra baktık ki hep yerimizde saymışız. Patronlarımız yükseldi, daha iyi yerlere geldi. Hakkımızı yedirdik yani. İstiyorum ki bu saatten sonra hiç kimse susmasın, herkes hakları için mücadele etsin. Bu saatten sonra susmayız artık, şimdiye kadar sustuk çünkü neyin ne olduğunu bilmiyorduk. Arkadaşlarımın da dediği gibi, biz gerçekten işten atılana kadar sendikanın ne olduğunu bilmiyorduk. Daha sonra sendikanın ne olduğunu anlattılar, birkaç eğitime katıldık, sendikalı fabrikaları öğrendik, örgütlenmenin ne olduğunu öğrendik, sürekli sömürüldüğümüz için hiçbir kadının böyle bir durumda susmasını istemiyorum.

Size de soralım, nasıl bir toplum isterdiniz diye...

Tülay Turan: Ben Türkiye'de kadınların aileler ve eşler tarafından kısıtlandığını düşünüyorum. Devletin her konuda kadınları desteklediğini düşünüyorum. Ama ne yazık ki ailelerimiz hâlâ "kadın evde oturur, çocuk büyütür, çalışmaz, ne gerek var" düşüncesinde. Ailelerin destek vermesini, kadınların arkasında olmasını istiyorum. Eşlerin kadınların arkasında olup "sen yaparsın, git" demesini istiyorum. Sendikadan beklentim, mesela bir işyerinde üç temsilci mi olacak, bir tanesi en azından kadın olmalı, ve bu zorunlu olmalı. İnanıyorum ki, her fabrikadan bir kadın çıkar. O kadınların arkasında da duracak bir sürü kadın olacaktır. Bunu yapacak olan sendika. Ben bu kadar az kadın olduğunu burada öğrendim, bilseydim belki ben de girmeyecektim. Bilinçli olarak girmedim, daha çok vardır diye düşündüm. Buraya geldim, burada da hiç yok. En az üçte biri kadın olmalı temsilcilerin, zorunlu olarak.

Bizde üç temsilci var, ikimiz kadınız, ama üçü erkek de olabilirdi. Sonuçta sendikayı biz getirdik oraya, o yüzden biz seçildik, grev olursa yine biz gideceğiz dedik, bu konuda bize destek çıkıldı, çünkü kendimizi öne atan biz olduk, bayrağı çeken biz olduk, hatta bayrak elimizde kaldı ilkin, sonradan herkes destek vermeye başladı. Çünkü amirimiz çıkınca biz iki kişi tek kaldık, kimisi geri durdu acaba biz de çıkarılır mıyız diye, amirimiz çıkarıldığı halde kadınlar destek verdi, arkamızda durdu, biz sendikayı getirirken en çok kadınlar destek oldu. Erkekler pek destek olmadı, bunu Petrol-İş de biliyor, bir ay içinde fabrikaya giriş yaptı, sözleşmeler imzalandı, kadınlar isteyince bir şeyi başarıyor yani. Biraz da sendikanın buna destek vermesi gerekir diye düşünüyorm.

Arkadaşlarımızın hepsi birbirine kenetlendi, işyerine haber gitti ertesi gün, ama kimse üyeliğini geri çekmedi. Halbuki beş yıl önce, 17 kişi birden çıkartılınca üye olanlar da çekmişti, girememişti sendika. Ama bu sefer öyle olmadı. Bu sefer "bir kişi kalıncaya kadar çıkartılsak da biz üyeliğimizi geri almayacağız" dedik. Herkes aynı şekilde devam ettiği için bir ay içinde girdik.

Sizde üye olmayanlar var değil mi içeride?

Ayşe Güldali: 95 kişi üye olmayan var. Bizde şöyle bir sıkıntı var, sadece üye olmak yetmiyor, onlar hem üye olalım hem cebimize para girsin istiyorlar, hem de elimizi taşın altına koymayalım istiyorlar.

Kadın dergisi hakkında eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ebru Er: Ben kadın dergisinin vermek istediği mesajları uygun bir şekilde verdiğini düşünüyorum, hemen hemen her konuya değiniliyor, kadın dergisi olmakla birlikte, çalışma hayatından sosyal hayata, sanata, bilime, her sayıda özel bir kadına yer veriliyor, yemek tarifine kadar her konuya değinildiği için şu anda amacına ve formatına ulaştığını düşünüyorum ve devamlılığını da özellikle istiyorum. ■

(*Söyleşiyi gerçekleştirdiğimizde Flormar direnişi devam ediyordu. 8 Mart 2019 itibariyle Flormar direnişi sona erdi, ancak direnişçi kadınların deneyimleri, anlattıkları her zaman önemini korumaya devam edecektir.*)

KADIN AJANDASI

Hazırlayan: Elif Ülker

Louisa May Alcott

29 Kasım 1832

ABD'nin ilk dönem kadın yazarlarından ve dünyaca ünlü, filmlere de konu KÜÇÜK KADINLAR romanının yazarı Louisa May Alcott dünyaya geldi. (Ölüm: 15 Nisan 1895)

Eribe Hürkuş

30 Ekim 1936

Türkiye'nin ilk havacılık şehidi kadın olan Eribe Hürkuş, Cumhuriyet bayramı için yapılan bir gösteride paraşütünün açılmaması sonucu hastanede iki günlük mücadeleden sonra hayata gözlerini yumdu. (Doğum: 30 Ekim 1918)

Selma Eroğlu

4 Ekim 2011

Türkiye'nin ilk kadın karikatüristi Selma Eroğlu, 83 yaşında Berlin'de hayata gözlerini yumdu. (Doğum: 17 Mayıs 1928)

Cahit Uçuk

7 KASIM 2004

Eserlerinde çoğunlukla kadın hakları ve kadının toplumdaki yeri konularını işleyen Cumhuriyet dönemi ilk kadın yazarlarından Cahit Uçuk (Cahide Üçok), İstanbul'da yaşama veda etti. (Doğum: 17 Ağustos 1911)

Pauline Newman

18 EKİM 1887

1909 yılında ABD'de 20 bin gömlek fabrikası işçisinin greve çıktığı "20 BİNİN İSYANI"nda büyük rol oynayan Kadın Giyimi İşçileri Sendikası'nın (ILGWU) ilk kadın örgütleyicisi, Pauline Newman dünyaya geldi. Newman, altmış yıl boyunca ILGWU Sağlık Birimi'nde eğitim sorumlusuydu. (Ölüm: 8 Nisan 1986)

Muazzez Tahsin Berkand

4 Ekim 1984

Cumhuriyet devrinin popüler romancılarından, asıl adı Meryem Muazzez olan Muazzez Tahsin Berkand hayata veda etti. Romanlarından bazıları filme alındı: Kezban (1941), Bülbül Yuvası (1943), Küçük Hanımefendi (1945), Sarmaşık Gülleri (1950). (Doğum: Selanik, 1900)

Dilhan Eryurt

29 Kasım 1926

Yüksek matematikçi ve astrofizikçi; araştırmaları ile güneş ve yıldızların evrimi çalışmalarına katkıda bulunmuş olan bilim insanı Dilhan Eryurt, İzmir'de dünyaya geldi. Eryurt, Amerikan Ulusal Uzay ve Havacılık Dairesi'nde (NASA) görev yapan ilk Türk bilim kadını ünvanına da sahip. (Ölüm: 13 Eylül 2012)

Şukûfe Nihal Başar

24 Eylül 1973

Türkiye'nin Darülfünun'dan mezun olan ilk kadın coğrafyacısı; aynı zamanda dönemin şairi, edebiyatçısı, öğretmeni Şukûfe Nihal Başar, İstanbul'da hayata gözlerini yumdu. (Doğum: 1896)

Emine Mebrure Gönenç

6 Aralık 1981

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın milletvekillerinden Mebrure Gönenç, hayata veda etti. Gönenç, 1935 seçimlerinde Afyonkarahisar'dan milletvekili seçildiğinde öğretmen ve iki çocuk annesiydi. (Doğum: 1900)

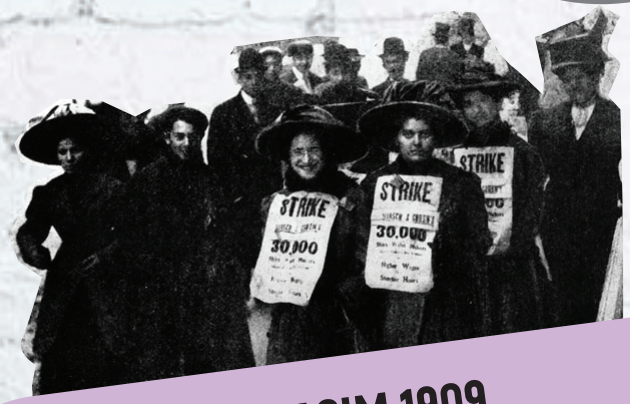

25 KASIM 1909
NEW YORK GÖMLEK İŞÇİLERİ GREVİ: "20 BİN'İN İSYANI"

25 Kasım 1909'da yaklaşık 40 bin işçiyi istihdam eden, New York ve civari, Philadelphia ve Baltimore'dan 600 gömlek fabrikasında çalışan, yüzde 80'i kadın, 20 bin gömlek işçisi greve çıktı.

RADYUM KIZLARI OYUNU'NUN YÖNETMENİ **LAÇİN CEYLAN**'LA SÖYLEŞİ:

BİR PERİ MASALI ve ÇALIŞIRKEN ÖLEN KADINLAR

Devlet Tiyatroları'nda oynanan "Bir Peri Masalı, Radyum Kızları" , oyuncu ve yönetmen Laçin Ceylan'ın deneyimleri, ekibinin özverili ve yoğun çalışmasıyla başarılı bir şekilde sahnelendi. Ceylan'la, Dergimizin 55. sayısında "Radyum Kızları, Saatleri Aydınlatmak Uğruna Hayatları Karartılan Kadınlar" yazısıyla paylaştığımız radyum kızlarının öyküsünü, oyunun sahnelenme sürecini, oyunculuk dünyasında kadın olmayı ve oyunun verdiği en büyük mesajlardan biri olarak çalışırken hayatta kalma hakkını, iş güvenliğini konuştuk.

Söyleşi: Selgin Zırhlı Kaplan

Oyuncu ve yönetmen LAÇİN CEYLAN

Laçin Ceylan kimdir, kısaca kendinizden söz eder misiniz?
Oyuncuyum ve yönetmenim. Alanımla ilgili birçok yerde iş yapabiliyorum, televizyon, sinema, tiyatro. Ayrıca kendi kuruluşunu yaptığım bir tiyatro daha var, Bitiyatro, burada da çok şey yapıyorum. Sürekli oyunlar yapıyoruz ve Bitiyatro'nun genellikle bir çizgisi var. Kendine özgü bir sözü olan oyunlar seçiyoruz genellikle ve bunları gerçekleştiriyoruz. Bundan da memnunuz, bugüne kadar güzel gitti.

Kaç yıldır oyunculuk sektöründe çalışıyorsunuz? Dizilerde de görüyoruz arada sizi...
Zaman zaman dizi oyunculuğu da yapıyorum, içime sinen diziler olduğu zaman. 90'ların başında konservatuardan mezun oldum, ondan beri de oyunculuk yapıyorum. Tarihi tam hatırlamıyorum, yanlış söylemeyeyim ama yirmi beş yıla yaklaşıyor oyunculuk hayatım.

Bitiyatro'da oyunculuk dışında, oyunculuk eğitimiyle de ilgileniyor musunuz?
Evet, her yıl burada oyuncularla bir çalışmamız oluyor. Oyuncu olarak bir şeyler yapmak isteyen, eğitim almak isteyen insanlarla bir tiyatro sezonu boyunca çalışıyoruz, sonra onlarla beraber seyirci karşısına bir oyun çıkartıyoruz sahneye.

Radyum Kızları nasıl çıktı? Sahnelenmesine nasıl karar verildi, siz bu sürecte nasıl yer aldınız?
Aslında ben bu oyunu bilmiyordum, ilk oyununu yazmış bir kadın yazarın, Karden Kasaplar'ın, Urla Belediyesi'nin açtığı "Necati Cumali Oyun Yazma Yarışması"nda birincilik almış bir oyun. Devlet Tiyatroları yönetim ekibinin de farkında olduğu ve çok beğendiği bir konu ve oyundu. Bir kadın yönetmenin sahneye koyması gerekiyordu. Devlet Tiyatroları'nda bir proje vardı "Kadın Yönetmen Kadın Yazar Buluşması" diye. Dolayısıyla bir kadın yönetmen arıyorlardı projeye. Bana önerdiler, ben de kabul ettim.

"Bir Peri Masalı, Radyum Kızları" oyununun sahnelenmesinde, her aşamada büyük bir emek harcandığı görülüyor

Sonra Karden Kasaplar'la buluştuk, metin üzerinde tekrar çalıştık birlikte. Sonra da ekibi kurduk. Çünkü oyuncuların çok genç olması gerekiyordu, tarihte de radyum kızları gerçekten de çok genç yaşta bunları yaşıyorlar. Hatta en büyüğü 25 yaşında. Bu yaş aralığında Devlet Tiyatroları'nın oyuncusu olmadığı için dışardan genç oyunculara bir sınav açıldı. Ve seçilerek alındılar.

Bu oyun için özel olarak oyuncu seçildi yani... Zaten oyunculara seçilen karakterlerle olayı yaşayan gerçekleri arasında büyük benzerlik var.
Evet bu oyun için özel seçildi. Her ne kadar illa benzesin diye özel bir arayışımız olmadıysa da kendiliğinden garip bir şekilde öyle gerçekleşti. Sonuçta kurmaca bir yanı da var oyunun, her şey tarihte gerçekleştiği gibi birebir aynı değil. Örneğin tarihte ulaştığımız belgeler arasında tek tek tüm bireyleri çok iyi tanıtan belgeler yok. Ama yazarımız burada hayal gücünü kullanmış ve karakterleri kendisi tamamlayarak oluşturmuş. Mahkemede söylenenler gerçek sözler. Yıllar içerisinde basında yer alan konuşmalar. Özellikle içlerinden bir tanesi ölmüyor biliyorsunuz.

Evet, o da radyumlu boyanın tadını sevmediği için yapamamış bu işi sanırım...
Tadını sevmiyor ve kendiliğinden olayın dışına çıkmış oluyor, ki sonra yine de o ortamın içinde bulunduğu için iki kez kansere yakalanıyor. Kansere yakalandığı halde, hem boyayı ağzına almadığı için, hem de uzun süre bu işi yapmadığı için, bünyesi de güçlüydü sanırım, 104 yaşına kadar yaşamış ve sıklıkla röportajlarda yer almış bir insan. Gerisi öldüğü için ne yazık ki o süreçte ancak o olaya tanık olanlar anlatıyor. Ama mahkemede ya da hasta yatağında söylenmiş sözlerin hepsini Karden Kasaplar kendi hayalgücüyle, o kadınlarla özdeşleşerek yaratmış.

Radyum Kızları'nın öyküsünü bilenler açısından, o kadar iyi sahnelenmiş ki, olayı tekrar yaşıyorsunuz adeta...
Evet, çünkü gerçekten habersizler olaydan. Radyumun zararını bir süre sonra öğrenseler de bu sefer fabrika bunu saklıyor.

Bir fabrikada radyumun zararı açığa çıktığı ve bilim çevreleri açıkladığı halde başka bir eyalette radyum boyama fabrikasına işçi alım ilanları verilmeye devam ediyordu... Bunu da oyunun sonunda çok güzel vermişsiniz...
Evet, oyunun sonunda vardı, iş ilanları yağıyor tekrar.

Daha önce radyum kızlarıyla ilgili bilginiz var mıydı, yoksa ilk defa mı inceleme fırsatı buldunuz?
Aslında yoktu, tabii ki çeşitli direniş öyküleri ya da benzer birtakım öykülerle ilgili hepimizin bilgisi var. Hatta yaşanan bu radyum kızları olayı, geçmişte tarihte olmuş bir olay gibi düşünsek de şimdi çok farklı mı?

*Oyunla ilgili ayrıntılı bilgi İstanbul Devlet Tiyatrosu web sitesinde:
http://www.istdt.gov.tr/OyunDetay/bir-peri-masali-radyum-kizlari

OYUN HAKKINDA*

Yazan: Karden Kasaplar

Yöneten: Laçin Ceylan

Kostümler: Dilek Kaplan

Oyuncular: Çiğdem Aygün, Deniz Danışoğlu, Merve Şeyma Zengin, Ezgi Erdilek, Refiye Genç, Sena Başdoğan, Okan Değirmenci, Tuğçe Aksum, Kerem Tanık, Ebru Terzi, Esra Balaban, Gamze Cankara, Cengizhan Erisoylu, Hasan Ali Yıldırım, Oğuz Edis

Oyun, Karden Kasaplar'ın Urla Belediyesi ve İzmir Devlet Tiyatroları'nın ortaklaşa düzenlediği Necati Cumalı Edebiyat Ödülü Oyun Yazma Yarışması'nı kazanmasıyla kitap haline getirilmiş, Devlet Tiyatroları'nın kadın yazar ve yönetmenleri teşvik etmek amacıyla başlattığı "**Kadın Yazar - Kadın Yönetmen**" projesiyle hayata geçirilmiş.

Karden Kasaplar'ın senaryosu ve Laçin Ceylan'ın yönetmenliğiyle ortaya çıkan Bir Peri Masalı, Radyum Kızları oyununda kostümünden ışığına, müziğinden dekoruna çok büyük bir emek harcanmış.

Devlet Tiyatroları'nda oyuna uygun yaşta kadın oyuncu bulunmadığı için, oyunda yer alan genç oyuncu kadınlar, bu oyun için özel olarak seçilmiş.

Oyunla ilgili fotoğraflar: www.istdt.gov.tr

Örneğin bir öğreniyoruz, titanyum, şu anda kullandığımız o kadar çok şeyin içine konuluyormuş ki, diş macunundan temizlik malzemelerine, sakıza, beyaz görüntüsü olması istenen birçok şeye konuluyormuş, ve o kadar zararlıymış ki, örneğin titanyumlu duvar boyaları, çünkü o kadar güzel ki, kir tutmuyor, bir sürü güzel özelliği var aslında. Tehlikeyi satın alıyorsun, bunu çok iyi bir şey olarak sundukları için. Aslında kapitalizm, kendi enstrümanlarını ve bunu kullanış şeklini hiç değiştirmedi tarihten beri. Aynı şeyi kullanıyor, asbest olayı, neler neler. Bütün bunları yavaş yavaş öğrenmeye başladık ve insan kendini son derece kandırılmış hissediyor.

Kapitalizm kendine güzel bir imkân yakalıyor, bunu her türlü reklam aracılığıyla süslüyor, öyle ki, siz sadece ona ulaşmak, ona sahip olmak istiyorsunuz. Sonra da bunun aslında geri dönüşsüz bir öldürme aracı olduğunu fark etmeye başlıyorsunuz. Radyum öyküsü, şimdi de yaşanan bir durum. Örneğin kot taşlama işçileri, ne değişti aslında, ya da zenginin karşısında güçsüzün kendini savunma hakkının zayıflatılması gibi, aslında hiçbir şey değişmedi demeyeyim, ama bu uzun bir mücadele. Mesela kurşunda da aynı radyumdaki gibi bir süreç yaşanmış. Kurşun işçileri için de aynı durum sözkonusuydu.

Oyuncu kadrosundan söz eder misiniz biraz, nasıl bir hazırlık süreci yaşandı?

Oyuncuların hepsi gerçekten tek tek seçilerek alındı. Özellikle prova sürecinde olağanüstü bir çalışma ve iş çıkardılar. Her bir karakteri yaşattılar ve onları ete kemiğe büründürmek konusunda gerçekten kalplerini, yüreklerini ortaya koydular çocuklar. Diyeceksiniz ki herkesin işi bu, tabii ki öyle olacaktı, ama öyle olmayabiliyor. Çok isteyerek, çok arzu ederek, çok severek yaptılar işlerini. Ve ben sonuçtan memnunum, iyi ki onlarla çalışmışım, onlarsız bu oyunu düşünemiyorum yani.

Radyumun verdiği zararı da çok iyi yansıtmışsınız, insanın yüreği ne kadar kaldırmasa da. Hatta öldüklerinden sonra da devam ediyor zararı.

Hâlâ mezarlarına yaklaştırmıyorlar. Hatta Marie Curie, eşiyle beraber radyumu bulduklarında, uzun bir süre o coşku ve sevinç devam ediyor, o kadar bilgisizler radyumun nerelere varabileceği konusunda, hatta eşinin kolunda bir yara çıkıyor, üstüne radyum döküyor. Marie Curie o kadar iç içe ki radyumla sürekli, laboratuvar defterlerini hâlâ inceleyemiyorsunuz, bugün kurşun odalarda ve yanına yaklaşılmıyor, çünkü hâlâ çok fazla radyasyon yüklü.

Oyunda Marie Curie'ye de değiniliyor, eleştiri de var sanki...

Yok, suçlayıcı bir şey değil, ama bilim insanı sonuçta, o şüpheyi duyabilirdi, bilim insanı şüphe duyan ve yeni sorular soran kişidir. İlerleme de o ancak öyle kaydedilir. Aslında 'bu konuda dikkat edelim, bu konu daha incelenmedi' diye başta uyaran biri var, ama kimse dikkate almıyor, büyüsüne öyle kapılıyorlar ki radyumun, altından değerli ve olağanüstü bir ticari kapı açıyor. Dolayısıyla bunu işitmek bile istememişler ve üzerinde durmamışlar, bunu söyleyen de Einstein. Diyor ki "dikkat edin bunun sonuçlarına", ama ciddiye almıyorlar.

Günümüz insanı, çalışanı, tüketicisi dikkat etmeli, herkes ... Şu anda bize en çok satılmaya çalışılan, pazarlanmaya çalışılan şeyden şüphe duymak lazım. Dikkat edin, sürekli bir şey yükseliyor, şu anda hangi markete, hangi mağazaya girseniz bir hindistan cevizi anormalliği var, bir ara kanola yağı vardı, sonra onun çok iyi bir şey olmadığını duyduk. Şimdi de hindistan cevizi kullanımının çok dozu artarsa zararlı olabileceğini duydum, önce çok faydalı olduğu haberleri yayılıyor, bütün medya yer veriyor, sonra birdenbire satışlar başlıyor, değişmeyen bir rutin gibi.

Radyumda da o kadar büyük bir sapkınlık yaşanıyor ki, bu da bir oyun sonuçta ve hepsini bir oyunda anlatmanız mümkün değil, zenginler gittikleri eğlence yerlerinde, içkilerine radyum koyduruyorlar, ışıldasın bardaklar diye. Erkekler için erkeklik sorununa karşı radyumlu iç çamaşırı yapıyorlar mesela, çok acayip bir şey.

Oyunu sahnelerken en çok zorlandığınız konu ne oldu?

En çok zorlandığım şey, belirli bir tarihe oyunu en iyi şekilde yetiştirmekti. Çünkü çok başlı bir oyundu aslında. Metin güzel bir metindi, ne de olsa bir ilk yazım. Tiyatronun kendi sahne gerçeği vardır, aslolan oyundur. Oyunun daha iyi, daha sağlıklı, daha etkili yürümesini sağlayacak olan yeni yazımlar yapıldı.

Senaryoyu ham haliyle kullanmadınız yani?

Hayır, kullanmadık, yeni yazımlar yaptık yazarımızla. Oyuncuların bazı sahneler için yaptığı doğaçlamalardan beğendiklerimizi de yazıma aldık, düzenlemeler, bazı cümlelerin bir daha yazılması gibi süreçler yaşandı.

Senaryo dışında başka kaynaklardan yararlandınız mı?

Evet başka kaynaklara da başvurduk, araştırdık, inceledik. Hatta yurtdışında yazılmış bir Radyum Kızları oyunu daha var, ama bizimki başka bir oyun, aynı oyun değil. O anlamda vurgulanması gereken hukuki meseleleri güzel yakaladığını düşünüyorum Karden Kasaplar'ın. Biz de bunu ayrıca ekstra daha vurgulamaya

çalıştık. Zaman zaman birbirimizden yardım aldık, Karden bizden, biz Karden'den. Daha iyi nasıl yazılabilir, bu sahnede ne yapılabilir. Güzel bir ekip çalışması oldu, bunu söyleyebilirim. Gerçekten olabilecek en iyi şekilde çalışıldı.

Çok büyük emek harcandığı anlaşılıyor. Deneyimlerinizin de etkisi var belli ki.
Evet yetişmeyebilirdi oyun, ama o tecrübeyi herhalde edinmişiz ki zamanı nasıl kullanacağımız konusunda bir terbiyemiz olmuş demek ki.

Ne kadar sürede hazırlandı oyun?
Ağustos ayında başladık, 3 Ekim'de çıktı oyun, iki ay gibi bir sürede çıktı, iki aydan biraz daha az hatta.

Oyunda iş güvenliği meselesi de güzel bir şekilde vurgulanmış, konunun üzerinde durulduğu belli oluyor.
Radyum kızları davası şöyle önemli, dünyada iş güvenliği hukukunda bir sayfa açan bir vaka. Kadınların bu direnişi, davalarından geri adım atmayışı, bu konunun gündeme alınıp yasalara girecek şekilde, ya da iş güvenliğini sağlayacak yeni düzenlemelerin getirilmesi gibi birçok şeye neden oldu. O yüzden çok değerli, yaşamları çok kötü, çok acı bir şekilde bitiyor, sevdiklerine bile sarılamıyorlar, öldüler, ölüyorlar meselesi değil sadece, o başlı başına trajik bir şey ama, bir de o süreçte sevdiklerine bile sarılamıyorlar, çünkü radyasyon saçıyorlar.

Dekor çok güzel hazırlanmıştı. Perde açıldığında, radyum boyaları içinde fırçaların bulunduğu masalar, kıyafetler, ayakkabılar, her şey döneme uygun seçilmiş gibiydi. Biraz da o süreçten söz eder misiniz?
Evet çok inceledik, içinde biraz bizim yorumumuz da var. Birebir aynı değil, sonuçta orası gerçek bir fabrika, burası ise tiyatro sahnesi, oyunun sağlıklı işleyişi açısından hangisi bize en faydalı, en yarayışlı olur diye düşündük ve sonunda çeşitli fikirler atıldı, sonunda bir tanesine karar verildi. Tabii belgelerden yararlandık, onların üzerinde çok fazla konuşuldu, düşünüldü.

Oyunda, radyumun zararları dışında, kadın işçi olmanın zorluklarına da yer vermişsiniz. Kadın işçilerden birisi çocuğunu işyerine getiriyor. Senaryoda var mıydı, sonradan mı eklendi?
Evet, senaryo metninde olan bir şey. Çocuk sorun oluyor çalışırken. Bırakacak yer yok çocuğu. Hatta kocası lastik fabrikasında iş buluyor, orası tehlikeli diye oraya göndermek istemiyor. Çünkü lastik fabrikası ne de olsa, fakat ne bilsin kadın radyum daha korkunç, çocuğu oraya getirmiş.

Böyle bir amacınız var mıydı başta da?
Senaryoda olan bir şeydi zaten, çok beğendiğim ve önem verdiğim bir konuydu, özellikle tuttuk, hatta biraz açtık bile. Daha kısa geçiyordu, birkaç cümle daha eklendi. Hatta bulabilseydim küçük bir çocuk koyacaktım oyuna, ama tiyatro oyununda çok

zor, aileyi de çok hırpalayan bir şey, geç saatte bitiyor, çocuğu da hırpalayan bir şey.

Ekibinizle ilgili neler söylemek istersiniz?
Bu Devlet Tiyatroları'nda bir oyun, ama biz ekipçe o kadar bu olaydan etkilenip o kadar bunu iyi bir şekilde aktarmak istedik ki, bunun için herkes gerçekten elinden gelenin en en en iyisini koydu. Bu zamanda ne yapılabilirse, o kadar herkes en iyisi olsun istedi. Işıktan tutun dekora, dekordan tutun oyunculara, herkes, müzik, hepsi gerçekten kalbiyle katıldı.
O kadar önemli bir insanlık suçu var ki burada, insanların yaşadığı geçmişte kalmış ve onların yaşama hakkı alınmış ellerinden ve sanki o bizim borcumuz gibi hissettik.
Günümüzde örneğin Flormar işçilerinin yaşadığı, kumlama işçilerinin yaşadığı, daha bir sürü örnek var.

Sizin sektörde de olmuyor mu hep duyuyoruz set kazaları, çekim kazaları...
Evet, o da oluyor, sonra örneğin inşaat asansörü kopuyor, düşüyor, bunların hepsi patronların iş güvenliğinden yapmak istediği kısıntılar yüzünden oluyor. Orada daha ucuza mal etmeye çalıştığı noktada insan yaşamı heba oluyor, can veriyor insanlar. Her gün bir şey okuyoruz yani. İşçi ölümü, işçi çocuk, kadın işçi ölümü o kadar yoğun ki bizde, utanç verici bir şey.

İş güvenliğiyle ilgili nasıl bir ön çalışma yaptınız?
Bolca okuduk, bilgilerimizi paylaştık, ilk provalar zaten bunlarla geçti. Çünkü onu hissetmeden oynamak da çok saçma. Orada sadece birkaç karakterin başına kötü birşey gelmiş değil ki, bu devlet eliyle yapılan çok organize bir suç. O organize suç hakkında bilgimizin tabii ki olması gerekiyordu. Radyum şirketinin başındaki adam, artık Harvard Üniversitesi kabul etmiş onun zararlı olduğunu, durum ortada, insanlar ölüyor, hâlâ adam kabul etmiyormuş, "hayır, zararlı değil" diyormuş.

Bir mahkeme metninde Radyum şirketinin sahibi, davalardan birinde artık kabul ediyor zararlı olduğunu, ancak diğer fabrika sahipleri uzun süre direniyor. Sermayenin işbirliği var.
Sermayenin işbirliği olmaz olur mu... Daha da ötesi, sermaye aslında hukuki noktaları da çok güzel elinde bulunduruyor. Hatta bizim oyunda bir replik var, patron diyor ki, fabrika sahibi, "*Aa, açın tabii bayan Kuinta McDonalds, açın davayı, eğer davanızı görebilecek bir mahkeme bulursanız.*" Bundan son derece emin, tehdit ediyor, gülüyor, alay ediyor.

Mahkeme o kadar uzun sürüyor ki, hiçbiri aldığı parayı harcayamıyor, çok az radyum kızı hayatta kalıyor...
Evet, kadınların içine en sert kanser türleri girdiği için gidecek menzilleri yok ne yazık ki.

Sizce "Radyum Kızları" bir kadın oyunu mu? Neden?
Evet, çünkü aynı zamanda bu kadın işçilerin bir direnişidir. Çünkü kadın o dönem okutulmaya bile çok layık görülmeyen, daha ikinci sınıf vatandaş muamele görürken, bir de savaş zamanları bunlar, hem 1. dünya savaşı, hem 2. dünya savaşı, erkeklerin pek ortalıkta görünmediği, kadınların hep çalışmak zorunda kaldığı dönemler, aile reisliğinin kadına geçtiği dönemler. Kadınların nerede iş bulursa orada çalıştığı, hatta çocuk işçiliğinin de devreye girdiği yaygın bir durumken kadın iyice ezilen bir noktada duruyor, aile, çocuk, doymak, var olabilmek, yaşayabilmek için bulduğu işlerde çalışmaya çalışıyor. Kadınlığı burada en zayıf noktalarından biri. Zaten frengi hastalığı sözkonusu bizim oyunda hatırlarsanız, asker sevgilisi olan bir kadın frengiyle suçlanıyor. Bir anda terkedin fabrikayı deniyor, aslında en fecisinin içinde duruyorlar ve ahlâkın sadece kadına yüklendiği konum da vurgulanıyor orada. Tamamen fabrikanın kendi sağlık kuruluşuyla yaptığı işbirliğinde çok uzun süre kadınların yalancı hastalıklarla oyalandığı bir dönem yaşıyorlar. Belki başından müdahale olsaydı biraz daha uzun yaşayabilirlerdi. O kadar gecikiyorlar ki kemikleri un gibi olmuş artık hepsinin.

Sizin sektörde iş güvenliği konusunda ne düşünüyorsunuz?
Özellikle televizyon bunu çok yapıyor, oyuncularla tek taraflı sözleşmeler imzalanıyor. Bu çok ahlâk dışı ve hukuksuz bir şey, hiçbir zaman tek taraflı sözleşme olmamalı. Ama oyuncunun neredeyse hiçbir hakkı yok, oraya imza attığı andan itibaren sadece çalışmak zorunda, bir nevi kölelik anlaşması gibi. Oradaki iş güvenliği ve iş hukuku noktalarının tekrar ele alınması gerekiyor, sadece tek taraflı sözleşmeleri ele alsanız bile anlarsınız. Sözleşmeyi okuduğunuz zaman, sizin hiçbir hakkınız yok. Çalışacaksanız, bir tür kendini satmak gibi.
Kaldı ki, en son dizide bir yangın sahnesi vardı, açıkçası ben korktum, kadın evde yangın çıkarıyor, kendi içinde oturuyor, böyle bir sahne, ama çok iyi önlem aldılar, itfaiye hazır tutuldu, bazı şirketler bunu özenle yapabiliyor, ve özel bir efektçi getirildi. Siz o yangını çok büyük sanıyorsunuz ama aslında çok küçük çaplı bir yangın, bunu çok güzel, yalancı malzemelerle gösterdiler, orada yönetmenimiz Reyhan Pekar, İnsanlık Suçu dizisinde, nefis organize etti, burada yönetmenin de girdiği bir sorumluluk var. Orada hem yönetmen, hem şirket çok dikkatlilerdi, ama ne olursa olsun, bütün bunları geçelim, çok uzun süreler devam ediyor televizyon dizileri ve çalışma saatleri bir noktadan sonra insanlık dışı bir noktaya geliyor. Uykuların çok az olduğu, sadece dizinin bitirilmesine yönelik sabaha karşı, gece, sabahın körü, yani hiçbir düzenliliği olmayan, üstelik yurtdışında işgüvencesi hukukunu oturtmuş ülkelerde, -ki bizde de olması gerekiyor ama yok, onlarda var- mesela sizi 7 ya da 8 saatin üzerinde çalıştıramıyor, çalıştırırsa fazla mesai ücreti vermek zorunda, bunu da önceden bildirmek zorunda, ve bunu yaptığı takdirde ertesi gün tatil vermek zorunda, biz bunun yanından bile geçmiyoruz. O anlamda korkunç. Sendika da bununla çok uğraştığı halde bu yıllardır bir türlü düzeltilemiyor.

Oyuncular Sendikası'na üyesiniz sanırım, sendikanızın bu konuyla ilgili çalışmalarını takip ediyor musunuz?
Evet üyeyim, onlar aslında ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlar, ama burada sanırım reklam sektörü var.

Sendikadan söz etmişken, bir taciz olayıyla ilgili açıklamada, buna ilişkin bir birim kurulduğundan söz ediliyor. Siz bu konuyla ilgili zorluklar yaşadınız mı hiç?
Ben yıllardır yönetmenlik yapıyorum, şunu fark ettim bir kadın olarak, özellikle erkek gibi ve erkeksi, adam formunda değil de, kadın formunda yönetmenlik yapıyorsanız, erkek ekip rahatsızlanıyor bundan, sizden erkeksi tavır bekliyorlar, hani vardır ya üslubu daha erkek gibidir, ulan diye konuşur, onlara saygıları daha büyük, çünkü kendi erkek göndermelerine, erkek kodlarına uygun biriyle karşılaşmış oluyorlar. Ama hem başlarındasınız hem de kadın gibi davranıyorsanız orada daha olumsuz bir tavır gösteriyorlar. Ben kibarlığı, düzgün istemeyi ve söylemeyi hiç elden bırakmamaya çalışırım, ama burada bunu sezersem, çok sertleşerek, ama kadın gibi sertleşerek, mesleğim gereği sertleşerek onu yaptırana kadar inatla durdum, ve tavır değişti. Kadının mücadelesi daha devam ediyor aslında.

Bir kadından emir alma fikrine mi karşı koyuyorlar sizce?
Bilinçaltı, bu bir kadın aslında, böyle bir şeyi eskiden biraz daha fazla seziyordum, ama şimdi önce deniyor karşımdaki insanlar, sonra bakıyor çok kararlı, sertleşebiliyor da, onu istersem seçerim istersem seçmem, işini yap diye, o yüzden kadın hep arkasında güçlü bir erkeği almak zorunda kalıyor. Ben bunu bizim sektörde de çok görüyorum, bir sevgili ya da bir eş ya da çevre gibi, insanlarla varoluşunu destekleyecek şeyler arıyor, ya o kişinin soyadı, ama yalnız kalmak da bir seçimdir, ben benimdir, orada işiniz çok daha zor, onu da biliyorum, çok daha fazla mücadele etmeniz gerekiyor. Erkekler bize göre biraz daha konforlu.

Yönetmenlik dışında oyuncu olarak yaşadığınız şeyler var mı?
Geçmişte ismine çok güvenerek birisinin fiziki olmasa da sözlü ve psikolojik tacize uğradığımı söyleyebilirim, ama bunu illa ki atlatıyorsunuz, ya sonunda çok sert bir şekilde cevabını veriyorsunuz ya da o kişi bir süre sonra eğer delirmediyse bundan vazgeçiyor. Ama o da kendi tarafında size kin besliyor ve aslında uğraşıyor, kendi etki alanlarını harekete geçiriyor.

Sendikada aktif bir göreviniz var mı şu anda?
Ne yazık ki yok, çok fazla vakit sorunu yaşayan biriyim. İşimde, mesleğimde çok aktifim, Bitiyatro'nun yönetimini de sürdürüyorum, bir yandan da oynuyorum, yönetiyorum, gerçekten evime otel gibi uğruyorum. Ama takip ediyorum uzaktan da olsa, katılmak da istiyorum bir yandan.

Radyum Kızları'nı sahneledikten sonra sanat dünyasından, sendikalardan bir tepki aldınız mı?
Aslında ilk bu konuda görüşmek isteyen sizsiniz, ama izleyen kişilerden olumlu tepkiler aldık, çok etkileyici olduğu, çok özenli sahnelendiği, yüksek bir kaliteyle ele alındığı konusunda... Ki benim için çok kıymetli bu... Şimdilik güzel geri dönüşler aldık, olabilen bazı eleştirileri de dikkate alıyoruz ama aklımız yatarsa. Her eleştiri de manalı olmayabiliyor.
Bizim şöyle bir talihsizliğimiz de oldu, 5 Ekim oyun çıkışı bir trafik kazası yaşandı ve oyuncumuz oynayamadı, üstüne 3 gün geçtikten sonra bir kere daha oynadı ve daha kötü oldu. Bir süre oyun durmak zorunda kaldı, asıl bundan sonra başlayacağız oynamaya. Trafik kazası herşeyi kötü anlamda etkiledi.

Geçmiş olsun arkadaşımız iyidir umarım, tam da iş kazalarından söz etmişken üstüne bu olayın gerçekleşmesi büyük talihsizlik.
Şimdi iyi, toparladı çok şükür. Büyük bir kaza atlatıldı, ama tabii ki hem travma yaşadı hem beli rahatsızlandı.

Hangi oyuncuydu kaza geçiren?
May'i oynayan, anlatıcı. Ama iyi şimdi çok şükür.

Ona da buradan geçmiş olsun diyelim...
Teşekkürler.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?
Burada önemli olan, bu derginin de ana teması olan, çalışan işçi kadınların bir araya gelmesiyle çözülmeye başlıyor olay, önce bireysel çıkış gibi başlıyor, bir kişi hem öfkeleniyor, hem başka bir doktora gidiyor ve ortaya çıkmaya başlıyor orada zaten. Sonra bunu arkadaşlarına taşıdığında önce korkuyor insanlar, işsiz kalmaktan, aç kalmaktan, koşullardan... Ya da erkek iktidara bir anda nasıl sesimi çıkarabilirim, bunu hayal bile edemiyor. Hatta başta avukatlar bile almak istemiyordu davayı, ama inat ediyorlar, daha sonra toplanmaya karar veriyorlar. Toplanmaya karar verince ve üstüne gidence olay kabul edilmeye başlanıyor.
Fiziki olarak da giderek çok kötüye gittiklerini fark edince işin gerçeği konusunda bir bilinçlenme yaşanıyor. Biraraya gelmek önemli.

Evet o mesajı da vermişsiniz, buradan tekrar hatırlatalım...
Evet örgütlenmek çok değerli, kararlı olmak çok değerli. ■

OYUNUN KAZANDIĞI VE ADAY GÖSTERİLDİĞİ ÖDÜLLER

Devlet Tiyatroları Tekel Sahnesi'nde oynanan "Bir Peri Masalı Radyum Kızları" adlı oyunun yönetmeni **Laçin Ceylan**, **23. Afife Jale "Yılın En Başarılı Yönetmeni"** ödülüne aday gösterildi. Karden Kasaplar'ın yazdığı **oyun** ayrıca **"Yılın En Başarılı Oyunu"** dalında; **Gökhan Yücesal "Yılın En Başarılı Sahne Tasarımı"** dalında; **Dilek Kaplan "Yılın En Başarılı Giysi Tasarımı"** dalında; **Yakup Çartık "Yılın En Başarılı Işık Tasarımı"** dalında; **Merve Şeyma Zengin** ise **"Yılın En Başarılı Genç Kuşak Sanatçısı"** dallarında ödüle aday gösterildi.

Sadri Alışık Tiyatro ve Sinema Oyuncu Ödülleri 2019 "Jüri Özel Ödülü" Radyum Kızları oyuncularına verildi: **Çiğdem Aygün**, **Deniz Danışoğlu**, **Ebru Terzi**, **Esra Balaban**, **Ezgi Erdilek**, **Gamze Cankara**, **Merve Şeyma Zengin**, **Refiye Genç**, **Sena Başdoğan**, **Tuğçe Aksum**.

19. Direklerarası Ödülleri, "Umut Veren Genç Kadın Oyuncu ödülleri" **Refiye Genç** ve **Sena Başdoğan**'a verildi. **Dilek Kaplan** ise **"Kostüm Tasarımı"** dalında ödüle layık bulundu.

Oyunun genç oyuncuları **Çiğdem Aygün** ve **Merve Şeyma Zengin** **Yeni Tiyatro Dergisi 7. Emek ve Başarı Ödülleri "Umut Veren Kadın Oyuncu"** dalında ödüle aday gösterildi.

Radyum Kızları oyunu, **ekip olarak** **Üstün Akmen Tiyatro Ödülleri 2018-2019 "Jüri Özel Ödülü"**ne layık görülürken, **Dilek Kaplan** da **"Yılın Giysi Tasarımı"** dalında ödüle aday gösterildi.

Saatleri aydınlatmak uğruna hayatları karartılan kadın işçiler:

RADYUM KIZLARI

Sayısız kitap yazıldı, filmler, belgeseller çekildi, tiyatro oyunları oynandı. Amerika'da, bir nesil, radyumun zararlarını bilmeden evinde radyoaktif maddeler içeren ürünler kullandı. Bu sektörde çalışan çoğu kadın pek çok işçi hayatını kaybetti. Bir radyum boyama fabrikasında kol saatlerinin kadranlarını boyayan ve hepsi ölüme sürüklenen "Radyum Kızları"nın öyküsü, işin trajedik yönünü ortaya koyuyor. Durumları o kadar umutsuzdu ki, onlarla ilgili haber başlıklarında "yaşayanölüler" ibaresi kullanılıyordu....

Selgin Zırhlı Kaplan

1920'lerde radyum elementinin keşfi, henüz radyoaktivitenin zararlarının bilinmediği bir dönemde insanlık için mucizevi bir olaydı. Ona "sıvı güneş ışığı" dendi, "karanlığımızı aydınlığa çevirdiği" söylendi. Herhangi bir enerjiye gereksinim duymadan, geceleri kendi kendine parlayan ve etrafa ışık saçan radyum, bu alanda pek çok endüstri ürününün de çıkmasına neden oldu.

Sürekli parlayan, sürüldüğünde sihirli gibi görünen, özelliğinden dolayı pek çok derde de deva olacağı düşünülen bu radyoaktif element önce Avrupa, ardından da Amerika'da üretim çılgınlığına dönüştürüldü. Kozmetik ürünler, kremler, pudralar, diş macunları, içme suları, çikolata, boğaz tableti gibi parlaması istenen pek çok ürünün içine radyum katılmaya başlandı.

Bu "müthiş" ürünlerden biri de, rakamları, akrep ve yelkovanları radyumlu boya ile boyanarak geceleri rahat okunabilen -bu yönüyle savaş endüstrisinde kısa sürede beğeni toplayan- kol saatleriydi. "Işıldayan kol saatleri" olarak tasarlanan ve pazarlanan bu ürünü hiçbir koruma önlemi alınmadan, suluboya yapar gibi boyayan işçi kadınlar üretiyordu.

Kısa sürede bu işi yapan pek çok firma çıktı ortaya. Radyumlu kol saatleri üreten firmalardan biri, Amerika'da US Radium firmasıydı. US Radium firması, ürettiği kol saatlerindeki rakamların radyumlu boyayla boyanması için kol saati başına 5 sent veriyordu. Kadınlar, günde ortalama 250'şer kol saati boyuyordu.

Radyumlu kol saatlerinin kadranındaki incecik rakamları, akrep ve yelkovanı boyamak için ellerindeki fırçaları kullanan kadınlar, fırçaların uçlarını inceltmek için dilleriyle ıslatıyorlar, dudaklarının arasında incelterek tekrar boyaya batırıyorlardı. Bunu yapmadıklarında 'uçlarını inceltmeden boyamayın' diye uyarı alıyorlardı. Bu hareketi her yaptıklarında radyum yutuyorlardı. Dil ve dudakları gece parlayan kadınlar, üretim bittiğinde artan boyaları da yüzlerine ve boyunlarına sürüyor, karanlıkta parlamaktan keyif alıyorlardı.

Bu keyif, çok uzun sürmedi ne yazık ki. Fabrikada çalışan kadınlar, yavaş yavaş, sebebi açıklanamayan bir şekilde hayatlarını kaybetmeye başladılar.

Birinci Dünya Savaşı'ndan dört yıl sonra, bir radyum kadran boyama fabrikasında çalışan 24 yaşındaki Mollie Maggia, kızkardeşinin deyimiyle "acı dolu ve berbat bir şekilde ölür".

U.S. Radium şirketi çalışanları tehlikeli radyoaktif boyayla kol saatlerinin kadranlarını boyuyor. İleride "Radyum kızları" olarak anılacak çok sayıda kadın işçi radyum zehirlenmesinden hayatını kaybetti.

Mollie, ölen ilk radyum kızıydı, kısa sürede diğerleri de peşi sıra ölmeye başlar. Katherine Schaub'un dişleri dökülmeye başlar, dişçisi "yenmiş bir ağıza" benzetmiştir çenesini. Ve diğer kadran boyama işçisi kadınlar da benzer sorunlar yaşamaya başlar. 1925 yılında Harrison Martland adında bir doktor, radyumun kadınların kemiklerinde depolanmış olduğunu farkettiğinde yaptıkları işle hastalıkları arasında bağ kurulmaya başlanır.

Radyum firmaları birkaç hasta kadının işlerini engellememesi için hiçbir masraf yapmaktan kaçınmaz. US Radium şirketinin yöneticisi Arthur Roeder, "sebebini araştırmamız gerekir" dedikten sonra bile bazı firmalar sorumluluğu kabul etmemek için uzun süre direnir.

1928 tarihli bir karikatürde, ölümü simgeleyen iskelet, kadın işçiye radyumlu boya şişesini uzatıyor.

New Jersey'de kadınların hastalanmaları, kadran boyama işine olan ilginin azalmasına yol açar, ancak 800 mil uzaklıkta Illionis'e bağlı Ottawa'da yeni bir atölye açılmış, kadın işçiler olaydan habersiz bir şekilde çalışmaya devam ediyordu. İşverenler, işçileri, yeni ortaya çıkan bu tehlike hakkında bilgilendirmiyordu.

Farkındalık arttıkça, radyumun tehlike derecesiyle ilgili gerçekler ve hastalanan kadın işçilerin hikâyeleri yayıldıkça radyum şirketlerine karşı davalar açılmaya başlanır, medya, radyum kızlarının dava haberleriyle dolmaya başlar.

US Radium şirketinde çalışan Grace Fryer'in şirkete karşı dava açacak bir avukat bulması iki yılı bulur. Dava açıldıktan sonra ise mahkeme süreci dört ay uzatılır. Mahkemeye, dört radyum kızı daha katıldıktan sonra medyanın ilgisini çekmeye başlar.

Radium Dial Co. adlı şirkette çalışan Catherine Donohue da uzun süre dava ile uğraşan radyum kurbanlarından biridir. Konunun peşini bırakmaması ve medya önünde hasta yatağından hayat mücadelesini vermesi tüm dünyanın ayrıntıları öğrenmesini sağlar. Gazete manşetlerinde "hayalet kadın", "yaşayan hayalet" isimleri takılır Catherine Donohue'ya...

Sağlıkları o kadar hızlı bozuluyordu ki, ilk duruşmada hiçbiri yemin etmek için elini havaya kaldıracak güce sahip değildi. İkinci oturumda, hastalıkları iyice ilerlemişti ve mahkeme bu nedenle birkaç ay ertelenmişti.

Yaşamlarından geriye fazla bir şey kalmasa da, mahkeme, sonunda her bir radyum kurbanına bugünün değeriyle 100 bin dolar verilmesine, mahkeme ve tedavi masraflarının karşılanmasına karar verir. Ayrıca, yaşadıkları süre boyunca her yıl 600 dolar ödenek alacaklardır. Ancak ne yazık ki, hayatta kalan son radyum kızı da, mahkeme kararı açıklandıktan sonra ancak iki yıl daha yaşar.

US Radyum şirketi, ordu için radyum boya kullanılan saatler ve başka ürünler üretmeye devam etti. Ancak yeni işçi sağlığı yasaları uygulandı, bu tarihten sonra US Radyum fabrikalarında tek bir işçinin dahi radyum nedeniyle hastalandığı görülmedi. Keşke radyum kızları da bu alınan önlemlerle bu kadar kolayca kurtarılabilmiş olsaydı.

Radyoaktiflik ve radyuma dair:

MARIE CURIE DE RADYUMDAN ÖLDÜ

Nobel ödüllü fizikçi Marie Curie

1898 Aralık ayının sonlarına doğru ünlü fizikçiler Marie ve Pierre Curie, bir uranyım filizi olan pekblend üzerinde çalışırken, bu madenden 900 kat daha radyoaktif bir elementi saptamış, buna radyum adını vermişlerdir. Tedbir almadan kullanıldığında yaydığı ışınlar öldürücü olabilir. Radyumun insan vücuduna işleyen bu öldürücü özelliğine radyoaktiflik denir. Marie Curie de 1934 yılında radyumun neden olduğu kan kanserinden öldü.

Radyum kurbanlarından biri olan Catherine Donohue, hasta haliyle radyumla ilgili duruşmalara katılmış, ancak son günlerinde sağlığı izin vermediği için evinde yatağından izlemişti davayı. Doktorlarının uyarılarına rağmen, hasta yatağında tanıklık etmiştir. Bu yönüyle Radyum Kızları'nın ya da en çok kullanılan tabirle "Yaşayan Ölüler'in mahkemeyle ilgili gazete haberlerinde sıkça adı geçen kurbanlardan biri olmuştur. Onun mücadeleci yönü ve avukatının kararlı tutumuyla sadece kendisi için değil, bütün Radyum Kızları için olumlu sonuçlanır dava. Radyum Kızları davası, işverenlerin, çalışanların sağlığından sorumlu tutulduğu ilk olaylardan birisi. Mahkemede kadın işçilerin "patronlarımız radyum tuzunun zararlı olmadığını söyledi" sözlerini düşünürsek çok da haksız sayılmazlar. Dava, şu anda ABD'de işçilerin korunmasından sorumlu olan İş Güvenliği ve Sağlığı Dairesi'nin kurulmasına vesile olur.
Olay sonrası, iş cinayetlerinde ölümlerin oranı, büyük ölçüde azalmıştır.

Radyumdan ölen ilk kadın işçi:

Amelia (Mollie) Maggia

Mollie (sağdan üçüncü) işyerinden arkadaşlarıyla

Amelia, ya da arkadaşlarının kendisine seslendiği adıyla, Mollie Maggia radyumdan dolayı ilk ölen kadın işçi. 19 yaşındaki Mollie, ABD'nin New Jersey eyaletinde bulunan Orange kentinde kurulu Radium Luminous Materials Corp. adlı şirkette çalışmaya 1917 yılında başlar. İlk başlarda işinden zevk alır Mollie. Yaptığı iş hem kazanç sağlar, hem de karanlıkta parlayan saatleri boyayarak askerlere savaşta faydalı olduğunu hisseder.

Ciltlerinin yeşil renkte ve sürekli ışıldaması nedeniyle kendine ve arkadaşlarına takılan "hayalet kızlar" lakabı bile onu incitememiştir.

İlerleyen zamanlarda, Mollie'nin dişleri açıklanamayacak bir şekilde dökülmeye başlar. Bedeni dayanılmaz ağrılarla dolar, acı ve ızdırapla geçen iki yıldan sonra hayatını kaybeder.

"Radyum Kızları" filmi şimdilik festivallerde gösteriliyor:

Radyum kızlarının acı dolu öyküsü sinema filmi oldu...

Radyum Kızları filminden bir sahne

Yönetmenliğini Virginia Mohler'in, yapımcılığını Lydia Dean Pilcher'in yaptığı; 1920'li yıllarda Amerika'da radyumlu boya ile saat kadranları boyayan işçi kadınların ibretlik öyküsünü işleyen "Radyum Kızları" filminin oyuncuları Joey King (Bessie rolünde), Cara Seymour (Wiley Stephens rolünde), Colby Minifie (Doris rolünde), Joe Grifasi, Scott Shepherd, Colby Minifie.

ABD'nin New York kentinde, Lake George (George gölü) ve Glens Falls (Glens şelalesi) bölgelerinde çekilen ve 2017'de vizyona gireceği söylenen filmin afişi bugünlerde pek çok web sitesinde görülmeye başlandı. Film, henüz sinema seyircisiyle buluşmadı, şimdilik festivallerde gösteriliyor.

Bölgenin tarihi mekânları, film yapımcılarının "Radyum Kızları"nı burada çekmeye karar vermesinde ana nedeni oluşturuyor. Filmin ekseninde, 1925'te **American Radium** fabrikasında çalışan kızkardeşler Bessie ve Jo yer alıyor. Saat kadranlarını radyumlu boyaya batırdıkları boya fırçalarının ucunu inceltmek için yalamaları söylenen işçiler, bir süre sonra radyum zehirlenmesinden öleceklerinden habersizce çalışmaktadır.

Filmde, American Radium şirketine karşı açılan dava ve radyumun tıbbi etkileri ele alınıyor. ■

"Radyum Kızları" filminin çekimleri, Wiawaka'da, Lake George'da Eski Warren İlçe Mahkemesi'nde; Glens Falls'ta tarihi Union Square bina kompleksinde ve bölgedeki diğer tarihi mekânlarda gerçekleştirildi.

DOSYA

KADINLARIN ULUSLARARASI MÜCADELE VE DAYANIŞMA GÜNÜ
8 MART

- 8 Mart'ın tarihçesi
- Petrol-İş'te 8 Mart
- Flormar'da direniş sona erdi
- 1909 New York gömlek işçileri grevi
- 1911 Triangle gömlek fabrikası yangını

Geçmişten günümüze kadın emeği mücadelesine kısa bir bakış ve uluslararası kadınlar gününü hazırlayan olaylar

8 MART'IN TARİHÇESİ

Geçtiğimiz yıllarda Petrol-İş Kadın Dergisi'nde Kadınların Uluslararası Mücadele Günü 8 Mart'ın tarihçesini hatalarından ayıklayarak yeniden yazmıştık. Tüm dünyada yanlış tarihçenin kaynaklarına yönelik araştırmalar artarken, ülkemizde yanlış tarihçe yaygın olarak kullanılmaya devam ediliyor. Hatalı tarihçenin, 1955 tarihli L'Humanite gazetesinde yayınlanan bir makaleden kaynaklandığını hatırlatarak, 8 Mart'ın tarihçesini tekrar paylaşıyoruz.

1800'lü yıllara İngiltere'de başlayan ve ardından Avrupa'yı ve ABD'yi etkisi altına alan sanayi devrimiyle birlikte emek ihtiyacının hızla artması sonucu kadınlar üretime kitlesel olarak katılmaya başladı. Kadın emeği, ucuz işgücü olarak görüldü, ağır çalışma koşulları, sağlıksız işyerleri, düşük ücretler, haftada 75 saate varan çalışma süreleri, çoğu göçmen olan kadın işçilerin tepkisiyle karşılaştı.

1900'lü yılların başlarına doğru, Avrupa'dan yayılan örgütlenme ve başkaldırı dalgası, göçmen işçilerle birlikte ABD'yi de etkisi altına aldı. Tekstil ve hazır giyim endüstrisinin merkezi haline gelen New York kentinde kadın işçiler örgütlenmeye, sendikalar kurmaya, grevler düzenlemeye başladılar. Kadın işçilerin mücadelesiyle oy hakkı mücadelesi yürüten kadınların kaderi pek çok kez birleşti, birbirine güç verdi. Bazen büyük grev ve yürüyüşlere dönüştü.

● **28 Şubat 1909** yılında Amerikan Sosyalist Partisi'nin kararıyla, ilk defa ulusal çapta kadınlar günü kutlaması yapıldı: "Ulusal Kadınlar Günü".

● **25 Kasım 1909** tarihinde, yüzde seksenini kadınların oluşturduğu 20 bin tekstil işçisinin insanca çalışma koşulları, 8 saatlik işgünü, yaşanabilir ücret ve kadınlara oy hakkı talepleriyle başlattıkları büyük **New York gömlek işçilerinin grevi** gerçekleşti. Grevin olduğu dönemde, New York'un tamamında kadın gömleği sektöründe çalışan işçi sayısı toplam 40 bin civarıydı. Bu sayının yaklaşık yüzde 80'i kadınlardan oluşuyordu. Grevin başlaması ve örgütlenmesinde önemli rol oynayan işyerlerinden birisi Triangle gömlek fabrikasıydı.

● **27 Ağustos 1910** tarihinde Danimarka'nın Kopenhag kentinde gerçekleştirilen **2. Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı**'nda konuşulan konular arasında kadın işçilerin **sosyal güvenlikten yoksun ve düşük ücretle çalıştırılmaları, sağlıksız çalışma koşulları, oy hakkı, analık hakları, çocuk işçiliği** de vardı. Aynı kongrede, kadınların gece çalışması yasağının ancak bütün işçiler için uygulandığında kabul edilebileceği de belirtilenler arasındaydı. Alman kadın işçi önderi **Clara Zetkin**, bütün ülkelerde ortak belirlenecek bir tarihte ve ilk olarak oy hakkını gündemine alan bir uluslararası kadınlar gününün düzenlenmesini önerir. Kararın 17 ülkeden katılan 100'ün üzerinde delegenin oyu ile kabul edilmesinin ardından birçok ülkede, savaş yılları hariç **farklı tarihlerde** kadınlar günü kutlanır.

Alman kadın işçi önderi Clara Zetkin

● **19 Mart 1911** tarihinde, 1910'da alınan kongre kararının ardından Avusturya, Danimarka, Almanya ve İsviçre'de **ilk kadınlar günü kutlamaları** yapıldı. Kutlamaların ekseninde oy hakkı mücadelesi vardı. 1848 Alman köylü devriminin gerçekleştiği bu tarihin seçilmesinin anlamı, Prusya kralının o dönem tutmadığı pek çok sözü gibi, kadınlara oy hakkı verileceği sözü verip tutmamasına atıfta bulunmaktı. Sadece Avusturya-Macaristan imparatorluğu sınırları içerisinde 300'e yakın gösteri gerçekleştirildi.

● **25 Mart 1911** günü, Triangle gömlek fabrikası yangınında yarısından fazlası 20 yaşında bile olmayan 129'u kadın, toplam 146 işçi acı şekilde can verdi. Çalışırken mola vermemeleri nedeniyle yangın merdivenleri kilitliydi, ayrıca çıkışta hırsızlığa karşı aramayı tek koldan yapabilmek için çıkış kapısı da bire indirilmişti. Ölenlerin çoğu, pencereden atlayarak hayatını kaybetti. Bu olay, Amerika'da işçi sağlığı ve güvenliğiyle ilgili önemli yasaların çıkmasına vesile oldu. Triangle fabrikası, 1909 yılında yapılan New York gömlek işçileri grevinde önemli bir yere sahipti.

● **1913** Birinci Dünya Savaşı arifesinde, 1913 yılında Rusya'da kadınlar Şubat ayının son pazarı kadınlar gününü kutladılar.

● **8 Mart 1914** Avrupa'da kadınlar gününde savaşa karşı kadın dayanışmasını yükseltmek adına etkinlikler düzenlendi. Kadınlar gününün 8 Mart'ta kutlandığı ilk yıl 1914'tür.

● **8 Mart 1917** Eski takvime göre Şubat, yeni takvime göre Mart ayında, Rusya'da çarlığa ve savaşa karşı kadınların başlattığı grev ve yürüyüşler düzenlenir. Tekstil grevi olarak başlayan eylemler kısa sürede tüm şehre yayılır. Ellerinde "ekmek istiyoruz" dövizleriyle yürüyen binlerce işçi sokaklara dökülür. 8 Mart günü geldiğinde (eski takvime göre 23 Şubat) acımasızca bastırılan yürüyüş büyüyerek Şubat devrimini başlatır. Çok sayıda kadın hayatını kaybeder. Bu tarihten itibaren, dünyanın birçok yerinde kadınlar günü 8 Mart esas alınarak kutlanır. 1917 Ekim devrimiyle kurulan Sovyet hükümetinin ilk kadın bakanı Aleksandra Kollontay'ın önerisiyle 8 Mart resmi tatil ilan edilir. Komünist Enternasyonal'in 1921 yılı kadın sekretaryasındaki Bulgar kadınların önerisiyle 8 Mart, ilk olarak sosyalist ülkelerde Uluslararası Kadınlar Günü olarak kutlanmaya başlanmıştır.

● **Türkiye'de 8 Mart** ilk olarak 1921 yılında, bir kadın birimi etrafında çalışmalar yürüten Rahime Selimova ve Cemile Nuşirvanova kızkardeşler tarafından, dönemin siyasi yapısı gereği gizli koşullarda yapılmıştır.

● **1975** yılında Birleşmiş Milletler'in aldığı karar neticesinde 8 Mart tüm dünyada Uluslararası Kadınlar Günü olarak kutlanmaya başlanır. Türkiye'de de 1921 yılından beri gizli koşullarda kutlanan 8 Mart, BM kararından sonra kitlesel olarak kutlanmaya başlanır. [SZK]

8 MART TARİHÇESİNDE YAPILAN YAYGIN YANLIŞLAR:

1. 1857 yılında meydana gelmiş bir grev ve grev sırasında çıkan bir yangın söz konusu değildir.

2. Clara Zetkin'in konferansta yaptığı uluslararası kadınlar günü önerisinde de, alınan kararda da herhangi bir tarih belirlenmemiştir.

3. Kadınlar Günü'nün 8 Mart'a denk geldiği ilk tarih 1914 yılıdır.

4. 8 Mart tarihi Rusya'da çarlığa karşı gerçekleştirilen Şubat devriminin (eski takvime göre 23 Şubat'a denk gelen 8 Mart tarihidir).

28 Şubat 1909 ABD'de Ulusal Kadınlar Günü kutlaması

25 Kasım 1909, % 80'i kadın, 20 bin kadın gömleği işçisi greve çıktı

19 Mart 1911 Berlin'de kadınlar oy hakkı yürüyüşüne çıktı

8 Mart 1914, Amsterdam, Hollanda'da kadınlar günü etkinliği, "Anayasa'da Genel Oy Hakkı" kampanyasını yürüten kadınlar

Türkiye'de 8 Mart ilk defa 1921 yılında Rahime Selimova ve Cemile Nuşirvanova kızkardeşler tarafından gizli koşullarda kutlandı.

Genel Merkez Çalışanı Kadınların 8 Mart Etkinliği

Petrol-İş'te kadınların uluslararası mücadele ve dayanışma günü 8 Mart, yoğun ve hareketli geçti. Genel merkez ve şubelerde kadın çalışanların katıldığı etkinliklerin yanı sıra, günün anlam ve öneminin hatırlatıldığı konuşmalar yapıldı.

Petrol-İş Sendikası 8 Mart Dünya Kadınlar gününü, kadın çalışanları ile birlikte Bridge Restaurant'ta yapılan kahvaltı organizasyonu ile kutladı. Kahvaltı programına Genel Başkan Ali Ufuk Yaşar, Genel Sekreter Ahmet Kabaca ve Genel Yönetim Sekreteri Ünal Akbulut ve genel merkez çalışanı kadınlar katıldı.

Kahvaltının ardından kısa bir konuşma yapan Genel Başkanımız Ali Ufuk Yaşar; "*Bu günü sıradan bir kadınlar günü olarak algılamak ve o şekilde kutlamak çok yanlıştır. 8 Mart' ın daha derin bir anlamı vardır. 8 Mart'ın kazanımlarını daha da ileriye götürebilmek için işçi sınıfının hak alma mücadelesi hız kesmeden devam edecektir.*"dedi.

Ali Ufuk Yaşar, 8 Mart'ta kadınlara cinayetlere kurban gitmediği, savaşlarda sömürülmediği, tacize tecavüze uğramadığı bir dünya dileklerini iletti, Petrol-İş'te kadın-erkek eşitliğine ve kadına şiddetle mücadeleye verilen önemi hatırlattı.

8 Mart, Petrol-İş şubelerinde de günün anlamına uygun farklı etkinliklerle kutlandı. Bazı şubeler, 8 Mart etkinliği düzenlerken, bazıları bölgelerinde yapılan ortak etkinlik ve toplantılara katıldı, bazı şubelerde kahvaltı veya akşam yemeğinde Petrol-İş üyesi kadınların bir araya geldiği etkinlik şeklinde kutlandı.

Flormar Direnişi Sona Erdi

Kadınların uluslararası mücadele ve dayanışma gününü anlamlı kılan olaylardan birisi, Petrol-İş'e üye oldukları için işten atılan ve 15 Mayıs 2018 tarihinden beri, 297 gündür (yaklaşık 10 ay) direnişte olan Flormar işçisi kadınların işverenle anlaşmaya varmaları sonucu direnişlerini sona erdirmeleri oldu. Oylama yapılarak, Flormar'da direnen işçilerin çoğunluk oyuyla alınan direnişi bitirme kararı, 8 Mart 2019 tarihinde Gebze Şubesi'nde yapılan bir basın açıklamasıyla kamuya duyuruldu.

Süleyman Akyüz

Açıklamaya meslek örgütlerinden, sendikalardan, sivil toplum örgütlerinden kadınlar da Flormar işçileriyle dayanışma göstermek için katılmıştı. Petrol-İş sendikasından Genel Sekreter Ahmet Kabaca, Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri Mustafa Mesut Tekik'in yanısıra Gebze Şube yöneticileri katıldı.

İlk konuşmayı Gebze şube başkanı Süleyman Akyüz yaptı. 297 gündür genel merkeziyle, Gebze şubesiyle, direnişçi işçilerle birlikte yürüdüklerini belirten Akyüz, işverenin sendika düşmanı tutumuna karşı bu kadar gündür hiç geri adım atmadan direnişlerini sürdürdüklerini ifade etti. Akyüz, "*Mücadele ettik, sesimizi Türkiye'nin her tarafına yaydık. ülke sınırlarını aştık. Buna rağmen ne yazık ki Türkiye'de duyması gerekenler, kulak vermesi gerekenler hareket etmemiştir. İşçi sınıfının, emekçilerin birlikte hareket etmekten, birlikte yürümekten başka şansları olmadığını bütün dünyaya göstermiştir bu eylem. Sonucu hakkında ne yorum yapılırsa yapılsın, bu bir zaferdir. 297 gün boyunca her türlü koşula rağmen direndik, hem siyasal, hem sosyal hem ekonomik hem de sendikal açıdan mücadelesini verdik ve bir aile olduk.*" dedi.

Süleyman Akyüz'ün ardından Petrol-İş Sendikası Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri Mustafa Mesut Tekik konuştu. Kadınların 8 Mart'ını kutlayan Tekik, destek veren herkese teşekkür ederek başladı söze. 297 gün süren dayanışma ve sevginin bıraktığı izi unutmanın kolay olmadığını belirten Tekik, Clara Zetkin'in, Rosa Luksemburg'un, Behice Boran'ın yoldaşlarının yenilmediğini, yenilmeyeceğini bu mücadelenin Türkiye işçi sınıfı ve kadın emek hareketi nice zaferler

Mustafa Mesut Tekik

kazandıktan sonra da süreceğini sözlerine ekledi. Direnişe destek veren sendika, meslek örgütü, kadın hareketi, parti, topluluk, basın kuruluşu, sivil toplum örgütlerine isimlerini sayarak tek tek teşekkür eden Mustafa Mesut Tekik, "*Bu direniş, kadın eksenli büyümeye ve tüm Türkiye'deki kadınlara sınıf hareketine umut oldu, Flormar'ın yiğit kadınları başta ben olmak üzere hepimize çok büyük şeyler öğretti.*" dedi. Sendikal ve hukuksal mücadelenin süreceğini belirten Tekik, "*Flormar'a Petrol-İş ve işçi sınıfının bayrağı dikilene kadar bu mücadele devam edecek*" dedi.

Ahmet Kabaca

Daha sonra Petrol-İş Sendikası Genel Sekreteri Ahmet Kabaca söz aldı. "*Ortamda, duygu yoğunluğu ve burukluğun yanısıra mücadelenin sevinci ve hırsı da var" diyerek söze başlayan Kabaca, "Flormar işçileri örgütlü hareket etmeyi tercih etmiş, Petrol-İş'e üye olmuşlardır. Üye çoğunluğunu sağlayan Petrol-İş, bakanlıktan yetki aldı. İşveren bu çoğunluğa itiraz etti, akabinde 132 üyemizi işten attı. Başta Gebze şubesi olmak üzere, bir avuç yürekli insan direnişe başladı. ... 15 Mayıs 2018'de başlayan ve 297 gün süren mücadelenin, kısmen*

bir bölümünün sonlandığı gündeyiz. Bu mücadele sadece Türkiye işçi sınıfına, emek dostlarına değil, tüm dünyadaki emekçilere umut oldu." dedi.

Mücadelenin hukuki boyutu hakkında bilgi veren Kabaca, her gün görüşmelerin yapıldığını, işverenin sürekli yeni tekliflerle geldiğini, Petrol-İş'in demokratik yapısı gereği gelen bütün tekliflerin üyelerle paylaşıldığını sözlerine ekledi. İşverenin son olarak "atılan işçilere kıdem ve ihbarlarının verilmesi, artı 4 ay, artı bugüne kadar verilen en yüksek sınıra göre 12 ay örgütlenmeden doğan tazminatı verme" önerisinin Petrol-İş Merkez Yönetimi'ne sunulduğunda MYK'nın kararının "üyelerle paylaşalım, onların kararına saygı duyacağız" olduğunu da hatırlatan Kabaca, gece geç saatlere kadar direnen işçilerin kendi aralarında görüştüklerini, sonuçta anlaşma kararının çıktığını sözlerine ekledi.

Mücadelenin ikinci ayağında, Petrol-İş'in kurumsal olarak yetkiyi aldığını, işverenin yetkiye itiraz davasının sürdüğünü belirtti. İçeride hâlâ üyelerin bulunduğunu ve bu mücadelenin sonuna kadar süreceğini de sözlerine ekleyen Ahmet Kabaca, "buraya Petrol-İş bayrağını dikecek" diye konuştu. Son olarak bu mücadelenin burada bitmediğini, yargıda devam edeceğini ifade etti ve ekledi: "*Böyle bir ortamda bir avuç yürekli insan örgütlü olmayı, sendikalı olmayı, direnmeyi seçerek umut ışıkları yeşertti. Bu ışık, bu umut, bu filiz büyüyecek. Bu filizi yetiştiren, bu mücadeleyi, bu ışığı saçan başta Gebze Şubesi ve yönetimi olmak üzere, buradaki kadın arkadaşlara, bir avuç yürekli arkadaşa sonsuz teşekkür ediyorum.*"

Armelle Seby

IndustriALL Küresel Sendika adına Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Bürosu'ndan Armelle Seby, konuşmasına IndustriALL genel sekreteri Valter Sanches ve genel sekreter yardımcısı Kemal Özkan'ın selamlarını ve iyi dileklerini ileterek başladı. "*Bugün 8 Mart. Tüm kadınların, özellikle de Flormar'da direnen kadınların gününü kutluyorum. 8 Mart kadın işçi hareketinin en sembolik günüdür. Bugün, sizler gibi kendi hakları için mücadele eden kadın işçilerin arasında olmak benim için büyük onurdur.*" dedikten sonra 300 güne yakın sürdürülen direnişin öylesine kolay bir mücadele olmadığını sözlerine ekledi. Konuşmasına, "*IndustriALL olarak Flormar direnişini geldiği nokta açısından kutlamak istiyoruz. Küresel ve Avupa sendikaları her zaman mücadelenizin arkasında durdu.*" sözleriyle devam eden Seby şöyle konuştu: "*Mücadeleniz, sadece Türkiye'deki kadın işçiler için değil, bütün dünyadaki kadın işçiler için de umutlarımızı yeşerten bir mücadele oldu. Mücadeleniz, kararlılığınız ve azminizin dünya işçi sınıfı tarihine altın harflerle yazıldığını bilmelisiniz. Bu mücadele hepimiz için örnek oldu. Ancak bu bitmiş bir mücadele değil, direnişçi işçiler ve Petrol-İş olarak kararlılığınızı gösterdiniz, ancak sendikal haklar için mücadele hiçbir zaman bitmeyecektir. Her zaman IndustriALL Küresel Sendika Türkiye işçi sınfının yanında olmaya devam edecektir.*"

Armelle Seby'nin getirdiği ve IndustriALL genel merkezinde çalışan tüm arkadaşların Flormar işçileriyle dayanışma için tek tek imzaladığı pankartı Petrol-İş ve direnişçi işçiler adına Genel Sekreter Ahmet Kabaca aldı.

Daha sonra sözü Flormar direnişçisi kadınlar aldı. Direnişçiler adına yapılan açıklamada "*en zor şartlarda, yazın kavurucu sıcağında, kışın dondurucu soğuğunda mücadeleye bir gün dahi ara vermediler. ... baskılar ve yasaklamalar direnişi boğmaya yetmedi. Aksine çoğunluğunu kadınların oluşturduğu Flormar direnişi güçlenerek devam etti. Tüm Türkiye'nin sahiplendiği Flormar direnişi ülkemizde uzun süredir bu boyutta oluşmayan sınıf dayanışması sayesinde etarfında büyük bir emekçi kitlesini birbirine kenetlemeyi başardı. ... Mücadele Türkiye sınırlarını aştı, tüm dünyada Flormar'ın çoğunluk hissesini elinde bulunduran Fransız Yves Rocher'e tepkiler yükseldi. Dünyanın birçok yerinde mücadele eden emekçiler Flormar işçilerin mücadelesini duydu. ... Bu onurlu mücadeleyi 297 gün boyunca kararlılıkla sürdüren Flormar işçileri işverenin, tüm yasal haklarını, boşta geçen süre ücretlerini ve sendikal tazminat davasında kazanabileceği en üst sınırdan ödemeyi önerdiği teklifi değerlendirmiştir. Yapılan toplantıdan işçinin görüşüne sunulan bu teklif direnen Flormar işçilerinin büyük çoğunluğu tarafından kabul edilmiştir. İşçiler, ayrıca işten çıkarma maddelerinde yapılacak düzenlemeyle işsizlik maaşlarına başvurabileceklerdir. Flormar işçilerinin verdiği bu kararla direniş, 297. gününde, 8 Mart 2019 tarihinde bitirilmiştir.*" denilerek sendikalaşma mücadelesinin süreceği belirtildi. İşçiler, direnişe katkı koyan herkese teşekkürlerini de ilettiler. ■

GENEL BAŞKANIMIZ ALİ UFUK YAŞAR 8 MART'TA İŞYERLERİNDEN KADIN ÜYELERİMİZLE BİR ARAYA GELDİ

Genel Başkanımız Ali Ufuk Yaşar 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle İstanbul 1 Nolu Şubemize bağlı işyerlerinde çalışan kadın üyelerimizle bir araya geldi.
8 Mart Kadınlar Günü etkinliği, Genel Başkanımız Ali Ufuk Yaşar, İstanbul 1 nolu Şube Başkanımız Ahmet Baranlı, şube yöneticilerimiz, temsilcilerimiz ve kadın üyelerimizin katılımıyla gerçekleşti. Üyelerimizle öğle yemeği yendikten sonra genel başkan Ali Ufuk Yaşar günün anlamına dair bir konuşma yaptı. Konuşmaların ardından kadın üyelerimize hediyeleri takdim edildi.

ADANA ŞUBESİ

Adana Şubemizde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü şubemizde örgütlü işyerlerimizde çalışan kadın üyelerimizin katılımı ile kutlandı. Kutlamalarda yönetici, temsilcilerimiz kadın üyelerimize çeşitli hediyeler ve çiçekler vererek üyelerimizi tebrik ettiler.

ADIYAMAN ŞUBESİ

Yeri geldiğinde anne yeri geldiğinde içten bir arkadaş yeri geldiğinde değerli bir eş olan baş tacımız kadınlarımızın 8 Mart Dünya kadınlar günü nedeniyle Petrol iş sendikası Adıyaman Şubesinin örgütlü olduğu TPAO Adıyaman Bölge Müdürlüğünde çalışmakta olan emekçi kadın arkadaşlarımızla bir araya gelerek kadınlar gününü tebrik ettik. Kendileri için sendikamızın hazırlamış olduğu hediyeleri takdim ettik.

ALİAĞA ŞUBESİ

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününde Aliağa Şube Başkanımız Ahmet Oktay, Şube Başkan Yardımcılarımız Veysel Gündüz ve Mevlüt Çınar, örgütlü olduğu işyerlerinde baştemsilciler ve temsilcilerin de katılımıyla kadın üyelerimizi çalıştıkları ünitelerde ziyaret etti. Flormar işyerinde çalışırken sendikaya üye oldukları için işten atılan Flormar çalışanı kadınların el emeği ürünlerini üyelerimize hediye ettiler.

ANKARA ŞUBESİ

Ankara Şubemizde 8 Mart Emekçi Kadınlar Günü şubemize bağlı işyerlerinde çalışan kadın üyelerimizle kutlandı. Ankara Şubemizde, Ankara Şube Başkanımız Ali Haluk Koşar Başkan Yardımcımız Sabri Polat Yönetim Kurulu üyelerimiz Engin Pekşen, Erol Güntutmaz, Şube Avukatımız Lütfiye Yazkan Bilgin ve sendikamız Kadın Çalışanlarının da olduğu bir kutlama yapıldı. Günün anlam ve önemini belirten bir konuşma yapan Ankara Şube Başkanımız Ali Haluk Koşar'ın konuşmasının ardından şubemizde çalışanlara çiçek takdim edildi.

BANDIRMA ŞUBESİ

Bandırma Şubemiz 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününde fabrikalarda çalışan kadın üyelerimizi ziyaret ederek Kadınlar gününü kutlayarak kadın üyelerimize karanfil takdim edildi.

BURSA ŞUBESİ

Bursa Şube Başkanımız Erhan Yakışan, Başkan Yardımcılarımız Hüseyin Gürkaş, Ersin Birgül ve işyeri temsilcilerimiz ile birlikte örgütlü olduğumuz Faurecia Otomotiv, Vibracoustic CV Air Spring, Botaş, Contitech, Aktaş, Autoneum ve Plastiform iş yerlerinde çalışan kadın üyelerimizin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutladılar. Günün anlam ve önemini belirten konuşmalar yapan Bursa Şube Yöneticilerimiz üyelerimize hediye takdim ettiler.

DÜZCE ŞUBESİ

Düzce Şube Başkanımız Muzaffer İşık, Başkan Yardımcılarımız İbrahim Çelik, Mustafa Emel ve işyeri temsilcilerimiz ile birlikte örgütlü olduğumuz Standard Profil'de çalışan kadın üyelerimizin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutladılar. Günün anlam ve önemini belirten konuşmalar yapan Düzce Şube Yöneticilerimiz üyelerimize hediye takdim ettiler.

GEBZE ŞUBESİ

Gebze Şubesi'nde 8 Mart şubeye bağlı işyerlerinden kadınların katıldığı bir salon etkinlğiyle günün anlamına uygun bir etkinlikle kutlandı. Çeşitli slaytların ve müzik dinletisinin de yer aldığı etkinlikte şube yöneticilerinin yanısıra Gebze Kadın Komisyonu ve Gebze şubesine bağlı işyerlerinden Petrol-İş üyesi kadınlar ve Flormar direnişçisi kadınlar da konuşmalar yaptı.

İSTANBUL 2 NO'LU ŞUBE

İstanbul 2 Nolu Şubemizde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü şubemizde örgütlü iş yerlerimizde çalışan kadın üyelerimizin katılımı ile kutlandı. Etkinlikte Şube Başkanımız Niyazi Recepkethüda kadın üyelerimize günün anlam ve önemini belirten bir konuşma gerçekleştirdi.

İZMİR ŞUBESİ

İzmir şubesinde 8 Mart kadınların uluslararası dayanışma ve mücadele günü vesilesiyle Toyo Matbaa Mürekkepleri ve TPI Kompozit Kanat 2 işyerlerinde çalışan kadın üyelerimiz ziyaret edildi, günün anısına hediyeleri takdim edildi.

KIRIKKALE ŞUBESİ

Kırıkkale Şubemizde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinliği Tüpraş Sosyal tesislerinde şubemizde örgütlü işyerlerinde çalışan kadın üyelerimizin katılımıyla kutlandı. Etkinlikte Şube Başkanımız Murat Kaya, Şube Başkan yardımcılarımız Osman Çakıl ile Osman Aslan ve temsilcilerimiz kadın üyelerimize karanfil takdim ettiler. Şube Başkanımız Murat Kaya günün anlam ve önemini belirten bir konuşma yaptı.

KOCAELİ ŞUBESİ

Kocaeli Şubemizde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Tüpraş İzmit Rafinerisinde kutlandı. Şube Başkanımız Salih Akduman, Başkan Yardımcılarımız Nesimi Yetişoğlu, Teoman Aydınoğlu, Tüpraş İşyeri temsilcilerimiz, şube yöneticilerimiz ve kadın üyelerimizin hazır bulunduğu kutlamada, Şube Başkanımız Salih Akduman günün anlam ve önemini belirten konuşma yaptı. Konuşmanın ardından üyelerimizle beraber pasta kesildi.

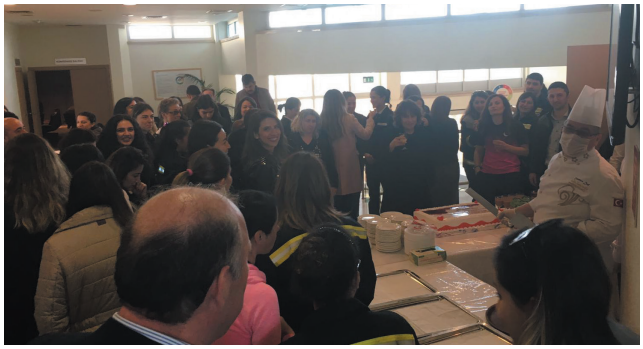

Kadın emeği mücadelesinin dönüm noktalarından biri:

1909 New York Gömlek İşçileri Grevi ya da

20 BİNİN İSYANI

Kadın emeği tarihinde önemli yer tutan ve kadınların öncülük etmesi özelliğinden dolayı uluslararası kadınlar günü tarihçelerinde sık sık bahsedilen New York gömlek işçileri grevi, yüzde sekseni kadınlardan oluşan 20 bin işçinin insanca çalışma koşulları, insana yaraşır iş ve ücret, işçi güvenliği önlemlerinin arttırılması ve kadınlara oy hakkı gibi temel taleplerle sokaklara döküldüğü grevdir. Grevin başlamasına vesile olan Triangle kadın gömleği fabrikası, 8 Mart tarihçesinde önemli yer tutan ve grevden iki yıl sonra gerçekleşen yangınla da gündeme gelen fabrikadır.

1880'lerde hazır giyim endüstrisi, büyük ölçüde teknolojik gelişmelere uğrar. Hızlı nüfus artışı ve kentleşmeyle birlikte satış mağazalarının artması, giyim sektörünün hazır giyime yönelmesine yol açar. 1889'da 39 bin işçi istihdam eden kadın giyimi sektörü, on yılda bu sayıyı ikiye katlar. New York'un sanayi merkezi olmasının bunda büyük rolü vardır. Mal ve hammadde ticaretinin merkezinde oluşu, büyük depolara sahip olması, ipek ve yün ithalatçılarının, düğme ve her çeşit giysi aksesuarı üreticilerinin burada konumlanması hazır giyim sektörünün hızlı gelişmesine olanak verir.

Hazır giyim sektörünün durumu

Yirminci yüzyılın başında, hazır giyim endüstrisi New York'un en çok işçi istihdam eden sektörüydü. 1908 ekonomik krizinden sonra ücretler epey düşmüş, kullanılan iğne-iplik, elektrik ve oturulan sandalyelerin ücreti işçilerden kesilmeye başlanmıştı. 65 saate varan haftalık çalışma süreleri bazen 75 saate çıkıyordu, haftalık ortalama ücret ise 5 Dolar'dı. Triangle fabrikası da diğer fabrikalar gibi kötü çalışma koşullarına sahipti; daha önce iki yangın tehlikesi atlatmıştı. İşçiler, bu koşullara karşı mücadele etmek için örgütlenmeye çalışıyordu.

Triangle fabrikasında sendikalaşma girişimi ve grev

Triangle fabrikasının sahipleri Max Blanck ve Isaac Harris sendika karşıtı tutumlarıyla tanınıyordu. 1909 sonbaharında 150 sendika (Uluslararası Kadın Giyimi İşçileri Sendikası ILGWU) sempatizanının işine son verilmişti. 1909 Eylül sonunda Triangle işçileri greve çıkmış, ancak işverenlerin baskısıyla polisler greve müdahale etmişti.

Grevcilerin tamamına yakını, sudan bahanelerle tutuklanmıştı. 5 hafta boyunca Triangle patronları, grevi kırmak için her yolu denemiş, para karşılığı çetelerle anlaşıp grevcilere saldırtmıştı.

Aynı zamanda işçileri sendikalaşmadan vazgeçirmek için "Triangle Çalışanları Yardımseverler Derneği"ni kurarak "Başka bir sendikayı destekleyenler işten çıkartılacaktır" tehdidini kullanmışlardı.

Uluslararası Kadın Giyimi İşçileri Sendikası'nın grev çağrısı

22 Kasım 1909'da, Uluslararası Kadın Giyimi İşçelire Sendikası'na (ILGWU) bağlı Local 25 şubesi, genel grev çağrısı yapar. Cooper Union binasında, grevin sakıncaları üzerine yapılan uzun tartışmaları dinledikten sonra 19 yaşındaki Triangle işçisi Clara Lemlich, kalabalığın içinden sıyrılarak şöyle seslenir: "B*en de birkaç şey söylemek istiyorum. Anlatılanları yaşayanlardan biri olarak daha fazla susmaya sabrım yok. Hemen şu anda grev kararı alınması için oylama yapılmasını öneriyorum.*" Bu sözler ayakta alkışlanır ve o gün salondan grev kararı çıkar.

Clara Lemlich

20 binin isyanı

25 Kasım 1909'da yaklaşık 40 bin işçiyi istihdam eden, New York ve civari, Philadelphia ve Baltimore'dan 600 gömlek fabrikasında çalışan, yüzde 80'i kadın, 20 bin gömlek işçisi greve çıkar. Temel talepleri, alt işveren (o dönemdeki taşeronluk) uygulamasına son verilmesi; 52 saatlik çalışma haftası; günlük ücretsiz fazla mesainin 2 saati aşmaması; ücretlerde yapılan malzeme ve elektrik kesintilerine son verilmesiydi. 4 Aralık 1909'da 1000 kadar grevci kadın, kendilerine yönelik kötü muamele ve şiddete dikkat çekmek amacıyla belediye binasına yürüdü.

Şubat 1910: Grev bitti

ABD tarihi belgelerinde "en büyük kadın grevi" olarak söz edilen grev, Şubat 1910'da sona erer. Çoğu talepleri kabul edilir. Grevden önce yüzlerce üyesi olan ILGWU'nun artık binlerce üyesi vardır. Sadece bir şirket sözleşme imzalamayı reddeder: Triangle Gömlek Fabrikası.

2 Şubat 1910'da Kadın Sendikalar Birliği, Politik Eşitlik Birliği, New York Liberal Kulübü ve Sosyalist Kadınlar Komitesi grevcilere yönelik kötü muameleyi proteste etmek ve tutuklu bulunan grevci kadınlara yardım toplamak, kefalet ve para cezalarını karşılamak; grev ödeneğine gelir elde etmek için Carnegie salonunda bir toplantı düzenler. Salon destekçilerle dolup taşmıştır. 300'ün üzerinde kadın destekçinin göğsünde, üzerinde "TUTUKLU" yazılı kağıttan şeritler takılıdır... Duvarlarda asılı dövizlerde "Grevci suçlu değildir" ve "Herkesin greve katılma hakkı vardır" sözleri yazılıdır.

Çalışan kadınların oy hakkı

Kadın Sendikalar Birliği yöneticisi ve kadın giyim işçisi Rose Schneiderman, grevci kadınları yalnız bırakmamak ve şiddet olaylarını azaltmak için kadın hakları ve oy hakkı savunucusu kadınlarla işbirliği için de çabalar. Oy hakkı savunucularının grevcilerle buluşmasını organize eder. Politik görüş ayrılığına rağmen, uzun bir süre oy hakkı mücadelesine katılır.

Meslektaşları Rose Schneiderman ve Pauline Newman gibi Clara Lemlich de kadınların hem işyerinde, hem dışarıda koşullarının düzelmesi için oy hakkının şart olduğunu düşünüyordu: "*Üreticinin, işverenin, formenin, müfettişin oy hakkı var, ama çalışan kadınların yok. Çalıştığı binanın temiz ve güvenli olmasını; uzun saatler çalışmamayı talep ettiğinde yetkililer onu dinlemek zorunda değiller. Albani (New York'un eyalet başkenti) meclisindeki erkekler patronları ve formenleri temsil ettiği kadar kadınları da temsil etmediği sürece adalet olmayacak, eşit koşullar olmayacak. İşte bu yüzdendir ki çalışan kadınlara da oy hakkı gerek.*"

"Vasıfsızlar örgütlenemez"

O dönemde sendikalara ilişkin dikkat çeken noktalardan biri, Kadın Sendikalar Birliği'nin (WTUL) bağlı olduğu Amerikan İşçi Federasyonu'nda (AFL) uygulanan bir kural. AFL, vasıflı işçilere ve erkek işgücüne dayanıyordu ve vasıfsız işçilerin -ki genellikle bu kesimi kadınlar oluşturuyordu- "örgütlenmemesi" gerektiğini savunuyordu.

Kadınların sendikalarda örgütlenmesine yardım etmek ve çalışma koşullarını iyileştirmek için 1903 yılında kurulan Kadın Sendikalar Birliği, uzun yıllar AFL yöneticileriyle iyi ilişkiler geliştirmek için çaba harcar; Kadın Sendikalar Birliği'nin, AFL'ye sunduğu destek ve kadınların sendikalarda örgütlenmesini arttırma önerileri uzun yıllar görmezden gelinir.

Eylül 1909'da Triangle'li kadınların başlattığı greve Kasım 1909'da tüm New York gömlek sektörünün tamamına yakını katılır. Şubat 1910'da sona eren grev çoğu işyeri için kazanımla sonuçlanır. Bu grev, tarihin sayfalarına "yirmi binin isyanı" olarak adını yazdırır. **[Selgin Zırhlı Kaplan]**

Greve katılan bir grup kadın

4 Aralık 1909 Grevcilere yönelik kötü muameleyi protesto için şehir merkezinde bulunan belediye binasına doğru yürüyüş

4 Aralık 1909 Şehir merkezine yürüyüşe katılan bir grup grevci kadın. Arkada New York Kadın Sendikaları Birliği'nin bayrağı görülüyor.

2 Şubat 1910 Carnegie salonu toplantısı ve "Tutuklu" yazılı kağıt şeritler takan kadınlar

Greve katkı amacıyla gazete satan Uluslararası Kadın Sendikaları Birliği'ne üye grevci kadınlar.

8 Mart'ın tarihçesine damga vuran yangının ardındaki gerçekler:

Triangle fabrikası yangını ve kurtulanların tanıklıkları

New York kadın gömleği sektörünün Kasım 1909'da başlayan, Şubat 1910'da sona eren yaklaşık 4 aylık grevine yüzde sekseni kadın yaklaşık 20 bin işçi katılmıştı. Grev, Eylül 1909'da Triangle fabrikasında başlayan direnişin devamıydı. 20 binin isyanı olarak adlandırılan grevden iki yıl sonra, 25 Mart 1911'de Triangle fabrikasında yaklaşık bin kişinin çalıştığı bir sırada, sigara izmaritinden çıktığı tahmin edilen büyük bir yangın meydana geldi. Yangında çoğu henüz 20'sinde bile olmayan, göçmenlerden oluşan, 129'u kadın, 146 işçi yaşamını yitirdi. Hayatta kalanların anlatımları, yangın hakkındaki gerçekleri gözler önüne seriyor.

New York kadın gömleği işçilerinin Kasım 1909-Şubat 1910 arasında devam eden grevi Eylül 1909'da Triangle fabrikasında çalışan ve daha iyi koşullara, daha yüksek ücretlere, daha kısa çalışma sürelerine kavuşmak için sendikalaşmaya çalışan kadın işçiler başlatmıştı. Onların başlattığı direniş kısa sürede tüm New York gömlek sektörüne sıçramış, binlerce kişiyi etkisi altına almıştı. Bu grev, Triangle işverenleri Max Blanck ve Isaac Harris'i epey zorlamıştı. Uzun süre üretim yapılamamasından kaynaklı mali açığı kapatmak için fabrika, grevden hemen sonra kapasitesinin epey üzerinde çalışmaya başlamış, bu durum fabrikada işleri zorlamaya başlamıştı. Triangle'nin kurulu olduğu Asch binası, New York'un zengin yatırımcılarından Joseph J. Asch tarafından 1901 yılında, John Woolley adlı mimar tarafından 'yangına dayanıklı' olarak tasarlanır. O dönemin yasalarında gerektirmediği halde yangın çıkışı, yangın söndürme başlıkları ve dışa açılan kapıları vardır. Günümüzde Brown binası adıyla bilinen bina, New York'un Manhattan bölgesinde Washington Meydanı No: 23-29 adresinde inşa edilmiştir.

Asch binasının sekizinci katında, Triangle Gömlek Firması, aynı adla bir kadın gömleği fabrikası açar. Yüksek boyunlu, pamuklu kumaştan veya saf ketenden, bol dantelli ve işlemeli bir tür kadın gömleği (şömizye bluz) üreten fabrika, 1890'ların başında Rusya'dan New York'a gelen Max Blanck ve Isaac Harris adlı yahudi göçmen ortakların kurduğu bir şirkettir. İlk olarak 1900 yılında Wooster caddesinde faaliyete başlayan Triangle gömlek firması, daha sonra Ağustos 1901'de Asch binasının inşaatı tamamlanır tamamlanmaz, sekizinci katı için 30 aylık kira sözleşmesi imzalar. "Gömlek kralları" olarak da anılan Blanck ve Harris ortaklığı iyi iş yapar ve bir iki yıl içerisinde binanın dokuzuncu ve onuncu katını da alırlar. 1908 yılına gelindiğinde, ortakların kârı bir milyon doları geçmiştir. Blanck ve Harris, şehrin en büyük kadın gömleği üreticileri olmuştur. Bu kadar kârın ve hızlı yükselişin bir karşılığı olacaktır elbet: Üç katta çalışan yaklaşık 1000 Triangle işçisi için kötü çalışma koşulları, düzensiz, uzun çalışma süreleri; insanca yaşama sınırının çok altında ücretler.

Amerika'yı değiştiren yangın

Takvimler 1911'in 25 Mart'ını gösterdiğinde, Asch binasının son üç katında faaliyet gösteren Triangle gömlek fabrikasının kadın, erkek ve çocuk işçileri sabahın sekizinde makinalarının başına çoktan geçmiştir. Haftasonu olduğu için, o dönemin anlayışıyla "erken" paydos ederler:

Öğleden sonra 16:45. Sönmemiş bir sigara izmaritinden kaynaklandığı tahmin edilen yangın, sekizinci katta başlar.

Kağıt ve kumaş artıklarıyla dolu olan atölyede yangın hızla yayılır ve önce dokuzuncu katı sonra onuncu katı sarar. Ne olup bittiğini anlayamadan kaçışmalar başlar, asansörlere, yangın merdivenlerine koşulur. Ancak sadece bir asansör çalışır haldedir ve yangın merdivenlerine açılan kapılar kilitlidir. Zaman alevlerden yanadır.

Yangında bu kadar çok kayıp verilmesi fabrika sahiplerinin iş çıkışı hırsızlığa karşı çantaları daha kolay kontrol edebilmeleri için asansör sayısını bire indirmelerine; izinsiz dışarı çıkmalarını önlemek için yangın merdivenlerine açılan kapıları kilitlemelerine bağlanıyor. Buna ek olarak itfaiye araçlarının zamanında gelmemesi, atlarla çekiliyor olması ve yangın söndürme araçlarındaki merdivenlerin binanın sadece altıncı katına ulaşabilecek yükseklikte olması da kayıpların artmasında önemli rol oynar. Kurtulmak üzere atlayanları tutması gereken ağlar da dayanıksız malzemeden yapılmıştır; hiçkimsenin hayatını kurtaramadan ağlar paramparça olur.

Yangın 8. katta başlar. İlk yangın alarmı 16:45'te çalar, onuncu kata haber verilir, dokuzuncu kat yangını geç öğrenir. En çok kayıp, bu nedenle 9. katta verilmiştir. Ölenlerin çoğu, yaşları 14-25 arasında değişen genç kadınlarla kız çocuklarıydı. Daha iyi çalışma ve yaşama koşulları için Rusya ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden ABD'ye göç etmişlerdi. Hayatını kaybeden 146 kişiden 129'u kadın, bunların 48'i sendika üyesiydi.

Fabrikada çalışanların bir kısmı uzun süre alt işverene bağlı olarak çalışıp, belli bir ustalık kazandıktan sonra esas işverene bağlı çalışma hakkı kazanıyorlardı. Alt işverene çalışanlar diğerlerinden daha az ücret alıyorlardı.

Yaşamları da acı dolu ölümleri de

Yangında ölenlerin hikâyeleri yürek burkuyor. 21'inde olan **Fannie Rosen**, Rusya'nın Kiev şehrinden 6 ay önce gelmiş, eski adı Faiga Resnik. Anne babasının adı bilinmiyor. Henüz iki günlük Triangle işçisiyken yangında hayatını kaybediyor. Fannie, son teşhis edilenlerden, çünkü ABD'de onu teşhis edebilecek bir yakını yok.

Yangından önce Triangle fabrikasında sıradan bir gün. Arkadaki "yangın çıkışı" tabelası dikkati çekiyor.

Tessie Weisner henüz 21 yaşındaydı. Avusturya'da dünyaya gelen ve 15 yaşında ABD'ye göçeden Tessie, evlenmek üzere olduğu için bir süredir fabrikada çalışmıyordu. Yangın günü, arkadaşları ona bir sürpriz planladıkları için paydos saatine yakın fabrikaya gitmişti. Ne yazık ki o da yangında kurtulamayanlar arasında.

Hayat kurtaran grev deneyimi

Yangından sağ kurtulan ve 9. katta gömlek operatörü olarak çalışan **Mary Domsky-Abrams**, yangınla ilgili anımsadıklarını şöyle anlatıyor: "*... Sabah 8'de makinelerimizin başına geçmiştik. Ortamda neşeli bir hava hakimdi. Adının Esther olduğunu hatırladığım bir arkadaşımız bir önceki gece nişanlısının verdiği pırlanta yüzükle gelmişti, belki de neşenin kaynağı oydu... Çok güzel ve hayat dolu bir kızdı, bu heyecanını etrafına da bulaştırıyordu. Onun yakınında çalışanlar olarak o gün bu heyecanın etkisiyle olacak, saatin nasıl geçtiğini anlamadık. Saat 12:00 olmuştu ve öğle yemeğine yarım saat kalmıştı. Sonra, her gün ve Cumartesi olduğu gibi 16:00'ya kadar çalıştık. Yangın, Cumartesi günü, paydosa çok kısa süre kala başlamıştı...*"

"*Bulunduğumuz katta çok az erkek vardı, çoğu Yahudi, bazıları İtalyan yüzlerce acemi genç kızdık, çoğumuz bir yıldan daha az süredir Amerika'daydık ve yaşımız 20'yi bulmuyordu. ... Nasıl kurtulduğuma gelince; ben ve iş arkadaşım Minnie, makinelerin başından 5 dakika erken kalktık ve üstümüzü değiştirmek için soyunma odasına gittik. Şefimiz geldi ve 5 dakikamız daha olduğunu, makinelerimizin başına dönmezsek, Pazartesi de gelmemize gerek olmadığını söyledi. Daha önce de 5 dakika erken çıktığım olmuştu, ilk defa bir şey söylüyordu. Grev deneyimim olduğu için sözleri beni etkilememişti. Gayet soğukkanlı bir şekilde 'Tamam Bay Bernstein, makinemin başına dönmeyeceğim ve Pazartesi günü de işe gelmeyeceğim.' dedim. Arkadaşım Minnie de benimle gelmişti ve çantasını makinesinin yanında unuttuğunu hatırlamıştı. Onu almak için geri dönecekti, ben de 'Önce üstümüzü değiştirelim, dönerken makinene uğrarız, yoksa şef işe döndüğümüzü düşünebilir.' dedim. Makinelerimizin yanına hiçbir zaman dönemedik, atölyenin bu bölümünde olmamız bizi kurtarmıştı, makinelerin yanına gitseydik asla kurtulamazdık... O gün bizi pırlanta yüzüğünün neşesiyle heyecanlandıran Esther ise makinesinin başına döndüğü için alevlere yenik düştü...*"

"*Triangle'de çalışma koşulları o günlerde biraz katlanılır hale gelmişti, ücretler çok düşük değildi, tabii grevin bir kazanımıydı bu. Sekizinci ve dokuzuncu katlar aydınlık ve havadardı. Her yer kağıt ve kumaş artıklarıyla dolu olsa da katlar artık temiz-*

Yangın sonrası tüm metaller hurda oldu. Yangından önce duvarlarda asılı yangın kovaları da...

leniyordu. Patronları fazla görmüyorduk, onuncu katta ofisleri vardı ve az gelirlerdi. Sadece şefimizle muhatap olurduk. Kapılar kilitliydi, çalıştığım makine kilitli kapıya yakındı, bazen karanlıkta korkuyla camla kaplı kapıya bakar, gizli bir güç tarafından gözetleniyormuş hissine kapılırdım..."

Sarah Friedman Dworetz: *"... Yangın olduğu gün 9. katta çalışıyordum. Ücretimi almış, eve gitmek için üstümü değiştirmiştim. Yük asansörüne gittiğimde sanırım 8'inci katta yangın başlamıştı. Yük asansörünü kullanıyorduk çünkü işten çıkarken hırsızlığa karşı çantalarımız aranıyordu. Yük asansörünün dar bir girişi vardı orada bekliyordum, birdenbire asansör boşluğundan alevler ve dumanlar gelmeye başladı. Atölyenin diğer ucuna doğru koşmaya başladım. Koşarken arkama baktığımda alevlerin her yanı sardığını gördüm. Asansörler bir aşağı bir yukarı gidiyordu. Ön taraftaki yangın çıkışının kapıları kilitliydi. İlerlemek için epey zorlandım, itiş kakış ve çığlık vardı, herkes masaların üzerine çıkmaya çalışıyordu. Asansör birkaç sefer yapmıştı, bunun sonuncu olduğunu anlamıştım... O kadar yüklenilmişti ki asansör aşağıya kaymaya başladı. Kapısı da açıktı, birdenbire kendimi asansör boşluğunda kapılara tutunurken buldum, hemen yan boşluktaki kablolara tutundum ve kayarak aşağıya indim. Diğerleri de arkamdan gelmiş olmalı... Uyandığımda sokakta buldum kendimi. Üzerime düşen insanların ağırlığından bayılmışım, kendime geldiğimde bacağımda, kolumda kırıklar, kafatasımda hasar ve elimde sürtünmeden kaynaklı yanıklar vardı. 6 ay istirahat aldım ve bir daha fabrikayla ilgili bir şey duymadım.* ***Mahkemede avukatların ısrarlarına rağmen, kapının açık olduğunu söylemeyi reddettim****... Neredeyse bir yıldır orada çalışıyordum, ama ilk defa yangın olduğunda ön taraftaki asansörü kullanmaya çalıştım. ... Eve vardığımda, maaş zarfımı hâlâ sımsıkı tutuyordum."*

Anna Pidone (Ustabaşı): *"Mary Leventhal ile birlikte 9. katta çalışanların ücretlerini ödemiştim. Makine makine dolaşarak çalışanlara maaş zarflarını veriyorduk. Yük asansörünün yakınında bulunan düğmeye basarak saat 16:45'te paydos zilini çaldım. Gün bitmişti. Yangının başladığından haberim yoktu, soyunma odasına gittim. Birdenbire birisi odaya gelip "yangın!" diye bağırdı. Dışarı çıktığımda her yeri alevler sarmıştı. Ön kapıya koştum, kapı kilitliydi. Birçok kişi pencerelere koşmaya ve atlamaya başladı. Kardeşim 25 yaşındaydı ve 9. katta denetleyici olarak çalışıyordu. Ona seslenmeye çalıştım, ama bulamadım. ... Üzerim ıslaktı ama yangın hortumlarından olması mümkün değildi. Nasıl ıslandığımı hatırlamıyorum. ... Merdivenlere ulaştım ve hızla aşağı koşmaya başladım. Bir adam beni eve götürdü, gittiğimde erkek kardeşim beni sarsarak soruyordu "Mary nerde? Mary Floresta nerde?" Onu aramak için fabrikaya döndü, her yere baktığı halde bulamamıştı... Daha sonra arkadaşlarının yardımıyla onu teşhis ettik... Bütün kemikleri kırılmıştı, o da yangın merdiveninden düşenler arasındaydı..."*

9. katta çalışan **Ethel Monick Feigen** de şöyle anlatıyor başından geçenleri: *"Benim masam pencere önündeydi ve arkamda sağ tarafta bir yangın çıkışı vardı. Masamda çalışıyordum ve çıkmaya hazırlanmak için şapkamı takmıştım. Greene caddesi tarafında pencerenin dışından içeriye alevlerin girdiğini gördüm. "Yangın" diye bağırdım ve bir anda yangın içeriye yayıldı. O kadar hızlı olmuştu ki çoğu kişinin hiç şansı yoktu. Makine başında bazı kadınların donup kaldıklarını, kaçmaya bile teşebbüs etmediklerini gördüm. Greene caddesi tarafındaki yük asansörüne koştum fakat kablonun koptuğu söylendi. Washington meydanı tarafına koştum, oradaki kapı tamamen kilitliydi. Bir ara pencereden atlamayı düşündüm, sonra kendimden utandım. Beni asansöre doğru itekledilerler, bir şekilde indim. Caddede bir gazeteci kollarımdan tutarak "sorun nedir" diye sordu, ben de "orada 150 kadın var ve hiçbiri çıkamayacak" dedim... O gün eve geç gittiğim için babam bir tokat attı, annem de azarladı, "fakat..." dememe rağmen dinletemedim ve yatağa gönderildim. Sanırım ben uyurken yangını duymuş olacaklar, uyandığımda etrafımı sarmışlardı ve beni sürekli öpüyorlardı."*

Sylvia Kimeldorf, 8. katta pli makinesinde çalışıyordu: *"Yangın, bizim katın Washington meydanı tarafındaki kesim masasında başladı. Benim makinem iki sıra ötedeydi ve sıralar arasında yürüyecek alan yoktu. Ben şanslıydım, çünkü yangın çıktığında soyunma odasındaydım. ... Yangın merdivenine koşmadım, çünkü bir yangın merdiveni olduğunu bilmiyordum..."*

1908'den 1911'e kadar fabrikada çalışmış olan **Dora Maisler** yangını ilk görenlerden. 1906'da ABD'ye geldiğini söyleyen Dora Maisler, hep kadın gömleği sektöründe çalışmış. *"Giyim sektörüne girince başka şansın yok zaten"* diyor. Dora, 1909'da başlayan greve de katılmış. *"Tam yirmi beş hafta grevdeydik... Greve izin yoktu, kollarımızda aletler gizleyerek dolaşıyorduk... Sürekli üzerimize kavga etmeleri için insanlar gönderiyorlardı. Para karşılığı*

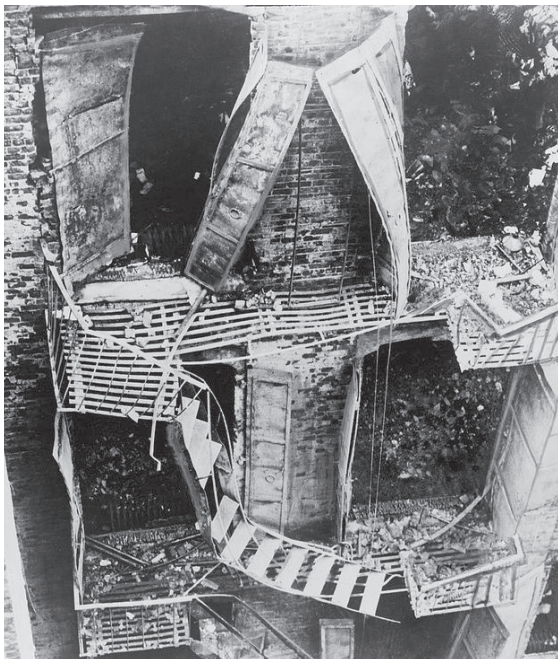

Yangın merdivenleri tamamen kullanılamaz duruma gelmiş

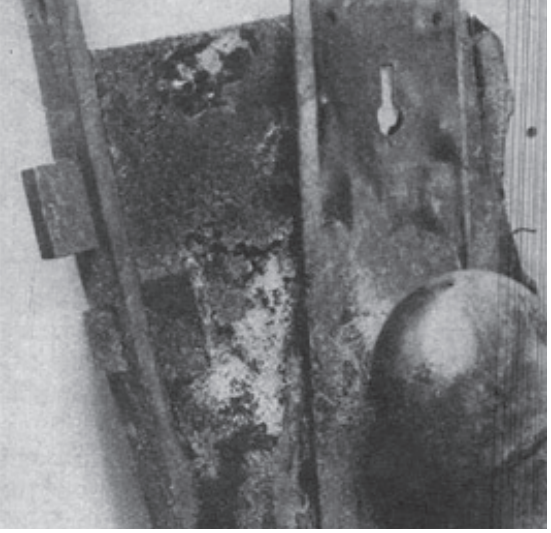

Yangın sonrası bulunan kilit, kapının kilitlenmiş olduğunun kanıtı

gangster tutuyorlardı. Günde üç defa tutuklanıyorduk, hakim adımızı ezberlemişti, 'yine mi siz' diyordu bizi gördüğünde... " Sekizinci katta, 'kalıp çoğaltma' işinde çalışan Dora'nın fabrikada hiç akrabası yok. Yangın günü baloya gitmek için arkadaşı Rose'u bekliyormuş... "*Eteğimi değiştirmiş beklerken saat beş civarıydı, ücretimi almamıştım henüz, sonra alevleri gördüm, su dolu kovayı alıp üzerine dökmek istedim... Makineci Almanca birşeyler söylendi, yardım etmeme izin vermedi...*" Yangın olduğunda, fabrikada aşırı miktarda malzeme olduğuna dikkat çeken Maisler, yangının hızlı yayılmasında bunun büyük etkisi olduğunu belirttikten sonra, "*Yirmi beş haftalık grevden sonra patronlar çok para kaybetmişlerdi, bunu telafi etmek için sürekli çalışıyor, çok parça çıkartıyorduk.*" diye ekliyor.

Yangından sonra...

Yangından sonra, binlerce kişinin katıldığı gösteriler, protestolar yapıldı. Farklı çevrelerden sosyal gruplar ve kurumlar biraraya gelerek yangının sebeplerini ve sorumlularını bulmak için birlikte hareket edecek gruplar kuruldu. Triangle yangını, New York'un o güne dek kaydettiği en büyük trajedilerden biriydi. Daha önce de yangınlar olmuştu, ama alınan önlemler büyük felaketleri önleyebilmişti.

5 Nisan'da cenaze ve anma yürüyüşü düzenlendi. Kadın Sendikalar Birliği ve Local 25 Sendikası matem yürüyüşünü protestoyla birleştirdi. Yüzbinlerce işçi o gün iş bırakarak protesto yürüyüşüne katıldı. Triangle yangını, ayrıca New York'ta bina ve yangın güvenliği konusunun tekrar tartışmaların gündemine girmesine neden oldu.

Mahkeme süreci

Yangından iki hafta sonra, Triangle ortakları Isaac Harris ve Max Blanck, kasten cinayet suçuyla yargılanmaya başladılar. 25 bin Dolar ödeyerek New York'un en pahalı avukatı Max Steuer'i tutmuşlardı.

4 Aralık 1911'de jüri seçildi. İşyerinde yaralanma ve ölümlere karşı işverenlerin ihmal ve sorumsuzluğunun ıspatlanmasının nerdeyse imkânsız olduğu bir ortamda tümü erkeklerden oluşan jüri üyeleri, dava boyunca Harris ve Blanck'ın kapıları bilerek kilitleyip kilitlemediklerini tartıştı. **İki saatlik jüri tartışmasından sonra Harris ve Blanck'in delil yetersizliğinden beraatine** karar verildi.

Mahkeme sürecinde yüzden fazla tanık dinlendi. Ancak Triangle Gömlek Fabrikası'nın sahipleri Max Blanck ve Isaac Harris, yangında bu kadar çok kişinin ölmesine yol açan **"kapıların kilitli olduğu" gerçeğini hiçbir zaman kabul etmediler**. Hatta tanıklara tersi yönde ifade vermeleri için baskıdan para teklifine kadar her yolu denediler. Tanıklardan dinleyelim:

Mary Domsky-Abrams: "*Patronlar mahkeme salonuna getirildiğinde tanık olarak kilitli kapının yanında çalışanlar da çağrılmıştı. Bunlardan biri de bendim. Yargıç ve avukatların sorularına aynen şöyle cevap vermiştim:*

"Sabah işe geldiğimizde her iki taraftaki asansör de çalışırdı. Fakat iş çıkışı sadece arka taraftaki yük asansörünü kullanmamıza izin veriliyordu. Bunun sebebi, öğle yemeklerimizi koyduğumuz çantalarımızı aramak için tutulan gözetmenin tek oluşuydu. Patronlar, bir gözetmene daha para vermemek için üç katın çalışanlarına da sadece arka asansörden çıkma izni veriyordu."

Ethel Monick Feigen: "*Duruşmada tanık kürsüsüne oturduktan sonra Steuer (sanık avukatı) ile sokakta karşılaştım. Gülümseyerek yanağımı sıktı ve "sen beni avukatlık ücretimden mi edeceksin bakalım" dedi. Kürsüdeyken yaptığı hileleri unutmadım. Bana bir harita göstererek atölyedeki kapıların ve masaların yerlerini göstermemi istemişti. Ancak ben kanmadım... İlk önce haritayı çevirmesi gerektiğini çünkü ters tuttuğunu söyledim ona...*"

Rose Hauser: "*Çağrılan ilk tanıklardan biriydim. Steuer beni çok terletmişti. Kelimeleri ağzıma tıkıyordu. Beni şaşırtarak, yalan söylediğimi kanıtlamaya çalışıyordu. Söylemek istediklerimden ters anlam çıkartıyordu. Beni kışkırtıyordu ve ben cevap verirken, gözümün önünde pencerelerden atlayan cesetler geçiyordu, o ise beni aptal gibi göstermeye çalışıyordu. Bir noktadan sonra bağırarak "Yalan söylemiyorum, gerçeği söylüyorum, tanrı aşkına, herşey gözümün önünde cereyan etti" diye bağırdığımı hatırlıyorum. Onu o anda öldürebilirdim... Elbette kapının kilitli olduğu doğrultusunda ifade verdim ...*"

Josephine Nicolosi: "*Blanck ifademi değiştirmem için 1000 Dolar teklif etti. Bana "Sen, buraya gel! Neden kapıların kilitli olduğunu söyledin?" dedi. "Çünkü gerçek bu" dedim. Bana "Ne kadar istiyorsun?" diye sordu. Bağırarak memuru çağırdım: "Benden arkadaşlarımı satmamı istiyor!"*

Harris ve Blanck, mahkeme boyunca binalarının yangına karşı güvenli olduğu konusunda da ısrarlı tutumlarını sürdürmüşlerdi. Hatta bunun Binalar Dairesi tarafından da onaylandığını belirttiler. Yangında kaybettiklerinden çok daha fazlasını sigorta şirketinden alarak yeni bir fabrika kurdular. Bu yangından sonra, ABD'de binaların yangına karşı korunması konusunda çok sıkı önlemler alındı, yasalar çıkarıldı. **[Selgin Zırhlı Kaplan]**

Yangında ölenleri anmak ve yangını protesto etmek için 120 bin kişi yürüdü

Av. Serpil Aksakal
Petrol-İş Sendikası
Toplusözleşme Servisi

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NDA DOĞUM VE DOĞUM SONRASI İZİNLERDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER BÖLÜM 1

Çalışma yaşamında kadınların analık haklarına ilişkin düzenlemelerden yararlanabilmesi çoğunlukla işyerinde toplu sözleşmeli sendikal hakların varlığına, kamu veya özel sektör oluşuna, bazen de işverenin insafına bağlı olarak değişkenlik gösterir. Güvencesiz, kayıtdışı çalışmanın yaygın olduğu işkollarında, kadınlar bırakın analık izni kullanmayı, hamile olduğunu işverene bildirdiği anda işten çıkarılmakla karşı karşıya kalıyor. Yasal hakların bilinmesi, mücadele edebilmek için ilk koşullardan birisi. Petrol-İş Sendikası Toplusözleşme Servisi uzmanlarından Avukat Serpil Aksakal, son dönemlerde yapılan değişikliklerle birlikte analık haklarına dair yasal düzenlemeleri ayrıntısıyla ele alan bir yazı dizisi kaleme aldı.

10 Şubat 2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 6663 sayılı "*Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*" 4857 sayılı İş Kanunu'na yeni düzenlemeler getirmiştir.

Düzenlemelerin ilki doğuma ilişkin ücretsiz izin halinde değişiklik yaparken, bir diğerinde doğum sonrası kadın işçiye bazı koşullara bağlı olmak kaydı ile belli bir süre kısmi süreli çalışma hakkı tanınmıştır.

4857 Sayılı İş Kanunu'nda yer alan doğum öncesi ve sonrası ücretli analık izni süreleri, analık izninin sona ermesinden sonra kadın işçiye tanınan 6 aya kadar ücretsiz izin hakkı ile çocuk bir yaşına gelene kadar verilen günlük 1,5 saatlik süt iznine ilişkin düzenlemeler aynı şekilde devam etmektedir.

Bu bölümde Analık izninin koca tarafından kullanılması ve evlat edinen ebeveyn tarafından kullanılmasına ilişkin düzenlemeler incelenecektir.

4857 Sayılı İş Kanunu 74. Maddeye Eklenen Analık İznini Kocanın Kullanması Düzenlemesi

Analık izninin, doğum yapan kadın işçi tarafından kullanılması esastır. Bu düzenlemeye göre analık halinde izin kullanılması şimdiye kadar doğum yapan kadın işçiye tanınmıştır. Ancak 6663 sayılı Kanun, analık izni hakkını genişletmiş ve babanın ve evlat edinen ebeveynlerin de analık izni kullanmasına imkân vermiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'na getirilen yeni düzenlemeye göre kadın işçi doğum sırasında veya doğum sonrasında yaşamını yitirirse, doğum sonrası kullanılmayan süreler babaya kullandırılacaktır. Ancak bu düzenlemeden yararlanacak olan işçilerin bazı hususlara dikkat etmesi gerekmektedir.

Dikkat edilmesi gereken ilk husus, yaşamını yitiren annenin işçi olma zorunluluğudur. Çünkü doğum sonrası analık izni hakkı ancak sigortalı kadın işçilere verilen bir haktır. Bir diğer ifade ile erkek işçinin yaşamını kaybeden eşi sigortalı bir işçi değilse bu haktan yararlanamaz.

Bir diğer husus, erkek işçinin bu haktan yararlanması eşinin doğum sırasında ölmüş olmasına bağlı olmadığıdır. Kadın işçi doğum sonrası oluşacak rahatsızlıklar sebebi ile yaşamını yitirirse de erkek işçi bu haktan yararlanabilir.

Bu hakkı kullanmak isteyen erkek işçinin dikkat etmesi gereken en önemli husus ise düzenlemenin herhangi bir gelir taahhüdü vermemiş olmasıdır. Kadın işçi analık izni süresince Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan (SGK) geçici iş göremezlik ödeneği almaktadır. Ancak kadın işçinin ölmesi halinde analık iznini kullanacak kocasına geçici iş göremezlik ödeneği ödenmeyecektir. Çünkü geçici iş göremezlik ödeneğini düzenleyen 5510 sayılı Kanunun 18. Maddesinde bu yönde herhangi bir düzenleme yoktur.

Erkek işçiye işveren, eşinin ölümünden dolayı 3 gün ücretli mazeret izni verecek ancak daha sonrasında erkek işçi analık iznini kullanmak isterse bunun için işveren ve SGK'dan herhangi bir ödeme alamayacaktır.

Analık İznini Evlat Edinen Ebeveynin Kullanması

Evli bir çift üç yaşını doldurmamış bir çocuk evlat edinirse eşlerden birine çocuğu fiilen teslim aldıkları tarihten itibaren sekiz hafta analık hali izni verilecektir. Aynı şekilde bekâr bir işçi üç yaşından küçük bir çocuğu evlat edinirse de kendisine çocuğu fiilen teslim aldığı tarihten itibaren sekiz hafta analık hali izni verilecektir. Ancak evlat edinen kişilere verilecek analık izni süresince herhangi bir gelir güvencesi bulunmamaktadır. Yani 8 haftalık analık izni süresince işveren işçiye ücret ödemeyeceği gibi adına SGK primi de yatırmayacaktır. Bunun yanı sıra SGK evlat edinme sebebi ile 8 haftalık analık izni kullanan işçiye geçici iş göremezlik ödeneği de ödemeyecektir.

Doğum Sonrası Ücretsiz İzin Hakkı

Kadın işçiler analık izninin bitiminden sonra istekleri halinde 6 aylık ücretsiz izin hakkına sahiptir. Yasada yer alan bu düzenleme aynen geçerliliğini korumaktadır. ■

Filistin Petrokimya İşçileri Kamu Sendikası'ndan iki kadın yöneticiyle görüştük:

TUTSAK ÜLKENİN ÖZGÜR KADINLARI

Geçtiğimiz Eylül ayında İstanbul'da gerçekleştirilen "Barış, Demokrasi, Temel İnsan ve İşçi Hakları için Uluslararası Dayanışmayı Güçlendirme" Ortak Semineri için Türkiye'de bulunan Filistin Petrokimya İşçileri Kamu Sendikası'nın (PWU) Beytüllahim şube sekreteri Rihab Barhoom ve Cenin şubesi mali sekreteri İbtisam Jalamna ile Filistin'de kadın ve sendikacı olmayı, petrokimya alanında çalışan kadınların sorunlarını konuştuk.

Söyleşi: Selgin Zırhlı Kaplan

Petrol-İş'in dünya örgütü, küresel sendika IndustriAll, Filistin Genel Sendikalar Federasyonu (PGFTU), Türkiye Petrol, Kimya, Lastik İşçileri Sendikası Petrol-İş, Filistin Petrokimya İşçileri Kamu Sendikası (PWU) ile Filistin Genel Elektrik ve Enerji İşçileri Sendikası'nın (PGUEW) katılımıyla 14 Eylül 2018 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen "Barış, Demokrasi, Temel İnsan ve İşçi Hakları için Uluslararası Dayanışmayı Güçlendirme" Ortak Semineri için Türkiye'de bulunan Filistin Petrokimya İşçileri Kamu Sendikası (PWU) Beytüllahim Şube başkanı Rihab Barhoom ve aynı sendikanın Cenin Şubesi Mali Sekreteri İbtisam Jalamna ile Petrol-İş Genel Merkezi'nde yaptığımız söyleşide Filistin'de kadın olmak, sendikalarda kadın olarak çalışma yürütmek, kadın yönetici olmak hakkında ayrıntılı bir söyleşi gerçekleştirdik. Söyleşi sayesinde, Filistin'de, kuşatma altında bir ülkede kadınların çalışma ve toplum yaşamındaki durumlarına ilişkin bildiğimizi düşündüğümüz pek çok bilginin yetersiz kaldığını da öğrendik. İstihdam açısından Türkiye'deki kadınların durumuyla çok da farklı olmadıklarını da gördük. Filistin'de de kadınlar düşük ücretli işlerde yoğunlaşmış durumda, güvenceli

çalışan kadın oranı az, kreş sorunu var, kadın işsizliği çok fazla. Eğitimde kadınların oranı erkeklerden daha yüksek olmasına rağmen, eğitim oranı arttıkça kadınların işsizlik oranı artıyor, işverenler, düşük eğitimli ve düşük ücretli çalıştırabileceği kadınları istihdam etmeyi tercih ediyor. Söyleşide sorularımızı ilk olarak Rihab Barhoom'a yönelttik.

Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim **Rihab Barhoom.** Beytüllahim'den geliyorum, 53 yaşındayım. Üç oğlum, bir kızım var. Ayrıca dört torunum var. Filistin Petrokimya İşçileri Kamu Sendikası (PWU) Beytüllahim şube başkanıyım. Üniversiteye gitmeden önce küçük yaşta evlendim, 1981 yılında. 1981'den 1991'e kadar 11 yıl eşimle birlikte Kuveyt'te yaşadım. Binlerce insan gibi, Körfez savaşından sonra işimizi kaybettik ve Kuveyt'i terk etmek zorunda bırakıldık.

Sendikacılıktan önce ne işle uğraşıyordunuz?

Kuveyt'te 11 sene kaldıktan sonra Beytüllahim'e dönüp eğitimimi tamamladım. Aynı zamanda bir kreşte öğretmen olarak çalıştım. Kreş öğretmenlerine çok düşük bir ücret veriliyordu. Daha sonra çeşitli kuruluşlarda gene eğitmen olarak çalıştım. Özellikle kadın ve çocukların bilinçlendirilmesine ve bilgilendirilmesine yönelik kuruluşlarda. Aynı zamanda Filistin Kadın Örgütü'ne de üyeyim, ve kadın birliklerinde aktif olarak çalışma yürütüyorum. Kadın ve çocuklar için bir dernek de kurdum.

İbtisam Jalamna
Filistin Petrokimya İşçileri
Kamu Sendikası (PWU)
Cenin Şubesi Mali Sekreteri

Ne zamandır sendikacısınız?

15 yıldır çeşitli sendikalarla çalışıyorum, 5 yıl önce Filistin Petrokimya İşçileri Kamu Sendikası (PWU) Beytüllahim şube başkanı oldum. Aynı zamanda sendikanın mali işlerinden de sorumluyum.

Kadın olarak sendikada aktif görev almakta zorlandığınız oluyor mu?

Elbette bazı zorlukları var. Bildiğiniz gibi, kültürel açıdan zaten zorlanıyoruz. Normalde sendika içerisinde çok zorluk çektiğimi söyleyemem, yaşadığımız şehir de kırsal kesime göre daha ileri durumda. Ama işyerlerine ziyarete gittiğimizde işçiler açısından kadın bir lider olmak, kadın sendika başkanı olmak bir soruna dönüşebiliyor. İlk başlarda kabul etmeleri biraz zordu, bu anlamda zorluklarla karşılaştık, ama şimdi alıştılar çünkü uzun süredir bu işte çalışıyoruz. Artık kadınlar da iş sahasına indi, mesela benzin istasyonlarına gidip erkeklerle görüşebiliyoruz, erkekler de kabullendi artık kadınların her alanda bulunmasını. Filistin'de İsrail'in kurduğu kontrol noktaları da var bildiğiniz gibi. Bu herkes için bir zorluk elbette, ama kadın olarak daha da zorlanıyorsunuz bu noktalardan geçerken. İşle ilgili bir zorluk da, Nablus'tan Beytüllahim'e gelmek için üç saat saat gidiş, üç saat geliş yolculuk yapmak zorundasınız. Bu da ayrı bir sorun oluyor benim için.

Sendikanız hangi işkollarında örgütlü?

Petrokimya sendikasıyız, temizlik malzemeleri üreten işyerlerinde, boya sektöründe, kozmetik, ilaç, güzellik salonları, kuaförlerde çalışanlar sendikamıza üye oluyor. Ülkemizde petrol yok, İsrail işgalindeki bölgelerde petrol var. Bizde petrol sektörü dediğimizde benzin istasyonlarında çalışan erkekleri kastediyoruz.

Rihab Barhoom
Filistin Petrokimya İşçileri
Kamu Sendikası (PWU)
Beytüllahim Şube Başkanı

Sendikanızda kadın üye oranı nedir? Temsilcilik ve yönetici kadınların sayısı hakkında bilgi verebilir misiniz?

Sendikamızın Beytüllahim şubesinin % 30'u kadın üyelerden oluşuyor. Ağırlıklı olarak kozmetik ve kimya sektöründe örgütlüyüz ve kadın üyelerimizin çoğu bu sektörlerde çalışıyor. Kadın oranının bu kadar yüksek olması bundan kaynaklanıyor.

Güzellik salonlarında ve diğer işkollarında çalışan kadınlar, Beytüllahim'de diğer şehirlere göre daha fazla sayıda olduğu için de kadın üye oranımız daha fazla.

Beytüllahim şubesinin yönetiminde yedi kadın, iki erkek bulunuyor. Nablus'ta bulunan genel merkezde de üç kadın bir erkek yönetici var. Cenin bölgesinde ise kadın oranı yüzde 5'ten fazla değil. Federasyon düzeyinde kadın oranı yüzde 5 civarında, yöneticilerden de sekizinin beşi kadın, başkanlık, genel sekreterlik ve mali sekreterlik erkeklerde, diğer yöneticilikler kadınlarda bulunuyor.

Sendikanızda kadın yapıları var mı?

Bir kadın servisimiz var. Hem genel merkezde bir ofisimiz var, hem de bölgelerde, Ramallah'ta, Nablus'ta, Batı Şeria'da

şubelerde ofislerimiz var. Federasyonda da bir kadın bölümü var. Kadın sekreterimiz, aynı zamanda ulusal federasyonda da görevli. Beytüllahim'de kadın sekreteriyim, ulusal düzeyde de kadın komitesinin üyesiyim.
Sekiz yıl önce yapılan bir kongrede adımızı değiştirdik, daha önce 'kadın departmanı'ydık, şimdi 'toplumsal cinsiyet bürosu' olarak çalışıyoruz. Çünkü kadın departmanı dediğimizde sadece kadınları hedef alan, kadınlara yönelik çalışma yapan bir yapıydı, oysa şimdiki anlayışla iki tarafı da hedef alıyoruz. İki tarafa yönelik de çalışma yapmamız gerektiğini düşünüyoruz.

Yaptığınız çalışmalardan örnek verebilir misiniz?
8 Mart gibi takvim eylemlerine zaten katılıyoruz. Kadınların bilinçlendirilmesi için de çalışmalar yürütüyoruz. Örneğin, kadın çalışanların hakları, Filistin yasalarındaki hakları vs.
Bunun dışında bir örnek vermek gerekirse, sosyal güvenlik yasası değiştiriliyor. Gelmeden iki hafta önce, Filistin'de sosyal güvenlik yasasıyla ilgili bir eğitime katıldım, öğrendiklerimi işyerlerindeki kadınlara aktarmak üzere.
Beytüllahim'de Filistin iş kanunlarına göre süt izni, doğum izni, asgari ücret vs. ile ilgili çalışma yürüten bir birimimiz var. Bu birim, kadın işçileri haklarıyla ilgili bilinçlendirmeyi amaçlıyor.
Sosyal güvenlik yasasına kadınlar lehine maddeler de konması için kadınlar olarak eylem yaptık, kampanya düzenledik. Asgari ücret için de kadınlar olarak bir kampanya düzenledik. Üç yıl önce belirlenmişti en son, şimdi yeniden belirlenmesi için kampanya yaptık kadınlar olarak. Ne yazık ki, çalışan kadınların yüzde sekseni asgari ücretin altında ücretler alıyor. Bu bizim açımızdan büyük bir sorun. Kadınlar olarak erkeklerden daha az ücret alıyoruz, ayrıca asgari ücretten de daha az ücret alıyoruz. Kadınların da asgari ücretle çalışmasına yönelik kampanya yürütüyoruz.
Ayrıca, kadınların herhangi bir taciz olayına maruz kaldığında sendikada hangi birimlere başvuracağı konusunda da yönlendiriyoruz.

Sosyal güvenlik yasasında kadınlar lehine ne tür değişiklikler yapılmasını istiyorsunuz?
Bu konuda bitirilmiş bir çalışmamız yok, çalışmalar devam ediyor, şu anda kanunun çıkarılması ertelendi çünkü büyük eksiklikler var.

Aynı işi yapan kadınlarla erkeklerin ücretleri arasında ne kadar fark var?
Kadınlar her zaman erkeklerden daha az ücret alıyor. Kadınlar erkeklere göre daha az ücret aldıkları için çoğu iş sektöründe kadınların iş bulma ihtimali erkeklere göre daha fazla.
Belirli sektörlerde ücretler belirgin derecede az, örneğin kreşlerde de örgütlüyüz, kreşlerde ücretler çok düşük, burada çalışanların tamamına yakını kadın, hepsi asgari ücretin altında ücret alıyor.
Üç yıl önce kreş çalışanları bir kampanya başlattı, model olması açısından. Farklı işkollarında da ücret ayrımcılığı var ama temel olarak kreşlerde daha çok ortaya çıkıyor. Hukuki olarak eşit olsa da gerçek hayatta öyle işlemiyor.

Sendikanızın tüzüğünde ücret eşitliğine ilişkin hükümler var mı?
Evet, var, hatta bununla ilgili kampanya da düzenledik, "eşdeğerde işe eşit ücret" diye, ama pratikte çok uygulanmıyor. Bir kadınla bir erkek aynı işi yapıyorsa aynı maaşı almalı, bu bir ilke olmalı.

Kadın üye sayısını arttırmaya, kadınların yönetici olmasını teşvik etmeye ya da kadınları güçlendirmeye yönelik eğitim vs. çalışmalarınız var mı?
Kadın üyelerin merkezimize gelmesinde en büyük sorun, ücretlerin düşük olmasından dolayı maddi olarak zorlaması. Bu yüzden biz sahaya iniyoruz. Ben devamlı sahadayım, mesela ilaç deposunda çalışan kadınların iş güvenliğiyle, karşılaşabilecekleri zorluklarla ilgili eğitim veriyoruz. Aynı zamanda broşürlerimiz, afişlerimiz var, onları dağıtıyoruz.
Bazı eğitimler veriyoruz, örneğin, kadınlara yönelik yetenek kazandırma ve kapasiteyi güçlendirme eğitimlerimiz var. Ayrımcılığı önlemeye yönelik çalışmalarımız var. CEDAW'ın (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi) temel gündemlerini ve konularını alarak eğitimler düzenliyoruz. En büyük sorunlarımızdan bir tanesi de kadınların uğradığı cinsel saldırılar ve

Yeni Filistin Sosyal Güvenlik Yasası pek çok kez meydanlarda protesto edildi

tacizler, konularımız daha çok bunların üzerinde kuruluyor ne yazık ki. Bunun medyada yer almasını ve baskı oluşturulmasını istiyoruz ama kültürel sebeplerden dolayı çok başaramıyoruz, üzerine çok gidemiyoruz, medyada yer almayan birçok taciz ve şiddet olaylarının olduğunu biliyoruz.

Sendika olarak buna yönelik bir tedbiriniz var mı, özellikle kadın üyeleriniz söz konusu olunca?

Kadın departmanı durumu baştan sona her yönüyle takip ediyor. Psikolojik destek veriyor, davayı, hukuki süreci takip ediyor. Saldırgan ceza alıncaya kadar peşini bırakmıyorlar. Sendika olarak en önemlisi, mağdur olan kadını hiçbir zaman yalnız bırakmıyoruz, sonuna kadar yanında oluyoruz. Çoğu ülkelerde bildiğiniz gibi, Batı'da işini kaybetme korkusuyla kadınlar yaşadıkları olayları açıklayamaz, bizim gibi ülkelerde ise çevre, aile, arkadaşlar tarafından kınandığı için erkekler kolay kolay cesaret edemez.

Sektörünüzde çalışan kadınlar hangi sağlık sorunları yaşıyor?

Genel olarak solunum yollarıyla astım konusunda daha çok sıkıntı yaşanıyor, aynı zamanda devamlı ayakta kaldıkları için eklem ve omurilik rahatsızlıkları da oluyor.

İşveren bu konudaki sorumluluklarını yerine getiriyor mu?

İşveren bu tür rahatsızlıkları işyeri kaynaklı olarak görmüyor, kadın işçiler sağlık sorunlarını kendi imkânlarıyla çözmeye çalışıyorlar.

Filistin'de kadın istihdamı nasıl?

Filistin'de kadın istihdamı kayıtlı olarak yüzde 18 civarındadır. İş ve İşçi Bulma Kurumu'na kayıtlı olanlar yüzde 18. Belki bir o kadar da kayıtlı olmayan vardır, bununla ilgili kesin bir şey söylemem zor. Sürekli iş değiştiren kadınlar da var, bu da kayıtlı olmalarını engelleyen bir durum.

Kreşlerde, değişik sektörlerde bir ay, iki ay çalışıp ayrılan ya da geçici işlerde çalışan pek çok kadın var. Bunların hiç birinin ne çalışma sigortası, ne sağlık sigortası yok. Bunların kayıt altına alınmasına yönelik çalışmalar da yapıyoruz.

İşsizlik oranı nedir?

Filistin'de kadınların işsizlik oranı yüzde 60 civarında.

Kayıt dışı çalışan kadınlar en çok hangi sektörde yer alıyor?

Ev hizmetleri, temizlik işçileri, güzellik salonları, temizlik malzemeleri üreten işyerlerinde çalışanlar genelde kayıt dışı çalışıyor. Aynı zamanda bazı insanlar evde sabun imalatı yapar, bu sektörde çalışanlar da kayıtlı değildir.

Analık haklarına ilişkin ne tür düzenlemeler var?

Doğum izni, kanunlarda toplam altı haftadır, biz bunu 10 haftaya çıkartmaya çalışıyoruz. Aynı zamanda resmi dairelerde, devlet sektöründe çalışan-

FİLİSTİN'DA ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADINLARIN DURUMU VE SOSYAL GÜVENLİK YASASI'NDA KADIINLAR LEHİNE YAPILMASI İSTENEN DEĞİŞİKLİKLER:

ÇALIŞMA ALANLARI VE ŞARTLARI:
Filistin'de kadınlar yoğunluklu olarak hizmet sektöründe istihdam ediliyor. Bir kısmı ev hizmetlerinde çalışıyor, büyük çoğunluğu temizlik işçiliği yapıyor. Güzellik salonları, kuaförler, temizlik malzemeleri üreten işyerlerinde, evde sabun imalatında kayıtdışı çalışıyorlar. Kreşlerde ve bakım hizmetlerinde ise çok düşük ücretlerde çalışan kadınlar, çoğunlukla doğum izninin tamamını kullanamıyor.

KADIN İŞSİZLİĞİ % 60 ORANINDA
Filistin'de kadınların işsizlik oranı yüzde 60 civarında.

GÜVENCESİZ ÇALIŞMA YAYGIN
Söyleşiden edindiğimiz bilgilere göre, Filistin'de kadınların büyük çoğunluğu güvencesiz çalışıyor ve yasalarda işverenlere sigorta yaptırma yükümlülüğü yok. Kasım ayında geçeceği belirtilen yeni sosyal güvenlik kanununda bu durumun değişmesi bekleniyor.

ÜCRETLER ÇOK DÜŞÜK
Filistin'de kadınlar hem erkeklerden çok düşük ücretler alıyorlar, hem de asgari ücretin yaklaşık ücte birine çalışıyorlar. Asgari ücret 300 dolar iken, üniversite mezunları dahil çalışan kadınların büyük çoğunluğu 100 dolar ücretle çalışıyor.

FİLİSTİN'DE ANALIK HAKLARI
Filistin'de kadınların doğum izni toplam 6 hafta, kadın hareketi ve sendikalardaki kadınlar bunun 10 haftaya çıkartılması için mücadele yürütüyor. Emzirme izni doğumdan sonra bir sene sürüyor ve günde bir saat. Anneler sabah işe bir saat geç gelerek ya da işten bir saat erken çıkarak kullanabiliyorlar.

KOCASINI KAYBEDENE MAAŞ YOK
Filistin'de kadınların birçoğunun eşi öldürülmüş veya direniş nedeniyle hapiste. Dolayısıyla geçinebilmek bugüne kadar ya çalışıyor ya da ölen kocasının maaşını almaya devam ediyordu. Yeni sosyal güvenlik yasası kocasını kaybeden kadınların maaş alma hakkına son veren bir düzenleme de içeriyor.

larla özel sektörde çalışanlar arasında da çok büyük farklar var. Örneğin, devlet sektörü, özel sektöre göre daha fazla doğum izni verir. Genel olarak şu anda hepsinde altı hafta, ama kamu sektörü bunu uyguluyor, özel sektör altı haftayı bile uygulayamayabiliyor.

Ne tür çalışmalar yapıyorsunuz doğum iznini arttırmak için?
Çalışma kanununda yer alması için sendikalar aracılığıyla resmi kurumlara baskı yapmaya çalışıyoruz.

Emzirme izni ne kadar?
Doğumdan bir sene sonrasına kadar günde bir saat emzirme izni bulunuyor. Bu izni, anne isterse sabah işe bir saat geç gelerek ya da akşam bir saat erken çıkarak kullanabiliyor.

Eğitimde kadınların durumu nasıl?
Bizde kadınların eğitim oranı çok yüksektir. Sadece temel eğitimde değil, yükseköğretimde de erkeklerle eşit durumdayız. Geçmişte, kadınların eğitimdeki oranları daha yüksekti.

Siz hangi sendikadan geliyorsunuz, sizde kadınların durumu nasıl?
İsmim **İbtisam Jalamna**, Cenin'den geliyorum, Filistin Petrokimya İşçileri Kamu Sendikası (PWU) Cenin şubesi yönetiminde, mali sekreterlik işini yürütüyorum. Aynı zamanda şubenin eğitim alanını takip ediyorum, sosyal güvenlik yasası çalışma grubuna da üyeyim. Sosyal güvenlik alanında birçok çalışmada yer alıyorum. Sadece sendikada değil, kadın hakları örgütlerinde de çalışıyorum, tüm çalışmalarım kadın haklarına yönelik.

Evli misiniz, çocuklarınız var mı?
54 yaşındayım, eşimi kaybettim, iki çocuğum var, biri 30, diğeri 20 yaşında. Altı tane de torunum var, büyükkanneyim yani. Eşim vefat ettiğinde büyük oğlum üç, küçüğü de bir yaşındaydı. Ben de yaklaşık 24 yaşındaydım. Dolayısıyla ilk başlarda çok zorlandım.

Ne tür zorluklar yaşadınız?
Çocukları tek başına yetiştirmek, iş konusunda da çok zorluklar yaşadım.

Başka ilgi alanlarınız var mı?
Aynı zamanda Cenin İl Meclisi üyesiyim. Cenin'le İstanbul'un Pendik ilçesi kardeş belediye aynı zamanda.

Sendikacılık öncesi ne yapıyordunuz?
Benim daha önce bir kreşim vardı, kendi işyerim. Yedi sene kreş işi yürüttüm. Aynı zamanda ek olarak evde terzilik de yapıyordum, çocukların masraflarını karşılayabilmek için. 2000'li yılların başında, çocuklar büyüdükten sonra şimdi çalıştığım sendikaya girdim, sendikal faaliyetlere başladım. 2004 yılında üniversiteye girmiştim, eğitimimi tamamlamak üzere, o zaman oğlum tutuklanmıştı, 3,5 sene hapis yattı, direndiği için. 2000 yılında girdiğimde, sendikada eğitimci olarak da çalıştım. O zamanlar gönüllü olarak katkı sunmaya çalışıyorduk, kurslarda, benzer etkinliklerde. Beş senedir, resmi olarak sendikada çalışıyorum.

Neden girdiniz bu sendikaya?
Benim bu sendikada çalışma amaçlarımdan birisi kadınların iş alanına giriyor olması. Bizde özellikle Filistin'deki siyasi durum, kadınların iş hayatına muhakkak girmesini zorunlu kılıyor. Çoluk çocuk var, ev ekonomisinin yürümesi gerekiyor. Biz sendikada bilinçlendik, eğitim aldık. Çalışmalarımız, sendikadan edindiğimiz bilgiyi, donanımı iş sahasında kadınlara aktarmak.

Kadınlara yönelik ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?
Şu andaki çalışma amaçlarımızdan birisi asgari ücretin arttırılması. Birçok işyeri, asgari ücret vermeye yanaşmıyor. Bazı yerlerde kadınların bir aylık ücreti 100 Dolar civarında. Asgari ücret 300 Dolar bizde, ama çoğu kadan aylık 100 Dolar'a çalışıyor. Üniversite mezunu, yüksek lisans sahibi bir kadın ayda 100 Dolar'a çalışabiliyor, çok var bu durumda olan. Şu anda işverenlerin sosyal güvenliğe kayıt ettirme zorunluluğu bulunmuyor. Kanun yürürlüğe girdiğinde zorunlu hale getirilecek. Kanunun zorunlu hale getirilmesiyle 100 Dolar'lık ücret alan kişi, asgari ücret almaya başlayacak.
Sosyal güvenliğin zorunlu hale getirilmesiyle, asgari ücret de mecburen uygulanacak. Şu andaki faaliyetimiz, kadınların sosyal güvenlik yasasıyla ilgili bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi, bunun akabinde işverene baskı kurup sosyal güvenlik sistemine geçilmesini talep etmelerini sağlamak.

Filistin'de asgari ücret bir ailenin geçimini sağlamak için yeterli mi?
Asgari ücret iyi bir geçim için yeterli değil. Örneğin bir kilo ekmek 1 dolar. Dolayısıyla, en temel ihtiyacın fiyatı böyle iken asgari ücret yeterli değil tabii ki. Filistin'de her şehrin kendine özgü bir ekonomisi, çalışma hayatı var. Mesela Beytüllahim daha çok turizme yönelik, dolayısıyla ekonomik hareketler daha fazla. Cenin'de ise daha çok basit tarımcılık var, aynı zamanda birçok işçi İsrail'e çalışmak için gitmek durumunda kalıyor. Nablus'ta da sanayi üretimi daha fazla.

Sendikanızın Cenin şubesinde kadın üye ve yönetici oranları nasıl?
Her seçimde, yönetimdeki kadın sayısı değişiyor. Ancak sendikamızın tüzüğüne göre, 9 yönetim kurulu üyesinden en az üçünün kadın olması zorunlu. Ama örneğin kreş öğretmenleri sendikasında üyelerin hepsi kadın olduğu için bütün yönetim kadınlardan oluşur. Tekstil alanında da yönetimde kadınlar daha fazladır. Ama inşaat sektöründe belki bir kadın vardır, çünkü kadın oranı az.

Cenin şube yönetiminde durum nasıl?
Bizde yönetimde dört kadın bulunuyor. Dokuz yöneticiden dördü kadın. Cenin şubemizin kadın üye oranı yüzde beş. Diğer sendikalarda da durum aynı, Cenin'de bütün sendikaları toplasanız, kadın oranı yüzde beşi geçmez.

Sizin sendikada bir kadın olarak görevinizi yaparken ya da sahada çalışırken yaşadığınız zorluklar oluyor mu?

Kimi zaman bazı işverenler işimizi yapmamıza izin vermiyor. Kimisi bizi kışkırtıcı olarak gördüğü için varlığımızdan rahatsız olurlar. Bazın kadın işçiler de bizimle konuşmaktan çekiniyorlar, çünkü işten çıkarılmaktan korkuyorlar.

Bazı işyerlerinde ise yardımcı oluyorlar, komite kurmamıza izin veriyorlar. Bazen çalışma saatleri dışında toplantılar düzenleyerek kadın işçileri haklarına dair, çalışma şartlarına dair bilinçlendirmeye çalışıyoruz.

Ancak gelenekler burada da çok sıkı. Sahaya işçilerle konuşmaya gittiğimizde yanımızda mutlaka erkekler de bulunur. Genel olarak kadınlarla ilgileniyoruz. İşyerlerine giderek kontrol ederiz, temiz su var mı, temizlenebilecekleri yerler var mı diye, yemekleri iyi mi diye. Havalandırma, ışıklandırma uygun mu? Çalışma koşullarının uygun olup olmadığını konrol ediyoruz.

Aynı zamanda eldiven ve maske kullanmaları ve kendi sağlıklarını korumaları konusunda bilinçlendirmeye çalışıyoruz. Kadınların aylıklarını ya da ücretlerini alamamaları durumunda kanuni haklarını, hangi avukata danışabileceğini, mahkemede kendisini savunabilecek avukat bilgisinin verilmesini vs.

Zorluklarımızdan birisi broşürleri basacak maddi imkânımızın olmaması. Bazı kurumlar bizi destekleyerek broşürlerin basılmasına yardımcı oluyor.

Filistin'de kadın olmak, sendikacı kadın olmak konusunda ne söylersiniz?

Filistin'deki bütün kadınlar, hem kadın haklarına hem çalışma yaşamındaki haklarına yönelik bütün kadınların sendikal faaliyetlere girmesini destekliyorum, olması gereken bir şey.

Filistin'li kadınların toplumsal olarak şu anda bulundukları konumdan daha iyi bir konuma gelmelerini, haklarını alabilmelerini isterim.

Petrol-İş'li kadınlara bir mesajınız var mı son olarak?

Ben ilk kez Filistin dışına çıkıyorum, başka zamanlarda da görüşmek isterim, sizi de Filistin'e bekleriz. Biz burada kadın işçilerle karşılaşmak, onlarla konuşmak da isterdik. Kadınların bütün işkollarında haklarını almalarını, eşitliğe kavuşmalarını dilerim. Filistin'li kadın işçilerin selamlarını iletiyoruz.

Siz bir şey eklemek ister misiniz?

Rihab Barhoom: Filistin'li kadınlar da dünyadaki diğer kadınlar gibi, ek olarak işgal altında yaşadığımız için zorluklara katlanıyor. Kadınlar zorluklara katlanıyor, çoğunun eşi öldürülmüş ya da hapishanede. Bu kadınların çalışma alanına girerek maddi anlamda ailesine daha fazla katkısı olması gerekiyor. Bizdeki çalışma kanunu Ürdün'den ya da daha eski, yetersiz yani. Bu kanunların bir gün kadınlar lehine düzelmesini isterim. Kadınların kişisel haklar bakımından daha iyi durumda olmasını isterim. ■

Rihab Barhoom'a kurucusu olduğu "Kadınları ve Çocukları Geliştirme Derneği"ni ve Filistin'de kadın hareketini sorduk:

"Derneğin adı "Kadın ve Çocukları Kalkındırma Derneği". Derneğin ana amacı kadınların kültürel, ekonomik ve sosyal açıdan desteklenmesi. Derneğin hedeflerinden biri de kadınlara istihdam sağlamak, iş olanaklarını araştırmak. Aynı zamanda annelerin bulunduğu atmosferden çıkmasını sağlamak, eğlendirici, kültürel, sosyal faaliyetler yürüterek kadınların evdeki atmosferden uzaklaşmalarını sağlamak. Taleplerimizden birisi sendikaların derneğimizle yardımlaşma içinde bulunmaları. Bu çalışmaları ancak sendikaların desteğiyle yürütebiliriz.

Ben kadın ve çocukların desteklenmesi konusunda gönüllü olarak on beş yıldır çalışıyorum. Derneğin kurulması fikri benden çıktı. Amacım, doğrudan kadınlarla çalışılabilecek bir yapı kurmak. Sendikadaki tecrübelerimi, daha önceki öğretmenlik tecrübelerimi toplum yararına kullanmak istiyorum. Kadın örgütleriyle, kadın birlikleriyle irtibatım var, dernek vasıtasıyla bağlantılarımı kadınlar yararına kullanmak ve tecrübelerimi sunmak; gençlik örgütlerinin kadın kollarıyla dayanışma, işbirliği geliştirmek, genç kızların bu birlikler tarafından desteklenmelerine yönelik faaliyetler yürütmek istiyorum.

Beytüllahim'de, kadınlar eşleri tarafından şiddete uğradığında onlara yardımcı olacak 17 kuruluşumuz var. Mesela bir olayda bir kadın eşi tarafından darp edilmişti, olayı protesto amacıyla adliye sarayını bir gün boyunca kapattık, basını da davet ettik. Ev içi şiddete maruz kalan bir kadın 17 kuruluşun oluşturduğu birliğe başvurduğunda, önce hangi resmi kanallara başvuracağı konusunda yönlendiririz, çünkü çoğu kadının bu konuda bilinci yok, ne yapacağını bilmiyor. Çoğu kadının avukat tutacak parası da yok, birlik olarak ücretsiz avukat da sağlıyoruz."

IndustriALL Toplumsal Cinsiyet ve Programlar Koordinatörü Armelle Seby:

"Cesur Olmalı, Yeni Şeyler Denemekten Korkmamalıyız"

Sendikamız Petrol-İş'in de üye olduğu, dünyanın dört bir yanında 140 ülkeden madencilik, enerji ve imalat sektöründe çalışan 50 milyon işçiyi temsil eden küresel sendika IndustriALL'ün 2015 yılında kurulan Türkiye Kadın Ağı, Petrol-İş eşbaşkanlığında tekrar toplandı. Toplantıya IndustriALL Türkiye sendikalarından yönetici, uzman ve üye kadınlar katıldı, katılımcı sendikalarda toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve şiddetle mücadele etmek amacıyla yürütülen çalışmalardan söz edildi.

Türkiye'den 19 sendikanın bulunduğu IndustriALL küresel sendikanın 2015 yılında oluşturulan ve eşbaşkanlığını Petrol-İş'in üstlendiği IndustriaALL Türkiye Kadın Ağı, 7 Mart 2019 tarihinde IndustriALL üye sendikalarda kadın sorunları, toplumsal cinsiyet konularında çalışma yürüten yönetici, üye ve uzmanların katılımıyla Beşiktaş'ta bulunan Friedrich Ebert Stiftung Derneği'nin (FES) toplantı salonunda tekrar bir araya geldi.

İkinci kez düzenlenen IndustriALL Türkiye Kadın Ağı toplantısına 11 sendikanın basın, örgütlenme, kadın, isig, eğitim birimlerinde görev yapan uzmanlar, 2 sendika başkanı, işçi temsilcileri ve işçiler katıldı.

Toplantıya ev sahipliği yapan FES adına ilk sözü İlke Gökdemir aldı. Gökdemir, kısaca FES'in çalışmalarını ve amaçlarını anlattı. Daha sonra IndustriALL Toplumsal Cinsiyet ve Programlar Koordinatörü Armelle Seby açılış konuşmasını yaptı.

Konuşmasına kısaca kendini tanıtarak başlayan Seby, Cenevre'de bulunan IndustriALL genel merkezinde çalıştığını, toplumsal cinsiyet çalışmalarından sorumluğu olduğunu belirterek Türkiye'de ilk kez sendikalardan kadınlarla biraraya geldiğini söyledi. Katılımları için kadınlara teşekkür eden Armelle Seby, bu toplantının önümüzdeki dönemde birlikte yürütülecek çalışmaların başlangıcı olması temennilerini dile getirdi. Konuşmasına, "Bugün burada sendikalarınızda toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek ve kadın haklarını güçlendirmek için neler yapıldığını paylaşmak; sendikalarınızda ve sektörümüzde, hem kadınların hem erkeklerin ağırlıklı çalıştığı işkollarında kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğini daha da geliştirmek için neler yapabileceğimizi tartışmak, bilgi paylaşımında bulunmak için bir araya geldik." sözleriyle devam eden Seby, dünya çapında yürütülen pek çok kampanyaya rağmen

çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet eşitliğinin hâlâ gerçekleşmekten çok uzak olduğunu belirtti. Bu gerçeğin, yapılanların yetersizliğini ortaya çıkardığını da sözlerine ekleyen Seby, kadın ve erkeklere eşit muamele, eşit fırsatlar konusunda sendikalarda daha fazla çaba gerektiğini, bugüne kadar yapılanlardan daha farklı şeyler yapılması gerektiğini ifade etti ve ekledi: "*Cesur olmalı ve yeni şeyler denemekten korkmamalıyız*".

Açılış konuşmasının ardından sendikalardan katılan uzman, yönetici ve üye kadınlar kendilerini tanıtarak sendikalarındaki görevlerini paylaştılar. Katılımcıların kendini tanıtmasının ardından Armelle Seby, "**IndustriALL Küresel Sendika'nın Toplumsal Cinsiyet Politikaları, Kampanya ve Eylemleri: küresel bir bakış**" başlıklı sunumuyla küresel sendikanın toplumsal cinsiyet politikalarını, kampanya ve eylemlerini paylaştı, IndustriALL bölgelerinde faaliyet yürüten kadın yapılarını, bölgelerden deneyimleri aktardı. Toplantının bir bölümünde Türkiye'deki sendikalar mevcut toplumsal cinsiyet politikalarını ve etkinliklerini anlattı.

Armelle Seby'nin sunumunun ardından "**IndustriALL Üyesi Türk Sendikalarının Toplumsal Cinsiyet Politikaları ve Etkinlikleri: Türkiye'deki üye sendikaların aktarımları**" bölümünde Türkiye'deki sendikalarda kadınların katılımlarını ve etkinliklerini engelleyen faktörler; bu engelleri aşmak için neler yapılabileceği üzerine ayrıntılı değerlendirmeler yapıldı; katılımcılar kendi sendikalarındaki durumu paylaşarak ne tür önlemler aldıklarını, toplumsal cinsiyet eşitiğliğini sağlamak üzere yapılan, ya da yapılması planlanan faaliyetleri paylaştılar.

Bazı sendikaların bu konuda ilerleme kaydettikleri görülüyordu, bununla birlikte bazı sendikalarda herhangi bir kadın yapısının bulunmadığı da gözlendi. Katılımcı sendikalar; kadın sorunları arasında ön planda tutulması gereken sorunların kadın işsizliği, işyerinde kadına yönelik şiddet ve taciz, sendikalarda kadın katılımı ve temsili olduğu; ilk olarak bu sorunların çözümünün aciliyet taşıdığı konusunda hemfikirdi.

Petrol-İş adına toplantıya katılan IndustriALL Türkiye Kadın Ağı eşbaşkanı Selgin Zırhlı Kaplan, Petrol-İş Sendikası'nda kadınların durumlarına kısaca değindikten sonra, Petrol-İş tüzüğünde kadınları koruyan hükümlerden söz etti, ardından kadına yönelik şiddetle ilgili hem sendika içerisinde yapılan kampanyalara, hem IndustriALL'ın Küresel Sendika Taahhütnamesi konusunda sendikanın hassasiyetine vurgu yaptı. Toplumsal cinsiyet eğitimlerinin genellikle erkek üyelere verildiğini, bunun eşitlik inşasında küçük, fakat önemli bir adım olduğunu belirten Kaplan, kadınların eğitimlere katılımı sağlanabilirse eşitlik mücadelesinin bir adım daha ileriye taşınabileceğini sözlerine ekledi.

Petrol-İş Toplusözleşme Servisi uzmanı Avukat Serpil Aksakal kadın-erkek eşitliğinin kurulmasında ve kadına yönelik her türlü ayrımcılığın, şiddetin, ücret eşitsizliğinin önüne geçilmesi için toplu sözleşmelerin önemine değindi. Petrol-İş Sendikası'nda toplu sözleşme maddeleri arasında yer alan kadınları koruyucu hükümleri ayrıntısıyla paylaşan Aksakal, bu hükümlerin uygulanması konusunda yaşanan sıkıntıları ve neler yapılabileceğine ilişkin görüşlerini de iletti.

Katılımcılar, Türkiye Kadın Ağı'nın çalışmaya devam etmesi ve yılda en az iki kere bir araya gelmesi gerektiği konusunda aynı düşüncedeydi. İşyerinde kadına yönelik şiddet konusu, önümüzdeki dönem için ortak hedef olarak benimsendi.

Toplantının, önümüzdeki dönemde sendikaların toplumsal cinsiyet çalışmaları ve bu konudaki kolektif çalışma olanakları açısından ön açıcı olması bekleniyor. ■

INDUSTRIALL TÜRKİYE KADIN AĞI'NIN İLK ORTAK ETKİNLİĞİ:

"IndustriALL Türkiye Kadın Ağı ILO'nun Şiddete Karşı Sözleşmesini Destekliyor"

Toplantıda, Türkiye kadın ağı olarak ele alınması düşünülen konular arasında yer alan "işyerinde kadına yönelik şiddet" konusunda Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Haziran 2019'da görüşmesi yapılacak işyerinde şiddete yönelik yeni bir sözleşme hazırlığını destekleme kararı alındı. Bu kararın ilk etkinliği olarak üzerinde "KADINA YÖNELİK ŞİDDETE HAYIR! IndustriALL Türkiye Kadın Ağı ILO'nun Şiddete Karşı Sözleşmesini Destekliyor" yazılı dövizlerle fotoğraf çektirmek oldu.

(Fotoğraflar: **Alexander Ivanou** / IndustriALL Basın Servisi)

KADINLARA ÖZGÜ SAĞLIK SORUNLARI

Kadın bedeninin yapısına bağlı olarak sağlık sorunları da erkeklerden farklıdır. Bunun farkında olarak yaşamak ve buna uygun önlemler almak sağlıklı ve uzun yaşamanızı sağlayabilir. Kadınlar olarak sıkça yaptığımız gibi acıya katlanmak ve kendi kendine geçmesini beklemek yerine, hemen bir sağlık kuruluşuna başvurun. Başta kanser olmak üzere, pek çok hastalıkta erken teşhisin hayat kurtardığını unutmayın.

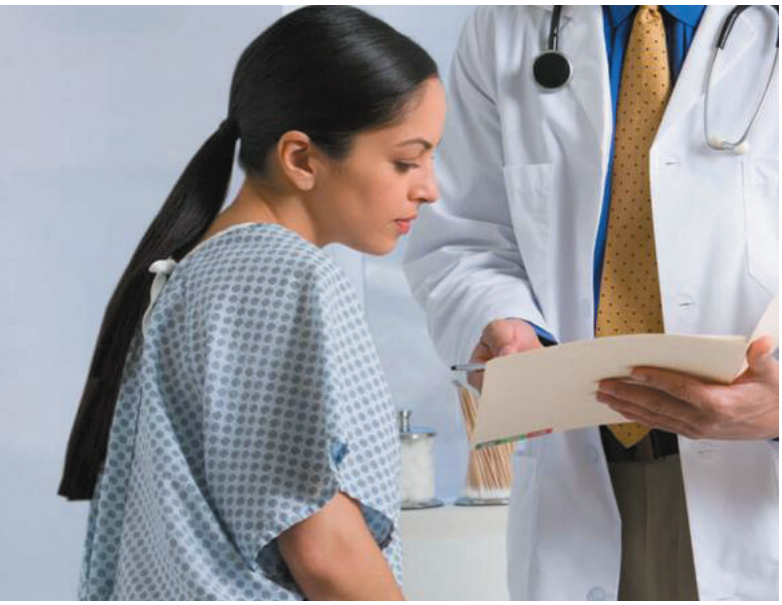

Meme Kanseri: Erken tanı çok önemlidir. Bunun için birbirlerini tamamlayan üç yöntem bulunuyor: İlki, kendi kendine yapılan meme muayenesi. 20 yaş sonrasında her kadın âdetin 7–10 günleri arasında ayda bir kez memelerini muayene etmelidir. Ayrıca 20 – 40 yaş arasında 1–3 yılda bir, 40 yaşından itibaren de yıllık olarak bir genel cerrahi uzmanına meme muayenesi yaptırılmalıdır. Üçüncü ve en önemlisi ise radyolojik görüntüleme metodu mamografidir.

Günümüzde, tarama amaçlı mamografinin, **meme kanseri** açısından risk faktörü bulunmayan kadınlara 40 yaşında başlanması, 50 yaşına kadar iki yılda bir, daha sonra yılda bir uygulanması öneriliyor. Eğer, ailenizde, meme kanseri hikayesi mevcut ise, mamografi yaptırma sıklığını, doktorunuzla konuşarak belirlemeniz uygun olur.

Kemik Erimesi (Osteoporoz): Özellikle menopozdan sonra kadınların en sık karşılaştığı hastalıklardan biri **osteoporozdur**. Menopoz döneminde cinsiyet hormonlarıyla birlikte kemik kütlesi de azalmaya başlar. İlerleyen yıllarla beraber hassaslaşan kemikler çok kolay kırılır. Bu kırıklar da birçok sıkıntıyı beraberinde getirir. Örneğin omurga kırıkları bel ağrılarına ilaveten zaman içersinde boy kısalmasına ve sırtta kamburlaşmaya yol açar. Bu durum kadında sindirim ve solunum problemlerine yol açabileceği gibi kas kuvvetinde azalmanın da katkısı ile denge bozuklukları da ortaya çıkar. Buna bağlı olarak düşme riski artar. Dolayısı ile yeni kırıklara davetiye çıkarılır adeta. Bütün bunlar kadını günlük yaşam aktivitelerinde bağımlı hale getirerek depresyona da neden olabiliyor. 65 yaş sonrası daha sık rastlanan kalça kırıkları ise ölüm riskini beraberinde getiriyor. Osteoporozun en etkili tedavisi kemik kaybının önlenmesidir. Bunun için çok küçük yaşlardan itibaren önlem alınmalıdır. Sigara, fazla miktarda alkol ve kahve tüketimi de kemikleri olumsuz etkiler. Osteoporoz tanısı konulan bir kadın ilaç tedavileri ve düzenli egzersiz ile kemik kaybını durdurabilir. Kemik kütlesini arttıran ve dengenin sağlanmasında önemli bir faktör olan kas kuvvetlendiren egzersizler yararlıdır. Ayrıca D vitamini desteği alınmalıdır.

Rahim Ağzı Kanseri: Bu kanser tüm dünya kadınları arasında meme kanserinden sonra görülen en sık ikinci kanser türü. Her yıl 250 bin kadın bu hastalıktan hayatını kaybediyor. Hastalığın kansere dönüşmeden erken dönemde yakalanması pap-smear testi ile mümkündür.

Her kadın bu testi, adet görmeye başladığı andan itibaren menopozda da devam ederek hayatı boyunca önerilen sıklıklarla yaptırmalıdır. Pap-smear erken tanı koymaya yönelik bir test olduğundan yaptırmak için kadının şikayeti olması gerekmez. Yara, batma hissi, kanama ya da sürekli akıntısı olan kadınlar vakit kaybetmeden testi yaptırmalı.

Kanser öncülü hastalıkların cerrahi tedavileri tüm dünyada ve ülkemizde biliniyor ve uygulanıyor. Ayrıca son yıllarda HPV'nin yüksek riskli bazı tiplerinin rahimağzı kanserinin nedeni olduğu, virüsün hücrelerde kansere dönüşümü başlattığı gösterilmiştir. Bu virüsün bulaşmasını önleyerek kanser ve diğer hastalıklardan korunmak mümkün. Virüsün bulaşmasını aşı ile önlemek mümkün. Çocukluk çağından itibaren kız çocukları ve hastalıkla karşılaşmamış genç ve yetişkin kadınlar bu aşıyı yaptırmalıdır. ■

BİLGEKIZ

Yazan: Elif Ülker

- Ya abla kapıyı çalıyorum sabahtan beri niye açmıyosunuz? Yorgunluktan öldüm zaten.

- Kızım yok mu anahtarın ben sizin kapıcı başınız mıyım?

- Var ama kapıda karşılanmaya bayılıyorum o yüzden çalıyorum kapıyı. Görmüyor musun abla ya ellerim dolu, kas yaptım torba taşımaktan.

- Kas iyidir! Hep demez misin? 'Kadınlar güçlüdür, güçlü olmalıdır' diye...

- He bacım güçlü olacam diye pehlivana döndük baksana... Bu gürültüler ne annem yine son ses televizyon mu seyrediyor?

- Yok kız, Şaziye teyze geldi içerde kızı İrem boşanıyor ya onun dertleri.

- Hadi ya! Daha yeni ikinci çocuğu olmamış mıydı onların?

- Siz aynı sınıfta değil miydiniz onunla? Millet evlendi boşanıyor, sana yakında tur bindirdiler sen daha ağzını aç havaya bak...

- Ben anamın sözünü dinledim. Ne derdi anam 'erkek değil mi geç, dolma biber gibi tek tek seç'. Yazık olmuş. Çok akıllı kızdı İrem, üniversiteyi de kazanmıştı ama bu zırtapozu buldu gitmedi üniversiteye yazık etti kendine.

- O kadar dedi anası babası ama işte gençlik, cahillik. Anlaşamıyorlarmış, kocası kızı dövüyormuş. Çalışmasını istemiyormuş. Niye bekler insan bu kadar aklım almıyor.

- N'apsın ablacığım? Hiç çalışmamış, çocuk bakmış, geliri olmayan bir kadının boşanma kararı alması kolay mı? Üç kuruş nafaka bağlanacak da onunla yeni bir hayat kurmaya çalışacak.

- Bilmiyorum Bilge bu nafaka işi benim aklımı karıştıyor.

- Niye bacım?

- Ne bileyim! Sen evleniyorsun evde oturuyorsun, adam çalışıyor sonra ayrılıyorsunuz adam sana ömür boyu para ödüyor. Yazık adama da!

- Kadın evde mi oturuyor abla? Sen şu evde akşama kadar oturuyor musun? Yaptığın işleri hizmet olarak almaya kalksan kaç lira tutar biliyor musun? Görünmez ev işçiliğinin parçası her bir kadın...

- Ama Şeyma gibileri de var aldığı nafaka rahmetli babanın ömür boyu çalışıp aldığı tazminat kadar.

- Ama canım benim zenginlerin aldığı nafakayı örnek göstermek doğru değil. Kaç Şeyma var kaç Acun var?

Hem yoksulluk nafakası dediğin kadına verilir diye bir şey de yok. Boşanma sonrasında yoksulluğa düşecek tarafı desteklemek üzere verilir diyor yasa. Yani erkek yoksulluğa düşme durumundaysa ona verilir bu nafaka.

- Aaaa! Öyle miymiş? Ben sadece boşanan bütün kadınlar alıyor sanıyordum.

- İşte maalesef böyle bir algı oluşturuluyor ama aslında ömür boyu yoksulluk nafakası nafakaların %10'unu bulmuyor. Yani bacım öğrenim hayatından koparıp, erken yaşta evliliğe zorladığın, iş yaşamına katmadığın kız çocukları vakit gelip de boşanmak istediklerinde onların üç kuruş nafakalarına göz dikmek hiç de iyi niyetli bir yaklaşım değil. Kocaların, erkeklerin işine gelmiyor tabii...

- Ay içim şişti. Bir çay demleyelim de içelim. Çay kederi alır derler.

- Yani ablam öyle şarkıdaki gibi 'evli, mutlu çocuklu' olmamak da var işte o zaman geldiğinde kadının hayata yeniden başlama cesareti olması için nafaka önemlidir. Kimse de elini uzatmasın. Koca dediğin her zaman iyi değildir yani.

- Çayı sallayım mi demleyeyim mi?

- Ne demiş İsmail Abi? 'Herşeyi salla ama çayı demle'.

RESSAM ALİYE ALTUNBİLEK'TEN KADIN SORUNLARINA SANATSAL BİR YAKLAŞIM:

KADIN MONOLOGLARI

Uzun süredir resimle birlikte farklı disiplinlerden yararlanarak sanatını ortaya koymaya çalışan Aliye Altunbilek, kadınların toplumda yaşadıkları sorunlara duyarlı olmasının yanısıra, bu sorunlara farkındalık yaratmak için yaptığı çalışmalarla da biliniyor. Son olarak "Kadın Monologları" çalışmasıyla dikkatleri çeken Altunbilek'le sanat hakkında, kadın sanatçı olmak, sanat çevresinde kadın sorunlarına dikkat çekmeye çalışmak konularında sohbet ettik. İşte sohbet sırasında öne çıkanlar.

Söyleşi: Selgin Zırhlı Kaplan

Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?
İsmim Aliye Altunbilek. Ressamım, Mersin'de yaşıyorum, orada atölyem var.

Sanatla tanışmanız nasıl oldu?
Ben minyatür okudum, ama içimde hep resim yapmak vardı. Bilinçli bir tercih değildi başta, ikisinin de sınavına girmiştim, ama minyatürü okumaya devam ettim, sevdim de sonradan. Derslerimizin içinde resim de vardı. İçimdeki resim dürtüsü sonradan resme yönelmeme neden oldu. Farklı boyalarla, farklı malzemelerle çalışmak, büyük ebatlarda çalışmak istedim. Minyatür normalde kağıtlara yapılır, farklı tekniği olan bir resim tarzıdır, perspektif yoktur, her şey, renkler farklıdır. Ben boyayla daha rahat çalışmak istiyordum, ayrıca farklı disiplinleri de denemek istedim hep. İçimdeki duyguyla gidiyorum tamamen, kendimi o şekilde keşfediyorum. Hâlâ da keşfetmeye devam ediyorum. Ayrıca sanat tarihiyle, arkeolojiyle de hep ilgiliydim önceden. Farklı kültürler, onların yaşamları, sosyolojik yaşam çok ilgimi çeken bir alan.

Kaç yıldır ressamlık yapıyorsunuz? Başka işlerde de çalışmışlığınız var mı?
Yirmi yıldır ressamlık yapıyorum, farklı kurum ve kuruluşlarda çalıştım, öğretmenlik ve resim eğitmenliği yaptım. Şu anda da

çok zamanlı atölyedeyim, İstanbul'da ve Mersin'de. Aynı zamanda özel bir okulda, sanat atölyesinin projelerini yürütüyorum.

Çalışmalarınızdan söz eder misiniz, neler yapıyorsunuz?
Üniversitede uzmanlık alanım Osmanlı resmi ve minyatürdü. Lisans eğitimimi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü'nde minyatür üzerine yaptım. İlk üç beş yıl minyatürle devam ettim. Son iki yıldır disiplinler arası çalışıyorum. Heykel, video art, enstalasyon (yerleştirme), resim ve performatik fotoğraflar da kullanıyorum.

"Kadın Monologları" sergisinin hazırlık sürecinden söz eder misiniz?
Bu benim yedinci kişisel sergimdi. Bu dönem, Mersin'de sezonun açılışındaki ilk kişisel sergimdi. Ekim ayında açıldı ve 20 gün izleyiciye sunuldu. Orada bir farklılık yaratmak istedim, Mersin halkı yedi yıl önce de kişisel sergimi görmüştü. Orada tuval üzerine ve karton üzerineydi işlerim.

Şimdi hem tuval üzerine biraz da soyutlamaydı işlerim. Konu, "*kadın monologları ve düzensiz düşünceler*" bir de enstalasyonum vardı. Beyaz bir elbise, -ki bu elbiseyi üç dört yıldır kullanıyorum farklı işlerde-, videolarda ve fotoğraflarda kullandım.

Sergi düşüncesi nasıl oluştu?

Ağustos ayında Mersin'deki atölyemde çalışmaya başladım. Kadın düşüncesi iki üç yıldır kafamda vardı. Ben dahil bütün kadınlar, ailesi olan kadınlar da, günlük, zihinsel anlamda yaşamın içinde sürekli kendi kendine konuşan bir kadındır. Hayalleri, duyguları, geçmişi, unutmak isteyebilir, gelecekle ilgili planlar yapabilir, sürekli bir düşüncesi var yani. Ben de bunun üzerine gitmek istedim kadın monologları olarak. Zihinsel olarak kendim de üretim halindeyken sürekli monolog yapıyorum, sürekli düşünme halindeyim.

'Düzensiz düşünceler' ile neyi anlatmak istediniz?

Düzensiz düşünceler, aslında benim düzensiz düşüncelerim değil, karşı tarafın düşünceleri. Bir de işin yatay fikirler bölümü vardı, orada çok farklıydı, bir kadın esir alınıyor, ama düzensiz düşüncelerde anlatmak istediğim, düşüncelerimiz her zaman çok stabil, düzgün, her işimiz topluma uygun değil, sanatçı zaten karşı gelendir, kalıplara sığmayandır. Erkeğin kadınla ilgili olan düşüncesinin düzensizliğinden söz etmek istedim. Örneğin bir toplulukta oturuyorsun, masadasın, beş altı erkek var, bir ya da iki kadın var, bu tabii psikolojik, duygusal ya da dürtüsel de olabilir, ama erkeklerin hep kadınla ilgili başka bir düşüncesi var. İşi alırken olabilir, iş verirken, ortak bir proje yaparken, her zaman kadını farklı bir açıdan görüyor, bu düşüncenin düzensizliğinden söz etmek istedim.

Beyaz elbiseyle nasıl bir mesaj vermeyi amaçladınız?

Beyaz saflıktı, beyaz elbise olmasını tercih ettim, elbisede yırtıklar var, kırmızı bir çamaşır var, orada kadına dikkati çekmek için kırmızı çamaşır kullandım, başka renklerde de olabilirdi.

Amacım, **kadının toplumda sürekli cinsiyetçi açıdan ötekileştirilmesine dikkat çekmekti**. Şiddete maruz kalması, sadece darpla, fiziksel olarak değil de psikolojik olabilir, baskılanarak olabilir. Kendim de kadın olduğum için toplumda bununla sürekli karşılaşmışımdır. İş başvurusunda bile kadınlara cinsiyetçi yaklaşımla bakılıyor. Kadın sanatçı olarak işimle ilgili değil, farklı açıdan bakıldığını hep hissettiğim için, bu benim için de bir sorunsal.

Kendi hayatınızdan da yola çıktınız yani çalışmayı oluştururken...

Hem kendimden yola çıktım, hem de benim gibi çok sayıda kadın olduğunu düşündüğüm için.

Sergide ne tür objeler kullandınız?

Ağırlıklı tuval üzerine pentür, yani boya resim. Bir tane de elbise ve önünde de ayağın olduğu yerde bir sandalye vardı.

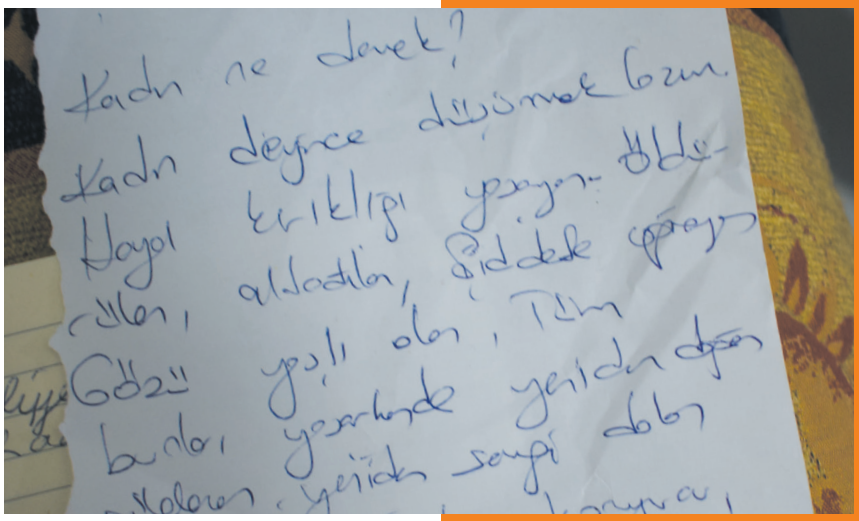

ALİYE ALTUNBİLEK KİMDİR?

Nevşehir'de dünyaya gelen Aliye Altunbilek, ilk, orta ve lise eğitimini Kayseri'de tamamladıktan sonra 2002 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nden mezun oldu. Lisans eğitimini minyatür üzerine yapan Altunbilek, resim alanında üretimlerini sürdürüyor. Bir yandan çeşitli kurumlarda resim eğitimi vermeye devam eden Altunbilek, çalışmalarında farklı disiplinlerden yararlanmayı tercih ediyor. Kadın sorunlarına ve kadının toplumdaki durumuna dikkat çekmeyi amaçlayan Altunbilek'in "*Kadın Monologları - Düzensiz Düşünceler*" adlı çalışması, aynı zamanda yedinci kişisel sergisi. Tümüyle kadın temalı, 13 tablodan oluşan sergi, geçtiğimiz yılın Ekim ayında Mersin'de gerçekleştirildi. Sergide öne çıkan beyaz elbise ve kırmızı iç çamaşırı, toplumun kadına yüklediği rollerin çarpıklığına ve kadını kişiliğinden soyutlayarak onu bir meta haline getiren anlaşıya dikkat çekmeyi amaçlıyor. Bugüne kadar pek çok kişisel ve karma sergide yer alan Aliye Altunbilek, bundan sonraki çalışmalarında kadın sorunları konusunda farkındalık yaratmaya devam edeceğini belirtiyor.

Serginin öne çıkan objelerinden biri bu elbise galiba.

Evet dikkat çekti, enstalasyon çalışmasıydı, beyaz elbise ve önünde sandalye, performans yapmadım bu sefer. Bir de, o dönemde bir kaç ay öncesinden kişilerle söyleşiler yapmaya başladım, kadın üzerine. Söyleşi derken, aslında sadece kadın kavramını sordum. Erkeklere ve kadınlara "kadın ne demek" diye sordum, her meslek grubundan yaklaşık 30-40 kişiye sordum. Soruya verdikleri cevapların metinlerini kağıtlarla iliştirdim. Kimisini sözlü olarak alıp kendim yazdım, kimisi kendisi yazdı.

İnteraktif bir etkinlik olmuş bir bakıma.

Evet seyirci de dahil oldu ve beyaz kağıt da vardı elbisenin üzerinde. Bazıları sergide yazmak istedi. Bu çalışmayla dikkatleri çektiğimi düşünüyorum. Kimisi sansürsüz bir şekilde kadının kendisi için ne demek olduğunu söyledi. Bunları devam ettireceğim, şu anda birkaç aydır sormadım, defterimi yanıma alıp, her gördüğüm kişiyle bunu yapmalıyım.

Bunların hepsini elbiseye mi iliştirdiniz?

Evet, elbiseye iliştirdim. Elbisenin önünde de bir sandalye vardı, ayağının teki olmayan bir sandalye. Bu, herkeste farklı çağrışımlar uyandırabilir. Sandalyenin üzerinde yazılar yazdığım defter duruyordu.

Yazıları yazanlar, nerede kullanılacağını biliyor muydu?

Ben bunları sergiden çok önce toplamaya başladım. Amacım tam da bunları deşifre etmekti zaten. Bu tür şeyler yazılacağını biliyordum. Onlara, yazdıklarınızı sergide kullacağım diye söylemedim. Ama her şeyi yapabilirim demiştim, onlar da bunu kabul etmişlerdi zaten. Tanıdıklarım da var içerisinde, sokaktan geçen rastgele kişiler de... İsteyenler isimleriyle yazdılar, istemeyenler yazmadı...

Ne amaçla topladığınızı sordular mı hiç?

Sonunda sordular tabii. Hatta hangi kanal diye soranlar oldu. Derdiniz ne diye sordular. O zaman bu beyaz elbisem vardı, fakat yırtıktı. Üzerinde kırmızı çamaşır yoktu. Ama Tüyap'ta ben böyle yürüdüm, kaçak performans yaparken, veya metro içinde bununla yürüdüm. Amacım orada da dikkat çekmekti. Orada da sordular 'bu nedir?' diye.

Neler yaptınız sergi dışında, biraz bahseder misiniz?

Kaçak performansım var örneğin, kaçak olunca, istediğin bir mekânda, kimseye ben bir şey yapacağım diye haber vermeden yapılan performanstır. Örneğin Tüyap'ta yaptığım öyle bir performanstı. Orada sanatçı olarak resimle katılmadım, ama kaçak olarak gezdim, bir köşede de çekim yaptık. Bir iki dakikalık kısa videolar çektik, sosyal medyada paylaştım. Orada da vardı düzensiz düşünceler. Bir kaçak performans da metroda gerçekleştirdim. Beylikdüzü-Taksim arasındaki metroda, yürüdüm, bir şey söylemedim, bakanlar, gülenler oldu, çoğu farkında olmadı ne olduğunun. Üzerimde sadece elbise vardı, başka bir obje kullanmadım. Sessiz bir yürüyüştü aslında.

Yeterli oldu mu sizce, anlaşıldı mı?

Bu benim için bir başlangıç. Devam ettirmeyi düşünüyorum. Ama bu elbiseyle değil artık başka bir elbiseyle yapacağım, siyah bir elbiseyle. Bu elbiseyi başka bir mekânda kullanabilirim, ama artık üstüme giyerek başka bir çalışma yapmayacağım. Üç yıldır kullanıyorum, artık ömrü doldu bence. Pek çok farklı etkinlikte kullandım. Video-art'ta da kullandım, o zaman yırtık değildi, '*Artakalanlar*' diye bir video yapmıştım, '*Yatay Video*'ydu onun adı da.

Sanatçı arkadaşlarınız nasıl karşıladı bu etkinliğinizi?

Bütün sanatçılar biraz şaşırdılar tabii, şok oldular yaptığım bu işe, destekledikleri umuyorum, çoğu iyi bulduğunu, devam etmem gerektiğini söyledi. Böyle bir şey yapacağımı düşünmüyorlardı, ama amacımı anladılar, güzel sonuçlar aldım.

Yaptığınız 'video-art'tan bahseder misiniz, nasıl bir hazırlık süreci vardı?

Video-art'ta ben aslında farkında olmadan kadın monoloğuna başlamıştım, adı öyle değildi, üç yıl önceki beyaz elbiseli video-art'ta da kendim bir performans yapmıştım. Video-art'ta başkasını model olarak kullanabilirsiniz, figüran da kullanabilirsiniz, erkek, kadın, çocuk olabilir, ama ben kendim yaptım o videoyu. Kendim kurguladım, kendim oynadım. Bir kadının geçmişine dair bütün düşünceleri, aslında 'monologları' var, kavanozlarda işler vardı, bir Frida, bir çığlık atan çocuk, bir asker vardı, benim kendi saçlarım vardı, bir fatura vardı. Orada da *artakalanlar* diye yazı yazıyorum ve bir sığınakta çekim oldu. 'Yaşamdan artakalan' aslında, kırk yaşına kadar, otuza kadar yaşamışsın, ondan sana kalanlar, aslında tencerenin dibindeki kazıntılar gibi. Sende kalan şeyler, ne kalmışsa. Orada da mekân beni çok etkilemişti, mekânda o sitede yaşayan insanların attığı bir tüp var, yatak var, puset, bisiklet, yaşama dair ne varsa, oraya atılmış, sığınmacı evi gibi... Yaşadığım sitenin sığınağıydı... Işıksız bir ortamdı. Kullanılmış, yaşamdan kalan eşyaların çekimiydi. O zaman işte farkında olmadan kadın monologlarına başlamışım. 'Yatay fikirler'de de yine beyaz elbiseliyim, beni biri bağlıyor, iki video üst üste montajlı. Orada da bir kadının esir alınması vardı. Üç dört yıldır ele alıyorum kadın meselesini. Daha önceki işlerimin hepsinde yok kadın meselesi, mitoloji vardı. Minyatürden resme geçiş dönemindeydim.

Tam olarak karar verdiğiniz bir an oldu mu kadın meselesini ele almaya?

Bu konuyla ilgili hâlâ kendimi çözmeye çalışıyorum, işlerimi yaparken bazen geriye dönüyorum, kadın monoloğu olarak düşenmesem de kadın meselesini ele almıştım. Ben bunu yapmalıyım diye gitmiyor her zaman işler, bazen işi yaparken sonradan o işe isim buluyorsunuz. Duygusal bir kadın olduğum için sosyal yaşamda, hem içindeyim, hem dışındayım ve çok etkileniyorum. Orada mesele neyse onun üzerine gitmek istiyorum, kadına yönelik şiddet, çocuk gelinler... İlla şiddeti ele alacağım da demiyorum, ama gizli göndermeler yapıyorum. Malzemem çok, yaşanmışlığım üzerinden de malzemem var. Ben hiç şiddet görmedim bu güne kadar, ama çevremden çok etkileniyorum.

Kadın konusuyla öncesinde hiç ilginiz oldu mu, resim dışında?

Bu dönem bir kadın çalıştayında yer almıştım, bir projede yer alan bir arkadaşım bizi Mersin'de yerel anlamda bir çalışmaya çağırmıştı. Kadın kolektifi olarak bir çalışmamız olmuştu. Biz kendimize isim vermedik, aramızda Suriyeli ressam bir kadın da vardı, bir psikoloji öğrencisi vardı, yedi kişilik bir gruptuk. Kadın çalıştayı olarak bir projeye destek olmuştuk. O an herkes bir üretimde bulundu. Farklı kadınların bir araya geldiği bir etkinlikti.

Bundan sonrası için programınız nedir, kadın meselelerine yer vermeye devam edecek misiniz?

İstanbul'daki atölyemde çalışmalarımı yürütüyorum, Mersin'e de gidip geliyorum ama daha çok İstanbul'dan çalışacağım. Performanslarla, video işleriyle, farklı disiplinlerde bu konuya değinmeye devam edeceğim. Ana başlığım kadın monologları, ama konular değişebilir. Kadınların yaşadığı sorunlar değişiyor, kadına şiddet olabilir mesela.

Kadın sanatçı olmak nasıl bir şey sizce?

Kadın olmak başlıbaşına zor zaten. Tek başına zorlanıyorsun, mücadele ediyorsun, direniyorsun.

Kadın sanatçı olmak daha da zor, **ataerkil bir toplumuz, erkek her konuda kendine daha fazla zaman ayırabiliyor. Kadının yükümlülüğü daha fazla.** İş yaşamı, sosyal yaşam, ev, artı kadın olarak sanat piyasasına girmenin zor olduğunu düşünüyorum. Farklı işler yaparak ses getirmen gerekiyor. Tabii ki mücadelemden de vaz geçmiyorum, **iyi ki kadın olarak dünyaya gelmişim** diyorum, meselelerin peşinden de korkmadan, cesurca gitmeye çalışıyorum kendi çapımda.

Zaman ayırdığınız için teşekkürler, çalışmalarınızda kolaylıklar dileriz...

Teşekkür ederim, size de kolaylıklar dilerim. ■

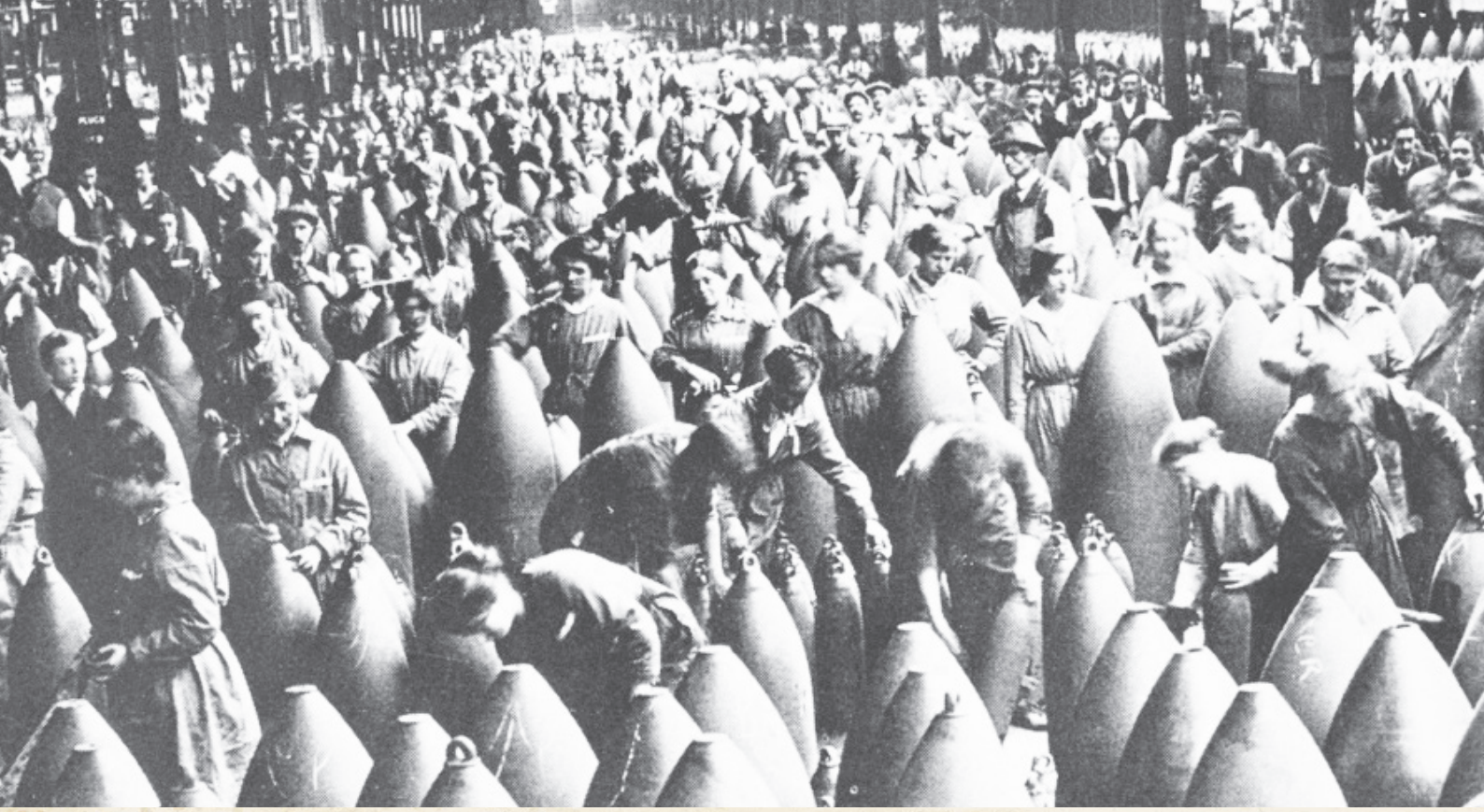

Savaş sanayiinin kadın işçileri, fabrikalarda sönen hayatlar:

CHILWELL MÜHİMMAT FABRİKASI FACİASI ve KANARYA KIZLARI

Savaş dönemlerinde, başta ABD ve İngiltere olmak üzere, sanayi ülkelerinde kadınların üretimi sürdürmeleri ve savaşın cephane ihtiyacını karşılamaları için fabrikalara adeta "çekildiği"ni biliyoruz. Bununla ilgili pek çok reklam kampanyası yürütülmüş, yetersiz kaldığında "bu, kadınların vatani görevi " denilmiştir. Savaş sona erdiğinde, cepheden dönen erkeklerin tekrar işbaşı yapmalarıyla, pek çok kadın evine dönmek zorunda kalmıştır. Ancak kadınların hepsi evine dönemedi ne yazık ki. İçlerinden bazıları, mühimmat işçiliğini hayatlarıyla ödemek zorunda kaldı.

Selgin Zırhlı Kaplan

Chilwell Ulusal Top Mermisi Dolum Fabrikası, Birleşik Krallık hükümeti tarafından kurulan bir top mermisi dolum fabrikasıydı. Chilwell'de kurulduğu için bu adı almıştı. Birinci Dünya Savaşı sırasında 19 milyon top mermisi patlayıcı malzemeyle doldurulmuştur. Birinci dünya savaşına dek ağır sanayiide çok fazla yer almayan kadın işçiler, 1914'ten itibaren savaşın bütün üretim sahnelerinde yer almaya başladılar. Top mermisi ve bomba gibi savaş mühimmatı üreten fabrikalar bunların başında yer alıyordu.

1 Temmuz 1918 yılında İngiltere'nin Doğu Midlands bölgesinde bulunan Nottinghamshire'a bağlı Chilwell kentinde Ulusal Top Mermisi Dolum Fabrikası'nda 25'i kadın 134 işçinin öldüğü, 250'sinin yaralandığı büyük bir patlama meydana geldi. Patlama günümüzde hâlâ bu ölçekte meydana gelen kazalar içinde en ağırları arasında sayılıyor.

FABRİKANIN KURULUŞU

Temmuz 1915'te, İngiliz hükümetine, üretimi hızlandırmak ve kontrol et-

Chilwell mühimmat fabrikasında çalışan kadın işçilerin kıyafetlerinin tanıtıldığı bir fotoğraf

mek adına ulusal fabrikalar kurma yetkisi veren **Savaş Mühimmatları Yasası** onaylandı. Büyük çaplı ve güçlü patlayıcı top mermilerinin TNT ile doldurulması için Şubat 1916'da Chilwell'de kurulan 6 numaralı top mermisi dolum fabrikası, bu yasaya dayanarak kurulan ilk fabrikalardan biriydi.

194 dönüm üzerine kurulan ve 7500 işçinin istihdam edildiği tesis, Viscount Godfrey Chetwynd tarafından kuruldu, daha sonra kurulacak olan Mühimmat Bakanlığı adına David Lloyd George tarafından idare edildi. Viscount Godfrey Chetwynd, otomotiv sanayicisiydi ve patlayıcı madde üretimi hakkında hiçbir bilgisi ve deneyimi yoktu.

Fabrikanın Chilwell'de kurulmasının başlıca sebebi demiryolu ve karayolu bağlantılarının güçlü oluşuydu. Konum olarak hammadde üreticilerine ideal mesafedeydi, ayrıca yerel tekstil sektörünün 'işsizlikten bunalmış ve ne iş olsa çalışmaya hazır' olan çok sayıdaki işçisini fabrikaya çekebilirdi.

Fabrika, sözleşmeye aykırı olarak, TNT yapmakta kullanılan malzemeleri oluşturmak için gerekli kömür kırma, taş öğütme ve şeker eleme işlerinde yenisini oluşturmak yerine mevcut makine sistemini kullandı.

TNT'YLE ÇALIŞAN KANARYA KIZLARI

Chilwell top mermisi dolum fabrikasında, patlamayla hayatını kaybetme dışında çalışırken sağlığını kaybetme riski de yüksekti. Fabrikada işgücünün büyük çoğunluğu kadınlardan oluşuyordu ve çoğunlukla TNT'yle (Tri Nitro Toluen) çalışıyorlardı. Patlayıcıların ve fitillerin ateşlenmesi için gerekli barutun elde edilmesinde kullanılan TNT'nin üretim aşaması, sülfürik ve nitrik asit gibi tahriş edici maddeler içeriyordu. Asitlerden çıkan dumanlar kadınların ellerini sarıya, saçlarını yeşile dönüştürdüğü için kadın işçiler kanarya kuşuna benzetiliyordu. Birinci dünya savaşının mühimmat fabrikalarında çalışan kadınlar, "**Kanarya kızları**" olarak isimlerini tarihe yazdırmışlardır.

Karaciğere büyük hasar veren TNT'ye uzun süre maruz kalındığında vücut sarıya dönüşüyor, kullanılan zehirli kimyasallar ölümcül sarılığa (hepatit) sebep oluyordu. Bazı kadın işçiler, sarı tenli bebekler dünyaya getirmişti. 106'sı toksik hepatit olmak üzere 200'ün üzerinde kadın işçi, iş kazaları, patlamalar veya zehirlenme sonucu hayatını kaybetti. 400'ün üzerinde kadın işçi, ağır hastalıklara yakalandı.

TNT, bağışıklık sistemini de olumsuz etkiliyordu. Karaciğer yetmezliği, anemi, dalak büyümesi, migren, akciğer rahatsızlıkları, anemi gibi yan etkileri de olan TNT, kadınların üreme sağlığına da büyük hasar veriyordu.

Fabrikada çalışanların sağlıklarını kaybetmemeleri fabrika sahiplerinin sorumluluğundaydı. Mühimmat fabrikalarında çalışmak zor, yorucu ve çoğu zaman oldukça tehlikeliydi.

Patlayıcı maddelerin ölümcül etkileri anlaşıldığında mühimmat işçi-

Fabrikada, işgücünün çoğunluğunu kadınlar oluşturuyordu

Patlamadan birkaç üç ay önce çekilen fotoğrafta kadın işçiler tanıtım kampanyası için poz verirken

lerine koruyucu kıyafetler, maskeler ve başlıklar verildi. Mesai bitiminde kimyasallardan arınabilmeleri için duş vb. tesisler kuruldu. Bunun yanı sıra, kimyasalların zararlı etkilerini en aza indirebilmek için beslenmelerine daha çok önem verildi.

Statik elektrik üreterek meydana gelen kıvılcımla patlamaya yol açabileceği için naylon ve ipek giysiler giyilmesi yasaklandı.

MÜHİMMAT FABRİKASI'NDA MESAİ

Kadın işçiler, işe başlamadan önce baştan aşağı kontrol ediliyordu, kontrol sırasında tüm giysilerini çıkartmak zorundaydılar. İç çamaşırlar dahil, metal iğne ve kopça bulundurabilecek bütün kıyafetlerin çıkartılması zorunluydu.

Fabrikaya üretime gelen işçiler, trenle Attenborough, Nottingham istasyonunda iniyorlar, fabrikaya ulaşmak için yaklaşık bir kilometre yürüyorlardı.

12 saatlik mesailerini doldurduktan sonra evlerine gidiyor, dinlenerek sabah saat sekizde tekrar işbaşı yapıyorlardı. Üretim sırasında ölümcül iş kazalarına çok sık rastlanıyordu. Kimisi hayatını kaybediyor, kimisi ağır yaralar alıyordu.

HAYDİ KADINLAR MÜHİMMAT ÜRETİMİNE!

Kadınların, mühimmat fabrikalarında çalışmalarını teşvik etmek amacıyla, çalışma koşullarının çok iyi olduğuna dair tanıtım filmleri çekiliyordu.

Mühimmat İşçisinin Yaşamından Bir Gün adlı 1917 yapımı tanıtım filmi, Chilwell askeri fabrikasında çekilmişti. Filmde, kadın mühimmat işçilerinin görevlerinden, neler yaptıklarından ve fabrikada çalışırken neler yapmaları gerektiğinden söz ediliyordu.

Filmde, kadınlar ayrıca sağlık taramasından da geçiriliyor, çalışmanın sağlığa herhangi bir olumsuz etkisinin bulunmadığı gösterilmeye çalışılıyordu.

Britanya'da, askeri fabrikalarda çalışan kadın işçilere 'kadın mühimmat fabrikası çalışanı' anlamına gelen '**munitionette**" adı veriliyordu.

PATLAMA VE SONRASI

1 Temmuz 1918 günü, fabrikada bulunan 8 ton TNT, hiçbir uyarı işareti olmaksızın patladı. Yaklaşık 4 km karelik alan üzerinde kurulu fabrika tamamen yerle bir oldu. Patlama, 50 km öteden duyuldu. Zamanında müdahaleyle alevlerin yandaki alandaki tesiste bulunan 15 tonluk TNT'ye sıçraması önlendi. Yangın yarım saat içerisinde kontrol altına alındı. Acil yardım ekipleri alana ulaştı ve yararılarla ilgilendiler. 25'i kadın, 134 işçi hayatını kaybetmiş, 250'si yaralanmıştı. Ölenlerden sadece 34'ünün kimliği tespit edilebilmişti. Bu patlama, emek tarihine yazılmış fabrika facialarından sadece bir tanesi. Savaşın neden olduğu yıkımlardan biri olarak her zaman hatırlanmalıdır. ■

Fabrika çıkışı evlerine gitmek için Attenborough istasyonunda treni bekleyen Chilwell işçileri

PATLAMADAN SONRA FABRİKADAN GERİYE KALANLAR

Petrol-İş Sendikası Merkez Yönetim Kurulu'nun
Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele'ye dair açıklaması:

"NE EVDE, NE İŞYERİNDE, NE SENDİKADA, PETROL-İŞ'TE KADINA ŞİDDETE MÜSAMAHA YOK"

Türkiye'de her yıl yüzlerce kadın en yakınlarındaki erkekler tarafından öldürülüyor, binlercesi şiddete maruz kalıyor, onlarcası tacize, tecavüze uğruyor. Şiddetin her türlüsü hem evde hem işyerinde kadınların yaşamını derinden etkiliyor, ekonomik ve sosyal olarak dezavantajlı duruma düşmelerine neden oluyor.

İşyerlerinde yaşanan fiziksel şiddete, tacize ek olarak yıldırma amaçlı, psikolojik taciz olarak adlandırılan mobbing de herhangi bir yaptırıma uğramadan varlığını sürdürüyor. Kadınlar, işyerlerinde aynı işi yaptıkları erkeklerden daha düşük ücret alırken, doğum izni, emzirme izni vs. analık haklarını özgürce kullanamıyor, gece vardiyalarında sağlığını zorlayıcı koşullarda çalışıyor, gece servisinden evine çok uzak noktalarda indirilerek, karanlıkta ve ıssız yollarda tek başına yürüyerek güvenlikten yoksun bırakılıyor, iş güvenliği önlemlerinin yetersizliği nedeniyle meslek hastalıklarıyla karşı karşıya kalıyor.

FLORMAR İŞÇİSİ KADINLAR VE İŞYERİNDE ŞİDDET

En belirgin örneklerinin son olarak Flormar'da yaşandığı üzere, kadın işçiler Anayasal hakları olan sendikalaşma haklarını kullandığında işten çıkartılıyor, sendikadan vazgeçmeleri için tehdit ediliyor, aşağılayıcı hitaplara maruz kalıyor, doğum ve evlilik planlarına müdahale ediliyor, en doğal haklardan biri olan anne olma hakkı için işverenden izin alınması gerektiği söylenebiliyor. Flormar'da kadınlar, aynı işi yaptıkları erkeklerle aynı ücreti alamıyor, 15 yıllık çalışan da yeni başlayan da asgari ücrete mahkum ediliyor. Kadınlar, kaldırılamayacak ağırlıkta yükleri kaldırmaya zorlandıkları için ağır bel ve omurilik sorunları yaşıyor. İş ortamında kullanılan zararlı kimyasallara maruz kaldıkları için solunum yolu hastalıklarına yakalanıyorlar.

Sendikalı işyerlerindeki çalışma koşulları, toplu sözleşmeyle güvence altına alınmıştır ve sendikasız işyerlerine göre çok daha iyi durumdadır. Tam da bu sebeple Flormar işçisi kadınlar, insana yaraşır iş ve ücret istedikleri için Petrol-İş'e üye oldular. Bu nedenle işten atıldılar ve Mayıs 2018'den beri fabrika önünde direniyorlar, on aydır ücret alamadıkları için ekonomik şiddetin en ağırını yaşıyorlar.

Petrol-İş Sendikası olarak, toplumsal her meselede olduğu gibi, kadına yönelik şiddet konusunda da sendikalara önemli bir görev düştüğünün bilincindeyiz. Petrol-İş'te, ne evde, ne işyerinde, ne de sendikada, kadına yönelik şiddetin hiçbir çeşidine müsamaha yoktur. Dönem dönem yaptığımız etkinliklerde bunu dile getiriyoruz, getirmeye devam edeceğiz.

PETROL-İŞ TÜZÜĞÜ ve KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Sendikamızın tüzüğünde kadına yönelik şiddete kesin bir dille karşı koyan hükümler bulunmaktadır. Sendikamızın görev ve yetkilerinin tanımlandığı dördüncü maddede şöyle denmektedir: "Madde 4 - Sendikanın Görev ve Yetkileri: p) Kadın-erkek eşitliğini savunmak, bu eşitliğin inşası için evde, işyerinde ve

sendikada gereken her türlü önlemin alınması ve uygulanması için çaba sarfetmek, bu amaçla kadın büroları ve komisyonları kurmak, kadına yönelik evde, işyerinde ve sendikada her türlü şiddete karşı mücadele etmek."

Ayrıca, tüzüğün, disiplin cezalarının tanımlandığı 123. maddesinde de Petrol-İş'in kadına yönelik şiddete ilişkin tutumunu gösteren şu ibare yer alıyor: "Madde 123 - Disiplin Cezaları: Merkez ile şube disiplin kurulları, Sendika Anatüzüğüne uymayan, Sendika tüzelkişiliği aleyhinde faaliyet gösteren, Sendikanın ilkelerine, amaçlarına ve hedeflerine aykırı davrananlar ile kadına yönelik cinsel taciz, mobbing ve şiddet uygulayanlar hakkında disiplin kovuşturması yapar. Kadınlara yönelik şikayetlerde, şikayetçi kadının beyanı esastır, karşı taraf aksini ispatla yükümlüdür."

PETROL-İŞ KADIN DERGİSİ VE 25 KASIM

2003 yılından beri yayın hayatına devam eden, Petrol-İş üyesi ve üye eşi kadınlar için çıkartılan Petrol-İş Kadın Dergisi'nin içeriğinde kadına yönelik şiddete büyük yer verilmekte, dönem dönem kampanyalar ve broşürler hazırlanmaktadır.

TOPLUMSAL CİNSİYET EĞİTİMLERİ

2009 yılından beri, *"Toplumdan kaynaklanan daha çok da kadınların siyasal, toplumsal yaşamda, çalışma yaşamında ve sendikal örgütlenmede önlerini kesen cinsiyet temelli eşitsizlikleri ortadan kaldırarak, aktifleşmelerini sağlamak, kadın erkek eşitliğini kurarak örgütün demokratikleşmesine ve genişlemesine katkıda bulunmak."* amacıyla, **aktif üye eğitimlerinin bir bölümünde** verilen toplumsal cinsiyet eğitimlerinde, kadın-erkek eşitliği ele alınıyor, kadınların toplumsal yaşamda uğradıkları ayrımcılık, şiddet, mobbing konularına ayrıntılı olarak yer veriliyor.

Sendikanın doğru bir şekilde temsil edilmesi, ilkelerinin hayata geçirilmesi ve üye haklarının tam anlamıyla korunması ve eşit şekilde temsil edilmesinde önemli görev üstlenen **temsilcilere yönelik eğitimlerde** de toplumsal cinsiyet dersleri verilmektedir. Bu eğitimlerde Petrol-İş Sendikası'nın tüzük ve toplu sözleşmelerle güvence altına alınan kadın hakları ayrıntısıyla ele alınmakta, işyerlerinde bu hükümlerin uygulanması konusunda en büyük görevlerden birisinin de temsilcilere düştüğü hatırlatılmaktadır.

TOPLUSÖZLEŞME METİNLERİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE ÜCRET EŞİTLİĞİ HÜKÜMLERİ

Petrol-İş'in işyerlerinde imzaladığı toplu sözleşmelerde kadına yönelik şiddete karşı önemli maddeler bulunuyor:

1. İşçi aşağıdaki hallerde ihbar önellerine uymak zorunda kalmaksızın işten ayrılabilir başlığı altında "İşçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından işyerinde cinsel tacize uğraması ve bu durumu işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa" hükmü bulunmaktadır.

2. Bazı sözleşmelerde "KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE İLİŞKİN DÜZENLEME" başlığı altında "İşveren işyerinde ;

Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşmeler, T.C Anayasası ve yasal mevzuat gereği, kadın-erkek eşitliğine ilişkin düzenlemelerin yaşama geçirilmesi için gerekli tedbirleri alır. Buna yönelik olarak sendika ile ortak, işyerinde cinsiyet ayrımcılığının önlenmesine ilişkin eğitim vb. gibi çalışmalar yapar. Çalışan kadınlara yönelik olası, fiziksel, psikolojik, sözel ve cinsel her türlü taciz ve şiddetin önlenmesi için işyerinde gerekli önlemleri alır.

Kadın ve erkekler arasında fırsat eşitliğini sağlayacak, mesleki eğitim ve kariyer ilerlemesi olanaklarından kadın çalışanların yeterli biçimde yararlanması için gerekli tedbirleri alır.

Kadın ve erkek çalışanlar arasında ücret eşitliğinin temini için, eş değerde işe eşit ücret prensibini esas alır." maddesi yer almaktadır.

3. "İŞÇİNİN KİŞİLİĞİNİN KORUNMASI (MOBBİNG)" başlığı altında da "İşveren işyerinde, insan haklarının korunması, iş sağlığı ve güvenliği ile iş barışının temini için Borçlar Kanunu 417, maddesi hükümlerine göre; kasıtlı ve sistematik olarak belirli bir çalışanın aşağılanması, küçümsenmesi, dışlanması, kişiliğinin ve saygınlığının zedelenmesi, kötü muameleye tabi tutulması, yıldırılması ve benzeri şekillerde ortaya çıkan psikolojik tacizin önlenmesi için eğitim dahil tüm çalışmaları yapar. Bu konuda gerekli önlemleri almak işverenin sorumluluğundadır." denilerek mobbing doğrudan toplu iş sözleşmesinde tanımlanmıştır.

INDUSTRIALL KÜRESEL SENDİKA TAAHHÜTNAMESİ

Petrol-İş Sendikası'nın, 2018 yılının başlarında imzaladığı, dünya örgütümüz, küresel sendika IndustriALL'ın tüm dünyada kadına yönelik şiddetle mücadeleyi hedefleyen "IndustriALL Küresel Sendika Taahhütnamesi" kadına yönelik şiddeti insan hakları ihlali olarak ele almaktadır. Şiddetin, toplumsal cinsiyet eşitliği önünde engel olduğu belirtilen taahhütnamede, işyerinde kadına yönelik şiddetin, işçilerin haklarına, güvenliğine, sağlığına ve onuruna yönelik bir saldırı olması bakımından temel bir sendikal konu olduğunu önemle vurgulanmaktadır.

25 Kasım, Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele günü vesilesiyle dünyadaki bütün kadınlara evde, işyerinde, sokakta, şiddetten arındırılmış bir yaşam temenni eder, Petrol-İş olarak bu konuda üzerimize düşeni yapmayı sürdüreceğimizi hatırlatırız.

Petrol-İş Sendikası
Merkez Yönetim Kurulu

SENDİKALAR KADINA KARŞI ŞİDDETE HAYIR DİYOR

IndustriALL Küresel Sendika Taahhütnamesi: Kadına Yönelik Şiddet ve Tacize HEM İŞYERİMİZDE, HEM DE SENDİKAMIZDA HAYIR!

Özellikle cinsel taciz biçimindeki şiddet, kadın işçilerin tüm dünyada yaşamlarını ciddi bir biçimde etkilemektedir. Kadına yönelik şiddet, kadınlara yönelik insan haklarının bir ihlalidir. Bu durum aynı zamanda, toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesine de bir engel teşkil etmektedir. İşyerinde kadınlara yönelik şiddet, işçilerin haklarını, güvenliğini, sağlığını ve onurunu etkileyen temel bir sendikal konudur.

Kadınlara yönelik şiddetin hiç bir biçimi kabul edilemez!

Bu bağlamda sendikamız aşağıdaki taahhütleri yapmaktadır:

- Kadına yönelik her türlü şiddet ve taciz konusuna ilişkin kamuoyuna acık bir karsı duruş sergileyecek, cinsiyetçilik ve şiddeti devam ettiren tüm tutum ve eylemleri kınayacağız;
- Bu konuyu, kendi sendikamızda bir öncelik haline getirecek, bu hakların ihlalini önlemek ve mücadele etmek için gerekli kaynakları tahsis edeceğiz;
- Sendikamız üyelerinin, yöneticilerinin ve çalışanlarının farkındalıgını arttırarak, sendikamız içerisinde kadına saygı ilkesini tesvik edecek, işyerinde ve sendikamızda şiddet ve tacizin ortadan kaldırılmasının önemi konusunda eğitim verilmesini sağlayacağız;
- Üyelerimizi, özellikle kendi iş yerlerinde olmak üzere, kadına yönelik şiddet ve taciz konularında aktif olarak duruş sergilemeye teşvik edeceğiz;
- Kadına yönelik şiddeti önleme ve mücadele amaçlı kampanyalar düzenleyeceğiz;
- Hükümetlerin, kadınları şiddete karşı koruyucu yasalar çıkartmalarını ve uygulamalarını talep edeceğiz;
- İşverenlerin işyerindeki her türlü şiddet ve taciz yöntemlerine karşı politikalar geliştirmelerini ve şiddet uygulamalarının kadına karşı yıkıcı etkileri konusunda çalışanlarının farkındalığının arttırılmasını ve ortadan kaldırılmasının önemini öne çıkartmalarını isteyeceğiz;
- İşverenlerin, kendilerine ait işyerlerinde ve tedarik zincirlerinde kadına karşı her türlü şiddeti önlemek ve buna karşı mücadele etmek için somut politika ve prosedürler geliştirmelerini ve işyerinde kötü muamele veya saldırıya maruz kalmaları durumunda kadınların leyhinde güvenli mekanizmalar kurmalarını talep edeceğiz;
- Toplu iş sözleşmesi müzakerelerinde, kadınlara yönelik şiddet ve tacizin ortadan kaldırılmasına yönelik konuları taleplerimiz kapsamına alacağız.

petrol-iş

YAŞAR NEZİHE (BÜKÜLMEZ)

1882-1971 yılları arasında yaşayan Yaşar Nezihe'nin (Bükülmez) 1923 yılında yazdığı 1 Mayıs şiiri

1 MAYIS

Ey işçi... Bugün hür yaşamak hakkı seninken / Patronlar o hakkı senin almışlar elinden.
Sa'yınla edersin de "tufeyli"leri zengin / kalbinde niçin yok ona karşı yine bir kin?
Rahat yaşıyor, işçi onun emrine münkâd; / lakin seni fakr etmede günden güne berbâd.
Zenginlere pay verme, yazıktır emeğinden. / Azm et de esaret bağı kopsun bileğinden.
Sen boynunu kaldır ki onun boynu bükülsün. / Bir parça da evlatlarının çehresi gülsün.
Ey işçi... Mayıs birde bu birleşme gününde / Bişüphe bugün kalmadı bir mani önünde...
Baştanbaşa işte koca dünya hareketsiz; / yıllarca bu birlikte devam eyleyiniz siz.
Patron da fakir işçilerin kadrini bilsin / ta'zim ile hürmetle sana başlar eğilsin.
Dün sen çalışırken bu cihan böyle değildi. / Bak fabrikalar uykuya dalmış gibi şimdi.
Herkes yaya kaldı, ne tren var, ne tramvay / Sen bunları hep kendin için şan-ü şeref say...
Birgün bırakınca işi halk şaşkına döndü. / Ses kalmadı, her velvele bir mum gibi söndü.
Sayende saadetlere mazhar beşeriyet; / Sen olmasan etmezdi teali medeniyet.
Boynundan esaret bağını parçala, kes, at! / Kuvvetedir hak, hakkını haksızlara anlat.

Kamu Politikaları ve Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Veri

Kamu politikaları düzenlenirken, karar verme aşamasında elde bulunan verilerin toplumsal cinsiyete duyarlı verilerden (TCDV) oluşması oldukça önemlidir. Bu veriler bir yandan karar alıcıların, kadınların toplumsal yaşamda, çalışma yaşamında, eğitim, siyaset dünyası ve diğer alanlarda eşit koşullardan ne kadar uzak olduklarını görmelerini kolaylaştırırken diğer yandan kamu politikaları geliştirme sürecinde karar alıcıların nelere dikkat etmeleri gerektiğini de ortaya koymaktadır. Ancak çoğu zaman cinsiyet körü veriler aracılığıyla kamu politikalarına ilişkin kararlar alınmaktadır. Oysa toplumsal cinsiyete duyarlı veriler aracılığıyla üretilecek kamu politikaları sorunun çözümünde de sağlıklı yöntemler bulunmasını sağlayacaktır. Akademisyen Alev Aslan Aras, toplumsal cinsiyete duyarlı veri toplamanın önemini ve sonuçlarını yazdı.

Alev Aslan Aras*

Feminist yazarlar, toplumsal cinsiyet kavramını kadınlar ve erkekler arasındaki güç ilişkilerini ve eşitsizlikleri açıklamada kullanırlar. Bu kavram "biyolojik cinsiyetten farklı olarak, kadınla erkeğin sosyal ve kültürel açıdan tanımlanmasını, toplumların bu iki cinsi birbirinden ayırt etme biçimini, onlara verdiği toplumsal rolleri" anlatmak amacıyla kullanılır (Ecevit vd., 2011:4). Veri ise "bir araştırmada, bir tartışmada, bir akıl yürütmede sonuca ulaşabilmek için gereken ilk bilgi" anlamına gelir. Bilgi, her anlamda bir iktidar meselesidir. Bilgiyi kimin ürettiğinden, ne amaçla kullanıldığına kadar tüm süreci iktidardan bağımsız düşünmek mümkün değildir. Tıpkı bilgi ve veri gibi, toplumsal cinsiyet de iktidar meselesi ile yakından ilişkilidir. Bu noktada şu sorular sorulabilir: "Veri"yi toplumsal cinsiyet perspektifinden okumanın politika ile bir ilişkisi var mıdır? Ya da "veri"ye böylesi bir perspektifle yaklaşmanın sağlayabileceği yararlar nelerdir?

Toplumsal cinsiyete duyarlı veri ne demek?

"Toplumsal cinsiyete duyarlı veri (TCDV), kadınlara ve erkeklere yüklenen görevlerin, sorumlulukların ve rollerin farkında olarak, her iki cinsiyetin toplum içinde konum-

landırma biçimleri bilinerek ve bunların kadınlar aleyhine yarattığı dezavantajlar hesaba katılarak veri toplanması, analiz edilmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreci olarak tanımlanabilir." (Şener, Demirdirek, 2014:12).

Verinin toplumsal cinsiyete duyarlı olmaması bazı olumsuz sonuçlar doğurabilir ve hâlihazırda dezavantajlı bir grup olarak kadınları daha da dezavantajlı bir konuma sürükleyebilir. Oysa, verinin toplumsal cinsiyete duyarlı olması tam aksine kadınlar açısından çeşitli olumlu değişimlerin önünü açacaktır. Kamu politikaları çeşitli biçimlerde tanımlanabilir. Ancak en kısa ifadeyle "devletin yapmak istedikleri ve yapmak istemedikleridir". Anderson'a göre bu kavram devletin bir amaç uğruna gerçekleştirilen eylem tarzını tanımlar (1994). Kamu politikalarına karar verme aşamasında ise etkin olan iki temel gruptan söz edilebilir. Bu gruplardan ilki baskı grupları, ikincisi ise karar vericilerdir. Baskı grupları, devleti etkilemek ve pazarlık yapmak koşuluyla faaliyetlerini sürdürürken, hem seçilmiş hem de atanmış politikacı, bürokrat ve diğerleri devlet içinde kamu politikası faaliyetlerini gerçekleştirmekle yükümlüdür (Hıll, 1997). Dolayısıyla kamu politikalarında karar vericiler ve onları etkileyen grupların varlığından söz edilebilir. Bu iki grubun da toplumsal cinsiyete dayalı veriye sahip olması kamu politikalarının daha eşitlikçi bir anlayışla gerçekleştirilmesi açısından önemlidir. Karar verme ve bu kararları etkileme sürecinde gerçekleştirilen araştırma ve incelemelerdeki verinin toplumsal cinsiyete duyarlı olması, karar vericilerin cinsiyet değişkenini göz önünde bulundurarak düzenlemeler yapmaları açısından önemli bir adımdır. Eğitimden işgücüne, kamusal katılımdan sağlık hizmetlerine kadar çok sayıda alan kamu politikaları ile ilişkilidir. Bütün bu alanlarda dezavantajlı bir grup olarak kadınlara yönelik planlamaların "eşitlik" ilkesi çerçevesinde yerine getirilmesi ise toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında çok önemlidir. Aksi bir durum ise diğer alanlarda dezavantajlı kılınan bir grup olarak kadınları "kamu politikaları" alanında da ikincil kılacaktır.

Cinsiyet körü olmayan kamu politikaları

Kamu politikaları planlanırken cinsiyet körü olmayan veriye neden ihtiyaç duyulduğu, somut bir örnekle açıklanabilir. Örneğin eğitim alanındaki verilere bakıldığında, kız çocuklarının öğrenim gördükleri psikolojik ortama dair derlenmiş sistematik bir verinin olmadığı görülecektir. Oysa bir psikolojik ortam olarak okul, sadece öğrenme süreçleri

bağlamında değil, tırnaklar, saçlar, giysiler, arkadaş ilişkileri gibi konular başta olmak üzere çok sayıda konuda otoritenin kontrolüne tabi bir alandır. Bu ortamda erkek öğrencilere nazaran daha fazla mercek altında tutulan kız öğrencilerin, giyimleri, ses tonları ve davranışları konusunda daha dikkatli olmak durumunda kaldıkları ve çoğu zaman dikkatleri üzerlerine çekmemek adına soru sorma, tartışma gibi davranışlardan uzaklaştıkları görülür. Bu durum kız çocuklarını bir yandan toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmaya iterken diğer yandan yetkin öğrenme yöntemlerinden de uzaklaşmalarına yol açar (Acar, Ayata, Varoğlu, 1999). Kız çocuklarının öğrenim gördükleri psikolojik ortama dair sistematik verinin yokluğu bu konuda ortaya konulabilecek kamu politikaları için gerekli olan temel bilgi eksikliğine yol açmıştır. Dolayısıyla bu basit ama önemli örnek dahi cinsiyete duyarlı verinin önemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

Cinsiyete duyarlı veri kadınları görünür kılar

"Veri"nin toplumsal cinsiyet perspektifinden okunmasının politika ile bağı da bu noktada görünür hale gelir. Toplumsal cinsiyete duyarlı veri üretimi, toplumsal cinsiyete duyarlı politika geliştirmede çok önemli bir basamaktır. Toplumsal cinsiyete duyarlı politika "farklılıkları göz önüne alarak, bu farklılıkların ve çıkarların neden olduğu gerek-

sinimlere duyarlı ve uzun vadede cinsler arası eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlayan politikalar üretmeyi amaçlayan bir bakış açısını ifade" eder (Sumbas, 2013: 33). Bu sayede cinsiyetler arasındaki eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına odaklanan bir politika anlayışı ortaya çıkar.

Şener ve Demirdirek1 TCDV'ye neden ihtiyaç duyulduğunu şu başlıklar altında toplamışlardır:

1. Veri cinsiyet açısından "nötr" değildir. Cinsiyet körü verinin kadın ve erkek deneyimi arasındaki farkı görmesi mümkün değildir.

2. Cinsiyete duyarlı veri kadınları görünür kılmada önemlidir.

3. Kamu politikalarının kadınları ve erkekleri eşit etkilediği düşünülür. Kamunun vergi, sosyal güvenlik ve sosyal hizmet politikaları kadınları ve erkekleri farklı biçimlerde etkilemekte ve bu farklılık verilerin cinsiyete duyarlı toplanması ile görünürlük kazanabilmektedir.

4. Kamusal hizmetlerden de kadın ve erkeklerin eşit faydalandıkları düşünülür ancak her alanda kaynakların çoğunun erkeklerin elinde olduğu düşünüldüğünde, hizmetlerden faydalanmanın da eşit olmadığı görülecektir.

Veri toplama aşamasında alınabilecek önlemler

Dolayısıyla kamu politikalarında eşitliğin sağlanabilmesi aynı zamanda verinin toplumsal cinsiyete duyarlı olması ile çözüme kavuşabilir. Bunun için verinin cinsiyet körü olmaması yönünde çeşitli önlemler alınmalı ve veri toplama aşamasında bu konuya daha büyük özen gösterilmelidir. Bu konuda Şener ve Demirdirek'in önerileri ise şu şekildedir:

1. Sosyo-ekonomik haritalandırma, çalışılan bölgede kadınlar arası farklılıkların belirlenmesi.

2. Veri toplama araçlarının cinsiyete duyarlı bir biçimde tasarlanması.

3. Kullanılan dilin cinsiyete duyarlı olması.

4. Veri toplayacak kişilerin cinsiyet eşitliğini içselleştirmesi ve kadın bakış açısına sahip olması, kadınlarla çalışma konusunda deneyim sahibi olması.

Bu öneriler doğrultusunda hazırlanacak bir araştırma TCDV toplanmasında araştırmacılar için yol gösterici olacaktır. Sonuç olarak, toplumsal cinsiyete duyarlı veriye dayanılarak kamu politikalarının geliştirilmesi kadınların toplumsal yaşamda, çalışma yaşamında, eğitim, siyaset dünyası ve diğer alanlarda eşit koşullara ulaşabilmeleri açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu anlamda toplumsal cinsiyete duyarlı veri üretiminin artırılması, bu yönde eğitici ve teşvik edici faaliyetlerin yürütülmesi konusunda üniversitelere de büyük bir sorumluluk düştüğü unutulmamalıdır.

[1] TCDV toplama da ne tür bir yolun izlenmesi gerektiğine dair detaylı bir okuma için Şener ve Demirdirek'in çalışmasına başvurulabilir. Bkz. Şener, Ülker; Demirdirek, Hülya (2014) Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Veri Çalışması, TEPAV

*Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

Kaynakça

Anderson, J. (1994). Public Policymaking - An Introduction, Second Edition, Houghton Mifflin Company, Boston.

Hill, M. (1997) The Policy Process In The Modern State, London, Prentice Hall, s.110.

Sumbas, A. (2013) Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Politika Yaklaşımı Çerçevesinde Türkiye'de Belediyelerin Hukuksal ve Siyasal Durumları, Hacettepe Hukuk Fak. Derg.

Şener, Ü.; Demirdirek, H. (2014) Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Veri Çalışması, TEPAV

"Kadınlara ilham veren, yüreklendiren, hayatlara temas eden tüm cesur kadınlara sevgi ve selam ile."

TARİHTEN KADIN PORTRELERİ

Çizen: Ecem Ermiş

BEHİCE BORAN

14 Mayıs 1910 - 7 Ekim 1987

Türkiye'nin ilk kadın parti başkanı, siyasetçi ve akademisyen. 1950 yılında, kurucuları arasında bulunduğu Türk Barış Severler Cemiyeti'nin genel başkanlığını yaptı. 1965 genel seçimlerinde Türkiye İşçi Partisi Urfa milletvekili olarak Meclis'e girdi. 1970 yılında aynı partinin genel başkanlığına getirilerek Türkiye'nin ilk kadın parti başkanı olarak tarihe geçti. "Kadın hareketi, sınıf mücadelesi ile bütünleştirilmelidir" sözü hâlâ önemini korumaktadır.

Sosyal medya ve internet kullanımı,
giderek artan sanal tehditler kadınları nasıl etkiliyor?

SİBER HAYAT, OH NE RAHAT!

İnternet ve sosyal medyada geçirdiğimiz süreler giderek artıyor. Bir araştırma, 2016'da bir kişinin ortalama bir günde sosyal medyada 126 dakika geçirdiğini, 2017'de bu sürenin 135 dakikaya çıktığını ortaya çıkartıyor. Sosyal medya kullanımına ek olarak internette de saatlerimizi harcıyoruz. Bu kadar uzun süreler geçirdiğimiz bu ortamlar bizler için ne kadar güvenli? Siber güvenlik bizim için ne kadar önemli? Siber hayat kadınlar açısından ne tür tehditler içeriyor? Tüm bunları ve nasıl korunacağınızla ilgili ayrıntıları bilmenizde fayda var.

Neşe Açarı

Siber kelimesini, hayatımızda giderek daha çok yer almaya başlayan internet ile birlikte duymaya başladık. Sibernetik kökeninden gelen bu terim ile birlikte 10-15 sene gibi bir süre zarfında, içerisinde "Siber" kelimesi geçen birçok yeni kavram daha ortaya çıkmıştır: "Siber güvenlik", "siber uzay", "siber savaş", "siber silah", "siber casusluk"...

Tüm bunların içerisinde ise son kullanıcı olarak bizleri en çok ilgilendireni siber güvenliktir. Nedir siber güvenlik? Siber ortamda, kurum, kuruluş ve kullanıcıların varlıklarını korumak amacıyla kullanılan araçlar, politikalar, güvenlik kavramları, güvenlik teminatları, kılavuzlar, risk yönetimi yaklaşımları, faaliyetler, eğitimler, en iyi uygulamalar ve teknolojiler bütünüdür.

Tüm bunlar bize çok uzak gibi görünse de giderek daha sık duyulmaya başlayan sosyal medya hesaplarının, dolayısıyla kişisel verilerin satılması, dolandırıcılık hikâyeleri konunun magazinsel olmaktan çok hukuki yanlarını da daha iyi anlamamız gerektiğini ortaya koymaktadır.

Hukuki olarak gündemimizde olan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ise farklı bir yazının konusu olmakla birlikte Siber Güvenlik konusu ile bağlantılı ve yaşayacağımız bu tür bir hak ihlâlinde izlememiz gereken yolu anlamak açısından da bilgi sahibi olmakta fayda vardır.

Bu başlıkların içinde özellikle kadınların hayatını etkileyen siber zorbalık nedir? Çoğunlukla kadınların ve çocukların maruz kaldığı siber zorbalık, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bir birey ya da gruba yapılan teknik ya da ilişkisel tarzda zarar verme davranışlarıdır.

Sosyal medyada taciz; siber zorba olan bir bireyin hoş olmayan metin mesajlarını, e-posta mesajlarını, görsel veya değişik başka formlarda oluşturulan mesajları kasıtlı olarak kurbana göndermesidir.

Yüzlerce örneğine sosyal medya tacizcilerini tek hesap altında teşhir eden ve kadınlar için özgür bir sosyal medyayı hedefleyen "Tacizci Veri Tabanı"nda bulabileceğimiz sanal tacizcilik sonucu intihara sürüklenmiş kadınların olduğu biliniyor.

Bu veritabanını hayata geçiren kadınların paylaştığı veriler de gösteriyor ki kadınlar için hayat, sosyal medya alanında da kolay değil.

18-24 yaş arası kadınların %25'i dijital tacize maruz kalıyor

PEW araştırmasına göre, internet kullanıcılarının **yüzde 73**'ü çevrimiçi ortamda birinin tacize maruz kaldığına şahit olduğunu; **yüzde 40**'ı ise çevrimiçi tacizi şahsen deneyimlediklerini belirtiyor.

Online tacizi en çok genç kadın internet kullanıcıları deneyimliyor. 18-24 yaş arası kadınların **yüzde 26**'sı internette taciz derecesinde takip edildiğini, **yüzde 25**'i ise cinsel tacize uğradığını belirtiyor. Tacizin en çok yaşandığı online mekân ise sosyal paylaşım platformları.

Online tacize uğrayanların **yüzde 38**'i tanımadıkları kişilerin, **yüzde 26**'sı ise gerçek kimliğini bilmediği kişilerin tacizine uğradığını belirtiyor.

Dijital taciz, bianet erkek şiddeti çetelelerine bir kategori olarak 2013'te eklendi. 2013 çetelesinde bu oran yüzde 6 iken 2015'te yüzde 12'ye yükseldi.

Kadınlar olarak siber güvenlik hakkında bilmemiz gerekenler

Gerçekten sayfalarca yazılabilecek bu konuda birkaç çarpıcı başlık üzerinden devam etmek istiyorum.

Güvenli olmayan cihazları (internet bağlantısı yaptığımız tüm elektronik cihazlar) kötü niyetli kişiler, internet üzerinden yaptıkları basit taramalarla keşfedip, bulaştırdıkları zararlı yazılımlarla kontrolü ele geçirebiliyorlar. Bu zararlılarla bilgisayarınızdan farklı kişilere/kurumlara saldırabiliyor, bilgisayarınızın üzerinde kamera, mikrofon vb. varsa ortam izlemesi ya da dinlemesi yapabiliyorlar. Ya da en basitinden Facebook, Messenger, Instagram vb. hesaplarınızın kullanıcı adı ve şifrelerini çalabiliyorlar. Kısa bir bilgi olarak paylaşmak isterim ki; "Zombi Bilgisayar" denilen bu cihazlarda Türkiye, dünyada üçüncü ülke konumunda. Kısacası başkalarının yönetiminde olan bu cihazlarda sayı son bir yılda yüzde 14 artmış durumda. Bir gün sizin bilgisayarınızdan gönderilen bir mesaj ya da yapılan yasadışı bir para transferinin mağduru olmamak için konunun ciddiyetini ortaya koymak gerekiyor.

Bilgisayarınızda ya da internete bağlanarak kullandığınız cihazlarda yaptıklarınızın gerekli güvenlik önlemlerini almamanız durumunda yol açabileceği sonuçlar, tahmin edemeyeceğiniz boyutlarda olabiliyor.

Gün içinde ayakkabı fiyatlarına baktığınız bir cihazın tüm gün girdiğiniz diğer sitelerde (mobil cihazdan gazete okumak ya da sosyal medya hesabınızda gezinmek de dahil) karşınıza çeşitli markalarda ve fiyatlarda ayakkabıları çıkarması aslında sadece masum bir örnektir.

Bir arama motoruna girdiğiniz kelime sadece sizin merak ettiğiniz değil, sizi merak edenlerin de kullandığı bir araç haline gelebilir.

Ama her örnek masum olmayabilir. Konu **çocuklara alınan akıllı saatler**.

"Avrupa Tüketici Örgütü (BEUC), Kasım 2017 başında, bazı markalarda üretim hatalarının bulunduğunu ve bilgisayar korsanlarının konum bilgilerine erişebilmesi nedeniyle bu saatleri kullanan çocukların kişisel mahremiyetinin tehlikede olduğunu açıklamıştır. Sözü edilen bu markalarda, aynı tarz açıklar yüzünden kişilerin mahrem bilgileri de rızaları dışında paylaşıma açık hale gelebilmektedir. Özellikle bazı GPS özelliği olan saatlere kötü niyetli saldırganların kolaylıkla sızarak 5-12 yaş

hedef kitle çocuklarımızın öğrendikleri ve ses kayıtlarına erişebildikleri raporlanmıştır."

Yine son dönem çocukları hedef alan tehlikenin büyüklüğünü anlamak açısından diğer verilere bakmakta fayda var;

▶ 12 ile 17 yaşları arasındaki çocukların % 93'ü çevrimiçi.

▶ Her üç çocuktan biri çevrimiçi tacize uğruyor.

▶ 12 ile 17 yaş arasındaki çocukların % 75'inin cep telefonu var.

▶ Her 7 çocuktan biri, tanıdığı biri tarafından gönderilen mesajla, cinsel anlamda önerilerde bulunan resimler alıyor.

Soruları çoğalttıkça az duyduğumuz örnekleri de paylaşmakta fayda var. Örneğin alarm, klima, ışık sistemine hatta buzdolabına kadar reklamlarda karşımıza çıkan akıllı evler tamamen güvenli mi? Evlerimizde akıllı ev sistemleriyle hayatımızı kolaylaştırmaya çalışırken, sistemlerin kullandığı uygulamalar, yazılımlar ya da internete bağlı olma gereksinimleri ile ne kadar güvendeyiz? Akıllı evlerde sistemleri yönetebilmeniz için uygulamaları, telefonunuzun desteklediği uygulama mağazasından indirmeniz gerekiyor. Akıllı evler için hazırlanan programlarda, siz telefonunuzun ekranında bir tuşa dokunduğunuzda uygulama arkada bir kod bloğu çalıştırır. Böylece uzaktan evinizde bulunan sistemleri çalıştırıp yönetebilirsiniz. Bu uygulamaları indirirken kullanım koşullarının kabul edilmesi ve telefon üzerinden ulaşılabilecek yerlere izin verilmesi istenir. Ancak uygulamalardaki güvenlik açıkları ve verdiğiniz izinler nedeniyle evinizin güvenliği tehlikeli hale gelebilir.

Bir diğer örnek; çoğumuzun evinde bulunan akıllı TV'ler. Farkında olmasak da internete bağlı diğer cihazlarımız gibi onlar da tehdit altında. Aslında cihazlarımızdan çok bizler tehdit altındayız. Tehditlerin amaçları farklı farklı; bazıları kullanıcı adı ve şifrelerini hedeflerken, bazıları kredi kartı bilgilerini ele geçirmeyi, bazıları da daha masum görünen kullanıcı alışkanlıklarını takip edip bu bilgileri reklam vs. şirketlerine satmayı hedefliyor. Ayrıca özel hayatın içine girilmesi gibi niyetler de olabilir ki en can sıkıcılarından biri bu olsa gerek.

2015 yılında Samsung akıllı tv'nin ses tanıma fonksiyonunun, ortamdaki sesleri dinleyip metin haline getirerek, bu metinleri Internet üzerinden üçüncü parti firmalarla paylaştığı ortaya çıkmıştı. (Sonrasında Samsung bu paylaşımın sadece spesifik bir firma ile olduğunu belirtti ve güvenli bir platform oluşturmak için hangi önlemleri aldıklarını paylaştı.)

Normal şartlar altında ses fonksiyonu açıkken ekranda bir mikrofon işareti belirmekte ve sesli komutları şifreleyerek saklamakta ve yine bu bilgiyi şifreli olarak internet üzerinden iletmektedir. Ancak, televizyonumuza bulaşan zararlı bir yazılım, bu ses tanıma fonksiyonunu kullanarak ortam dinlemesi yapar ve dinlediklerini Internet üzerinden kötü niyetli sahibine iletirse ne olacak? Bu ve benzeri konular sadece Samsung'a özgü değildir. ABD'de yaygın olan Vizio adlı akıllı televizyon platformunun, kullanıcı izleme alışkanlıklarını program, saat, IP bilgisini içerecek şekilde kaydettiği ve bu bilgileri Internet reklam firmaları ile paylaştığı ortaya çıkmıştı. Bu nedenle, 2.2 milyon ABD doları ceza ödemek zorunda kalmıştı. Geçtiğimiz yıllarda LG'nin de akıllı reklam (Smart Ad) fonksiyonu tepki toplamıştı.

Dünya ve ülkemizden örnekler arttırılabilir. Alınacak önlemler konusunda da bazı bilgiler verelim:

Genel önlemler:

■ İnternete bağlı nesneler, genellikle kullanım kolaylığı düşünülerek, çabukça kurulacak şekilde ayarlanmıştır (örneğin "fabrika ayarlarında" bilinen, hazır parolalar bulunabilir). Kullanmakta olduğunuz bütün nesneler üzerinde üretici tarafın-

dan önerilen güvenlik önlemlerinin gerçekleştirilmesi ve internete bağlı nesnelerin sadece sizin güvendiğiniz cihazlar ile haberleşmelerinin sağlanması yerinde olacaktır.

■ Kullanılan mobil cihazların ve internete bağlı nesnelerin herhangi bir güvenlik zafiyetine sahip olup olmadıklarını kontrol etmek, gerekirse bu cihazlar ve nesneler tarafından kullanılmakta olan yazılımların (işletim sistemi, vb.) güncellenmesini sağlamak, sizi daha güvenli hale getirecektir.

■ Gerek bu cihazlarda yer alan kişisel verilerimizi korumak, gerekse internete bağlı nesneleri yönetmek için yararlandığımız uygulamalara kötü niyetli kişilerin erişimini engellemek için, uzun, tahmin edilmesi zor ekran koruyucu parolalarla mobil cihazlarımızı güvenli hale getirmek, basit ama etkili bir çözümdür.

Sosyal medya kullanımında:

■ Sosyal medya hesaplarının birçoğunda iki adımlı doğrulama özelliği bulunmaktadır. İki adımda doğrulama özelliği sayesinde, hesabınız başka kişiler tarafından ele geçirilmeye çalışıldığında, şifreniz başka kişilerin eline geçse bile SMS veya uygulama üzerinden gönderilen bir kod girilmeden hesabınıza erişim sağlanamayacaktır.

■ Facebook, Twitter ve Instagram gibi sosyal ağlarda API (Uygulama programlama arayüzü) üzerinden hesabınızın kontrolüne erişmeye çalışan uygulamaların sıklıkla bulunduğunu hepimiz biliyoruz. "Hangi ünlünün kardeşi olmalıydın" tarzı soruların yer aldığı bir uygulama üzerinden, siz farkına varmadan ya da dalgınlığınızdan yararlanarak hesabınızdan tam yetkilendirme alınabilir. Bu yöntemi kullanarak hesabınızın şifresini görüp değiştiremeseler bile hesabınızdan beğeni atabilir veya yorum yapabilirler. İzin kaldırma işlemi genellikle "ayarlar" kısmındaki "uygulamalarım" bölümünden gerçekleştirilebilir.

■ Halihazırda kullanmadığınız sosyal medya hesaplarınız varsa bunları açık tutmanız, aktif halde kullandığınız sosyal medya hesaplarınızın güvenliğini tehdit edebilir. Çünkü sosyal medya hesabınızı aktif olarak kullanmıyor olsanız da şifresi diğer sosyal medya hesaplarınızla aynı olabilir veya hesabınızın içerisinde yer alan güvenlik sorularınızla ilgili veriler yer alabilir. Bunun yanında Facebook, Instagram gibi özel mesajlaşma bölümü olan bir sosyal medya ağını kullanmışsanız, başkalarının sizin isminizi kullanılarak çevrenizdeki insanları dolandırmasına bile neden olabilirsiniz. İşte bu yüzden kullanmadığınız sosyal medya hesaplarınızı silmeniz sizin için daha güvenli olacaktır.

■ Paylaştığınız gönderileri herkesin görebileceği şekilde paylaşmak yerine sadece görmesini istediğiniz kişilerle paylaşmalısınız. Tanımadığınız kişilerden gelen arkadaşlık isteklerini, takip taleplerini kabul etmemelisiniz. Her uygulamanın kendine ait gizli hesap özelliği bulunmakta, bunları aktif hale getirmelisiniz..

Akıllı TV'lerde:

■ Tv'nin Internet'e bağlı olması gerekmiyorsa, yani sadece standart tv özellikleriyle kullanılıyorsa internet bağlantısı yapmayabilirsiniz.

■ Tv üzerindeki kamerayı bir bantla kapatabilirsiniz.

■ Mikrofonu da, kullanmıyorsanız veya kullanmadığınız zamanlarda kapatabilirsiniz.

■ Ekrana gelen şüpheli mesajları, özellikle de başka cihazlara bağlantının onaylanmasına yönelik mesajları onaylamayın.

■ Akıllı tv'nizin web tarayıcısını kullanırken, bilgisayarınızda olduğu gibi ziyaret ettiğiniz sitelere dikkat edin, seçici olun.

■ "Gizlilik Politikası" vb. adları altındaki koşulları içeren dokümanları onaylamadan önce okuyun

Akıllı saatlerde:

■ Çocuklar için akıllı saati uçak modunda wireless kullandırarak,

■ Çocukların cep telefonu ile konuşmasına veya G kullanmasına taviz vermeyerek,

■ Wireless cihazını, kullanılmadığı zamanlarda veya aklınıza geldikçe kapatarak,

■ Video gibi yoğun internet kullanımı alanında wireless cihazı ile konuşan cihaz arasında çocukların dolanmamasına dikkat etmeye çalışarak bazı küçük kontroller sağlayabiliriz. ■

KAYNAKLAR:

*http://www.bilgimikoruyorum.org.tr/?b425_*

https://guvenligunler.com

https://m.bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/188247-twitter-da-kadinlara-cesaret-tacizcilere-korku-saliyor-tacizci-veri-tabani

Çocuğa yönelik cinsel istismar

"Hastalık Değil Suç"

Çocuğa yönelik istismar türlerinden biri olarak karşı karşıya kaldığımız çocuğa yönelik cinsel istismar suçları, son dönemde gözle görülür derecede çoğaldı. Sebebi, bu tür suçlara yönelik sosyal politikaların yetersizliği, güçlü bir toplum baskısının ve kamuoyunun olmaması, çözüm yerine ceza odaklı bir sistemin hakim olması. Bu suçla mücadelede devletin tüm kurumlarından toplumdaki her bireye kadar herkesin bilinçlendirilmesi ve sorumluluk alması gerekiyor.

Sibel Dağ / Sosyolog

Son dönemlerde üst üste medyaya yansıyan çocuk cinsel istismar suçları toplumun tüm kesimlerinde kaçınılmaz olarak öfke, korku, endişe gibi duyguların yükselmesine yol açtı. Beraberinde gündemi en çok meşgul edense bu suçlara verilecek cezalar oldu. Özellikle sosyal medya üzerinden hızla yaygınlaşan bu tepkisel önerilerin çözüm tartışmalarına katkı sağladığını söylemekse oldukça güç. Aksine etkin bir mücadeleye dönüşmediği için olaylardan bir süre sonra (ta ki yeni yeni bir haber basına yansıyana kadar) yatışan bir infial dalgası söz konusu.

Sonuçta cinsel istismarın önlenmesi için faillere öfke, nefret duymak yeterli değil. Cinsel istismar sadece cezaların caydırıcılığına yaslanarak engellenecek bir suç değil. Bu suçu yaratan koşulların değişmesi ve istismarı engelleyecek tedbirlerin alınması için mücadele etmemiz gerekiyor.

Dolayısıyla istismar haberlerinin ardından toplumda oluşan yoğun tepkilerin gerçekçi taleplere dönüşmesi gerekli.

Çocuk cinsel istismarıyla mücadele kuşkusuz toplumsal, psikolojik, hukuksal boyutları olan bir konu. Uluslararası sözleşmelerde çocukların istismardan korunmasında öncelikli görev devletlere verilmiştir. Ancak istismarı önleyici politikaların hayata geçirilmesi ve kamusal hizmetlerde/uygulamalarda çocuk yararını gözeten prensiplerin ihlal edilmemesi için güçlü bir kamuoyu yaratılması büyük önem taşıyor.

Bu anlamda devlete düşen sorumlukların yanında tüm kişi ve kurumlarıyla bütün toplumun çocuk cinsel istismarıyla ilgili bilinçlenme sorumluluğu var.

Bu yazıda okurlarımızın farkındalığını artırmak amacıyla konu hakkında çeşitli kaynaklardan derlenen temel bilgilere yer verilmiştir.

Çocuk cinsel istismarı nedir?

Bir yetişkinin çocuk üzerinde güç kullanarak, çocuğu korkutarak, tehdit ederek, kandırarak veya ikna ederek çocukla cinsel yakınlık kurmaya çalışması ve çocuğu cinsel doyum için kullanılmasıdır.

Sosyal gelişimini tamamlamamış yaşı küçük bir çocuğun bir erişkin tarafından kendi cinsel gereksinim ve isteklerini karşılamak için kullanılmasıdır.

Bir çocuğun tam olarak anlamadığı, gelişimsel olarak hazır olmadığı ve rıza gösteremeyeceği cinsel eylemlere katılmasıdır.

Çocuk cinsel istismarı çocukla cinsel ilişki kurulmasıyla sınırlı değildir. Çocuğa zorla dokunmak, çocuğu dokunmaya zorlamak, çocukla fiziksel temas içermeyen cinsel içerikli konuşmak, çocuğa cinsel eylemlere tanık olmaya zorlamak, çocuğu uygunsuz materyallere maruz bırakmak, çocuğu pornografik yayınlarda kullanmak, çocuğu cinsel eylemlere teşvik etmek ya da zorlamak, çocuğu fuhuşa, evlenmeye zorlamak gibi eylemler de cinsel istismar kapsamındadır.

İstismarcı kimdir?

● İstismarcıların çoğu, sıklıkla yabancılar değil, çocuğun tanıdığı ve güvendiği erişkin ve genellikle erkek yakınlarıdır.

● Her çocuk istismarcısı, sanıldığı gibi hasta değildir.

● İstismarcıların "normal" insanlardan farklı, ruh hastası, pedofil, alkolik, serseri oldukları düşüncesi halk arasında oldukça yaygındır. Ancak bu kişiler genellikle istismar dışındaki davranışları açısından diğer insanlardan farklı değillerdir.

● Görüntüleri ve davranışları diğer insanlar gibidir; işleri, arkadaşları vardır ve topluma karşı saygılıdırlar. Zengin-yoksul, eğitimli-eğitimsiz, başarılı-başarısız, her çeşit meslek, ırk ve etnik gruptan olabilirler.

● Cinsel saldırıda bulunan kişilerin çok büyük bir kısmı doğru ve yanlışı ayırt etme yeteneğine sahiptir. Bu nedenle eylemlerinin uygun olmadığını bilir, bunların başkaları tarafından öğrenilmemesi için önlemler alırlar; bu önlemleri alma becerisine sahiptirler.

Cinsel istismarın cinsel bir hastalık değil cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen bir saldırganlık suçu olduğu unutulmamalıdır! İstismarcının hasta olarak algılanması onu masumlaştırıp suçu hafifleştirmeye yol açar.

Cinsel istismarın açığa çıkması neden zor?

● İstismarcı, çocuğun sessiz kalması, yaşadıklarını kimseye anlatmaması için çocuğa baskı uygulayabilir, onu tehdit edebilir ve korkutabilir.

(Görsel: Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği)

● İstismarcı, çocuğu etkilemek ve yönlendirmek için çocuğun kendini özel hissetmesini sağlamaya çalışabilir. Çocukla ilgilenir, iltifat eder, çocuğun ihtiyaçlarını önemsiyormuş gibi davranır. Bu nedenle çocuğun kafası karışır.

● Çocuğun etrafındaki yetişkinlerin istismarı tanıyabilecek yeterli farkındalıkları ve eğitimleri olmayabilir.

● Aileler çeşitli gerekçelerle çocuktan yana davranmayıp istismarı görmezden gelmeye kalkışabilirler.

● Toplumun aile ve cinsellikle ilgili tabulaşmış düşünceleri (büyüklere karşı gelinmez, cinsellik ayıptır gibi) çocukların yaşadıkları istismarı kimseyle paylaşamamalarına yol açar, bu tarz ahlaki yargılar istismara maruz kalan çocuğu susturur, şiddet uygulayan kişiyi ise güçlendirir.

Çocukların sessiz kalmasının olası nedenleri

● İstismarcının tehdidinden korkarlar.

● Kendisi ve ailesinin dışlanacağından korkabilirler.

● Kendisine inanılmayacağını düşünebilirler.

● Büyükleriyle bu konuları konuşmaktan utanabilirler.

● Hangi cinsel davranışların yanlış olduğunu bilmeyebilirler.

● Olayın nasıl anlatılacağını bilmeyebilirler.

● Özellikle tanıdık biri tarafından istismara maruz kalan çocuk olayı bir oyun olarak algılayabilir zamanla bunun kendi işlediği bir hata olduğunu düşünebilir, bu da suçluluk hissetmesine utanmasına ve istismarı gizlemesine yol açar.

● Çocuk, istismarın hak ettiği bir ceza olduğunu ve kendi davranışlarının bir sonucu olduğunu düşünebilir. İstismar, çevresindeki yetişkinler tarafından fark edilmediğinde çocuk çaresiz kaldığı için susar ve içine kapanır, böylece utanç, suçluluk, öfke gibi yoğun duygularını bastırmaya çalışır.

Çocuklar kolayca güven duydukları, korkutulabildikleri ve kandırılabildikleri için istismara açıktır!

Cinsel istismarın etkileri

İstismara maruz kalan çocuklarda normalin dışında içine kapanıklık veya huysuzluk, uyku sorunu ve kabuslar, yaşının gerisinde bazı davranışlara dönüş (tuvalet eğitimli bir çocuğun altına kaçırması gibi), öfke patlamaları, duygularını kontrol edememe, bazı mekân veya kişilerden ani korku ve çekinme, evden ya da okuldan kaçma, yeme alışkanlığında değişiklik, ani ve aşırı kilo değişimi, cinsellikle ilgili yaşının ilerisinde ani bilgi artışı, yaşına uygun olmayan cinsel davranışlar (oyuncaklarıyla oynarken cinsel içerikli hareketler kullanması gibi), kendisine zarar verme (saç yolma, kafasını vurma gibi) davranışlar görülebilir. Bu davranışların birkaçının bir arada olması ve genital bölgede ağrı, morarma, kızarıklık, kanama gibi belirtilerin görülmesi durumunda mutlaka bir sağlık kuruluşuna başvurulmalı, konunun uzmanlarından yardım alınmalıdır. İstismar edilen çocukların benlik saygısı ciddi hasara uğramakta, çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu, kaygı bozukluğu, depresyon gibi rahatsızlıklar ortaya çıkabilmektedir.

Çocuk cinsel istismarıyla mücadele

● Çocuk cinsel istismarıyla mücadelede erkek egemen değerler sistemi başta olmak üzere çocuk istismarına zemin hazırlayan toplumsal etkenlerin görünür kılınması öncelikli bir yer tutuyor.

Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, katı cinsiyet rolleri (örneğin erkek çocukların cinsel kimlikleriyle barışık, kız çocukların utandırılarak büyütülmesi), erkeklerin cinsel dürtülerini kontrol etmelerinin zor olduğu yanılgısı, onlara bu açıdan tanınan hoşgörü (zaman zaman tacizciyi değil mağduru suçlamaya varan hoşgörü), toplumun genelinde cinsellikle ilgili yanlış inanışlar, tabular, baskıcı tutumlar gündelik hayat içinde karşımıza çıkan ve doğrudan ya da dolaylı olarak istismara zemin hazırlayan etkenler arasında sayılabilir.

● Çocukları istismardan korumak için alınacak bireysel önlemlerin başında çocuklar ve yetişkinler arası fiziksel temas kurallarına uyulması geliyor. Çocuğun bedeninin çocuğa ait olduğunun kabul edilmesi ve bunun çocuğa hissettirilmesi gerekli.

Çocuklar ve yetişkinler arası fiziksel temas kuralları:

● Çocuğun çevresindeki yetişkinler çocuğa sevgi ve ilgi gösterirken çocuğun beden sınırlarına saygı duymalıdır.

● Çocuğa sormadan veya onun itirazına aldırmadan dokunulmamalı, çocuk istemediği sürece öpmek, sarılmak, gıdıklamak, okşamak gibi davranışlardan kaçınılmalıdır.

● Bu dokunuşlar hiçbir istismar içermese de çocuğa kendi vücudu üzerinde etkisi ve hükmü olmadığını öğretir ve istismar edildiğinde karşı koyma, kendini savunma gücünü kaybeder.

● Ailede çocuklara cinsellik ve kendi bedenlerini koruma konularında yaşına uygun bilgilendirme yapılmalıdır. Çocukları sık sık uyarıp tehlikelere karşı tembihlemekle değil gelişimsel özelliklerine göre bilinçlendirerek koruyabiliriz.

ÇOCUK İSTİSMARINA KARŞI ÇIKARKEN ÇOCUK GÖRSELİ KULLANILMAMALIDIR!

Özellikle sosyal medyada çocuk istismarını eleştiren içerik paylaşımında ağlayan, korkmuş, örselenmiş, tehlikede çocuk resimleri veya çizimleri kullanılması çocuk suistimali sayılmaktadır.

● Konuşmaya başladıkları yaşlarda çocuklara tüm vücut bölgelerinin adı öğretilirken, göz, kulak, burun gibi 'özel bölgeleri'nin de anatomik adları öğretilmelidir.

● Çocukları bilgilendirirken panik, endişe ve öfke yansıtılması çocuğun güven duygusunu zedeler. Çevresine karşı şüpheyle yaşaması da bir çocuk için olumsuz bir durumdur. Korkutucu değil güçlendirici bir dil ve yaklaşım benimsenmelidir.

● Aile içerisinde çocukların her şeyi paylaşabileceği bir ortam olmalı, günah-ayıp gibi kavramların bunu engellediği bilinmelidir.

● Çocuklarla cinsel gelişim üzerine konuşmakta zorlanan ebeveynler yardım almalı; bu konuda kulaktan dolma bilgiler değil çocukların bedensel, duygusal, zihinsel, sosyal gelişimini esas alan pedagojik kaynaklar takip edilmelidir.

● Cinsel istismar ile çocuklar arasında oynanan bazı cinsel oyunları birbirine karıştırmamak gerekir. Aynı gelişimsel düzeydeki çocukların birbirlerinin genital organlarını merak etmesi, bakması veya dokunması, ilişki olmadıkça normal olarak kabul edilir ve sağlıklı bir çocuğun kendi bedenini ve karşı cinsi tanıma, ayırt etme aşamasıdır. Çocuklar eylemi tam olarak kavrayacak olgunlukta değilse bu durum cinsel oyun olarak değerlendirilmektedir.

● Medyada çocuklarla ilgili konularda yasal ve etik zorunluluklara uyulması için farkındalık oluşmalıdır.

● Medyada, görsel ve yazılı basında çocuklardan cinsel haz almaya karşı çıkılmalıdır.

● Çocuklarla ilgili yapılacak haberlerde kullanılan temsili fotoğraf ve görseller erotizmi çağrıştıracak nitelikte olmamalıdır.

● Habercilik dilinin cinsiyetçilikten arınmış olması, istismarı normalleştirecek bütün ifade ve anlatımlardan uzak durulması şarttır.

● Toplumdaki çocuk algısının sorgulanması, çocukları değersizleştiren yaklaşımlara engel olunması için önemlidir.

Çocuklar ailenin malı değil hakları olan bireylerdir. Çocuk hakları sözleşmesine göre çocuklar yalnızca korunması gereken nesneler değil aynı zamanda hakları olan öznelerdir. Yaşama, refah, sağlık, güvenlik, bedensel bütünlük, mahremiyet bu hakların başında gelir.

● Toplumun tüm kesimlerinin mücadeleye duyarlı hale gelmesi bu yönde taleplerin yaygınlaşmasına bağlıdır. Sadece ebeveynlerin veya çocuğun bakımıyla ilgilenen kişilerin değil öğretmenlerin, hakim, savcı, avukat, doktor, polis gibi çeşitli meslek gruplarının cinsiyetçi yaklaşımları sorgulayan bir donanıma sahip olmaları çocukların hayatında kritik rol oynayabilmektedir. Dolayısıyla toplumda bu yönde beklentilerin oluşması mücadeleye önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR:

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı (https://www.morcati.org.tr/tr/yayinlarimiz/brosurler/186-cocuk-ihmalini-ve-istismarini-onlemek-elimizde-sessiz-kalma-suca-ortak-olma)

Dr. Suzan Saner, Psikiyatri Uzmanı (http://www.psikiyatri.org.tr/uploadFiles/219201618057-CocukCinsel_istismar_bilgilendirme_dosyasi.pdf)

Rengin Arslan, BBC Türkçe (https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160330_sekiz_soruda_cocukistismar)

Pedagog Sevil Yavuz (http://www.pedagogsevilyavuz.com/detay-icerik-pedagog-sevil-yavuz-187-makaleler-cocuk-istismari-cinsel-istismar-fiziksel-istismar-duygusal-istismar-ve-ihmal-cocugu-nasil-etkiler.html)

Bianet (https://m.bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/121602-cocuklara-yonelik-tecavuz-haberleri-nasil-verilmeli)

Eğer bir çocuğun zarar gördüğünden şüpheleniyorsanız, durumu aşağıda yer alan birimlere ihbar edebilirsiniz.

Başvuru merkezleri:

ALO 183 (Sosyal Destek Hattı):

7 gün 24 saat hizmet vermektedir.

ALO 155 Polis

156 Jandarma

Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM)

(0212 4041500)

Okuma Köşesi'nin bu sayıdaki okuyan kadın tablosu:
Okuyan Kadın, 1903
François Bonvin (1817 - 1887)

Konfeksiyon işçisi Leyla'nın şiddetten kurtuluş öyküsü

ANTABUS

Toplumun büyük çoğunluğu, yaşadığı mahallede, oturduğu apartmanda, sokakta ya da kamuya açık herhangi bir alanda, kadına yönelik şiddete tanık olduğunda sessiz kalmayı ve şiddeti, uygulayanla mağduru arasındaki bir mesele olarak kabul etmeyi tercih eder. Bazılarımız durumu biraz abartarak "kadının şiddeti hak ettiğini" bile düşünebilir. Toplum olarak erkek şiddetinin üstünü örtmeyi, duymazdan gelmeyi, gerekçelendirmeyi o kadar çok kanıksamışızdır ki küçük bir girişimle, bir telefonla belki kurtarabileceğimiz şiddet mağdurlarını kendi kaderleriyle başbaşa bırakmaktan rahatsızlık duymayız. Toplumun vicdanı, bu noktada körleşmiştir adeta.

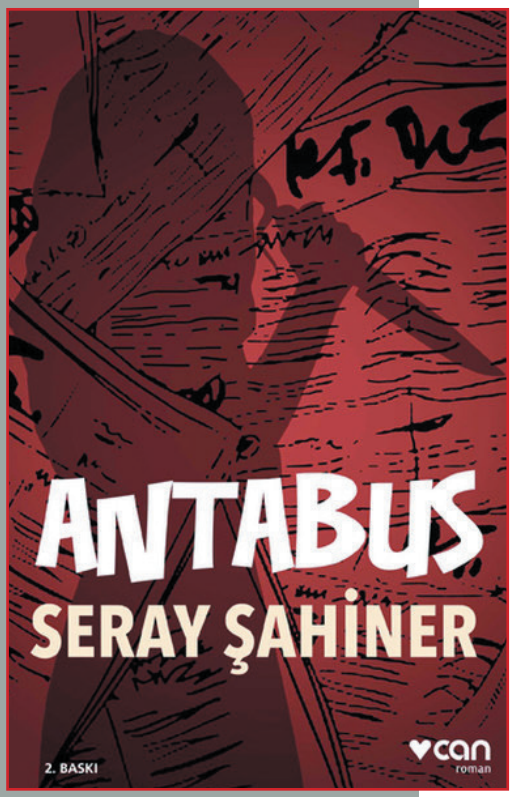

Seray Şahiner tarafından kaleme alınan kısa roman **Antabus**, körleşen vicdanlara sesleniyor, seslenmenin ötesinde çığlık atıyor. Okuyanı duyarsızlığından utandıran, duyarlıları ise harekete geçirmeye zorlayan Antabus, doğduğu günden beri başı talihsizliklerden kurtulamayan, kadın olmanın her türlü ezasını çeken, toplum tarafından dışlanan, yalnızlaşan, ama bir o kadar da kurtulma isteği taşıyan Leyla'nın öyküsü. Hem kendi yazgısını hem çocuklarının geleceğini kurtarma isteğiyle güçlenen bir kadının kurtuluş öyküsü.

Hepinizin çevresinde Leyla'lar olduğunu hatırlatan, sessiz kalmamaya, elini uzatmaya çağıran bir öykü.

Kitabın arka kapak yazısında, "*Gelin Başı ve Hanımların Dikkatine kitaplarının yazarı Seray Şahiner'in kaleminden yeni bir insanlık öyküsü... Antabus, yaşadığımız şiddet ortamının kaynaklarını, bu şiddetin yarattığı insanlık hallerini anlatıyor. Bu kısa romanın anlatıcı kahramanı, işçi sınıfına mensup genç bir kadın; Leyla. Bir konfeksiyon atölyesinde çalışan Leyla, sessiz sakin, "sıradan" bir hayat kurmak ister. Fakat hayatı seçimleriyle değil, kendisine dayatılanlarla şekillenir. İçinde bulunduğu durumdan kurtulmak için kendince yöntemler geliştirmekten vazgeçmeyen Leyla'nın anlatısını elinizden bırakamayacaksınız.*" diyor.

Romanın en güzel yanı sonu elbette. Okuduğunuzda, ne demek istediğimizi daha iyi anlayacaksınız.

ANTABUS
CAN YAYINLARI
ROMAN DİZİSİ
2014

Yazarın diğer kitapları:
Gelin Başı, 2007
Hanımların Dikkatine, 2011
Reklamı Atla, 2016
Kul, 2017

Tarihin sayfalarında unutulmuş kadınların izinde mizahi bir yolculuk

KADINLARIN NESİ VAR?

Kadınların eğitim, siyaset, bilim, sanat, spor ve daha birçok dalda karşı cins erkekten daha geç tarihlerde ve daha büyük çabalar sarfederek dahil olabildiler. Hatta pek çoğu erkek meslektaşlarına göre daha başarılı olduğu halde, isimleri duyulmadan, tarihin tozlu sayfalarında unutulup gitti.

Son dönemde, kadınların tarihini toplumsal cinsiyet perspektifiyle gün yüzüne çıkarma çabalarının sonucu olarak pek çok eser ortaya çıkarıldı. Adını duymadığımız pek çok kadının tarihte önemli işler başarmış olduğuna tanık olduk.

Jacky Fleming'in kaleme aldığı ve aynı zamanda resimlediği, 2017 yılı Artémisia Mizah Ödülü'ne layık görülen KADINLARIN NESİ VAR adlı eser, kadınların görünmezliklerine; bilim, sanat, spor vs. alanlarda karşılaştıkları engellere; dışlanmışlıklarına mizahi bir açıdan yaklaşıyor.

Kitapta, alanlarında öncü olan ve isimleri bugüne kadar gelebilmiş kadınların yanısıra, alanında öncülük etmiş ama kimliği bilinmeyen kadınların öyküleri de kısa, mizahi cümlelerle aktarılıyor.

KADINLARIN NESİ VAR!
Yazan ve çizen:
Jacky Fleming
DESEN YAYINLARI
Ekim 2017

Kadınlar bu alanın içinde çocuk bakımı, silip süpürme, çarşafların ve perdelerin yıkanması, düğmelerin dikilmesi ve kömür madenciliği gibi çok da zahmetli olmayan şeyler yapıyorlardı.

Bu sırada Amerika'da, kocasının sigara külünü uzaktan vurabilen Annie Oakley adında bir kadın yaşıyordu, ancak bu Olimpik bir hadise değildi tabii.

En azından ayakları zarifmiş.

Bingenli Hildegard ile Jane Austen arasındaki 700 sene boyunca, kadının yazma eylemine karşı çıkıldı çünkü yazmak Düşünce gerektiriyor ve bu da çocuk doğurmakla çatışıyordu.

ILO "CİNSİYETE DAYALI ÜCRET AÇIĞINI ANLAMAK" KONFERANSI YAPILDI:

EŞİT DEĞERDE İŞE EŞİT ÜCRET ANLAYIŞI BENİMSENMELİ

Türkiye'de insana yaraşır koşullar içerisinde, çalışan kadınların sayısını arttırmak temel amacıyla, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından 1 Ocak 2019'da başlatılan, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) finansal olarak desteklediği, dört yıl sürecek "**Kadınlar İçin Daha Çok ve Daha İyi İşler II**" programı kapsamında düzenlenen "Cinsiyete Dayalı Ücret Açığını Anlamak" konferansı, sivil toplum örgütlerinden temsilciler, sendika uzmanları ve akademisyenlerin katılımıyla 1 Mart 2019 tarihinde Ankara'da gerçekleştirildi. Konferansa, Petrol-İş Sendikası adına Petrol-İş Kadın Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Selgin Zırhlı Kaplan katıldı.

Açılış konuşmalarını ILO Türkiye Ofisi Direktörü Numan Özcan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma Genel Müdürü Nurcan Önder, İsveç Büyükelçiliği Müsteşarı Malin Stawe ve Birleşmiş Milletler Mukim Koordinatörü Irena Vojackova Sollorano'nun yaptığı ilk bölümde, kurumların, cinsiyete dayalı ücret eşitliği konusundaki tutumları ve konuya verdikleri önem dile getirildi.

Açılış bölümünün ilk konuşmasını yapan **Numan Özcan**, eşit işe eşit ücret talebinin buzdağının görünen kısmı olduğunu belirterek çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin evde başlayacağını, ücretsiz bakım işlerinin paylaşılması gerektiğini sözlerine ekledi. ILO'nun bu konudaki çalışmalarına ve raporlarına değinen Özcan, kadınların daha düşük ücretlerle çalıştığı tekstil, ticaret, ofis, gıda, metal gibi sektörlerde 'eşit değerde işe eşit ücret' kavramının yerleştirilmesi gerektiğine işaret etti.

İkinci sözü alan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma Genel Müdürü **Nurcan Önder** mevzuat konusunda bir eksiklik bulunmadığını, iş ilişkisinde eşit davranma ilkesine dayanarak cinsiyetten dolayı kadınlara herhangi bir ayrım yapılamayacağını belirtti. Farkındalığı arttırmak için genelge ve projeler oluşturduklarını belirten Önder, 'toplumsal cinsiyet eşitliği ödülü'yle kadınların sadece ücretlerinde değil, çalışma koşullarında da iyileştirilme yapılmasını teşvik etmeyi amaçladıklarını söyledi.

Açılış bölümünde son olarak söz alan İsveç Büyükelçiliği Müsteşarı **Malin Stawe**, İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği çerçevesinde toplumsal cinsiyet ve kadın konusunun büyük önem taşıdığını belirterek ücret eşitliği konusunun sadece haklar meselesi olarak ele alınmaması gerektiğini, kadınların ekonomik bağımsızlığı konusunun ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişimine büyük katkısı olacağını da ifade etti.

Konferansın ikinci bölümü, ILO Türkiye Ofisi, Program ve İdari İşler Yöneticisi **Özge Berber Agtaş**'ın moderatörlüğünde gerçekleştirildi. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve ücret eşitliği konularının ILO'nun kuruluşundan beri gündeminde olduğunu belirten Agtaş, yasal mevzuatın bu konuda büyük önem taşıdığını, ancak bütün ülkelere uygulanabilecek tek bir reçetenin bulunmadığını sözlerine ekledi.

Panel bölümünün ilk sunumunu bağımsız araştırmacı **Dr. Luis Pinedo Caro** yaptı. "**Cinsiyete Dayalı Ücret Açığına Dair Farklı Görünümler: Dünyada ve Türkiye'de Mevcut Durum**" başlıklı sunumunda cinsiyete dayalı ücret açığının ne olduğunu açıklayan Caro, bu açığın hesaplanmasında kullanılan verileri, izlenen yolu, farklı ülkelerden vaka incelemelerinden örneklerle anlattı.

Panelin ikinci konuşmacısı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü öğretim üyesi **Doç. Dr. Emel Memiş**, "**Olası Çözüm Yolları ve İyi Uygulama Örnekleri**" başlıklı sunumunda cinsiyete dayalı ücret açığının önlenmesi konusunu farklı ülke deneyimleri ve ortak dersler bağlamında ele aldı. Şu anda kadınların istihdama katılımı konusunda önemli dönüşümlerin başladığını belirten Memiş, ücret açığının henüz işin başında yakalanarak kapatılmaya başlanması konusunda sosyal taraflara çok büyük önem düştüğünü sözlerine ekledi.

Memiş, ayrıca, sağlıklı ve detaylı analizlerin önem taşıdığını, bu konuda farkındalık yaratılmasının çok önemli olduğunu belirterek İzlanda'da uygulanan 'Ücrette Şeffaflık Kanunu' sayesinde kamu ve sivil toplum örgütleriyle şirketlerin işbirliği yapması sonucu İzlanda'da cinsiyete dayalı ücret farkında 2 puanlık düşüş kaydedildiğini açıkladı.

Panelin, soru ve cevaplara ayrılan son bölümünde Petrol-İş Kadın Dergisi adına söz alan genel yayın yönetmeni Selgin Zırhlı Kaplan, sosyal taraflardan biri olarak sendikaların bazı durumlarda çaresiz bırakıldığını, işverenlerin açıkça yasaları çiğnediği halde herhangi bir yaptırıma uğramadığını belirterek Flormar'da işten atıldıkları için; kimya şirketleri Akkim ve Belçika merkezli Recticel'de toplu sözleşme hakları için direnen işçilerin durumunu hatırlattı. Petrol-İş'in örgütlü olduğu işyerlerinde, toplusözleşmelerle, kadın-erkek ücret eşitliği ilkesinin uygulandığını belirten Kaplan, Flormar'da on aydır direnişlerini sürdüren kadın işçilerin erkeklerden daha az ücret aldığını, analık haklarını kullanamadıklarını sözlerine ekledi. Konferans, öğle saatlerinde son buldu. ■

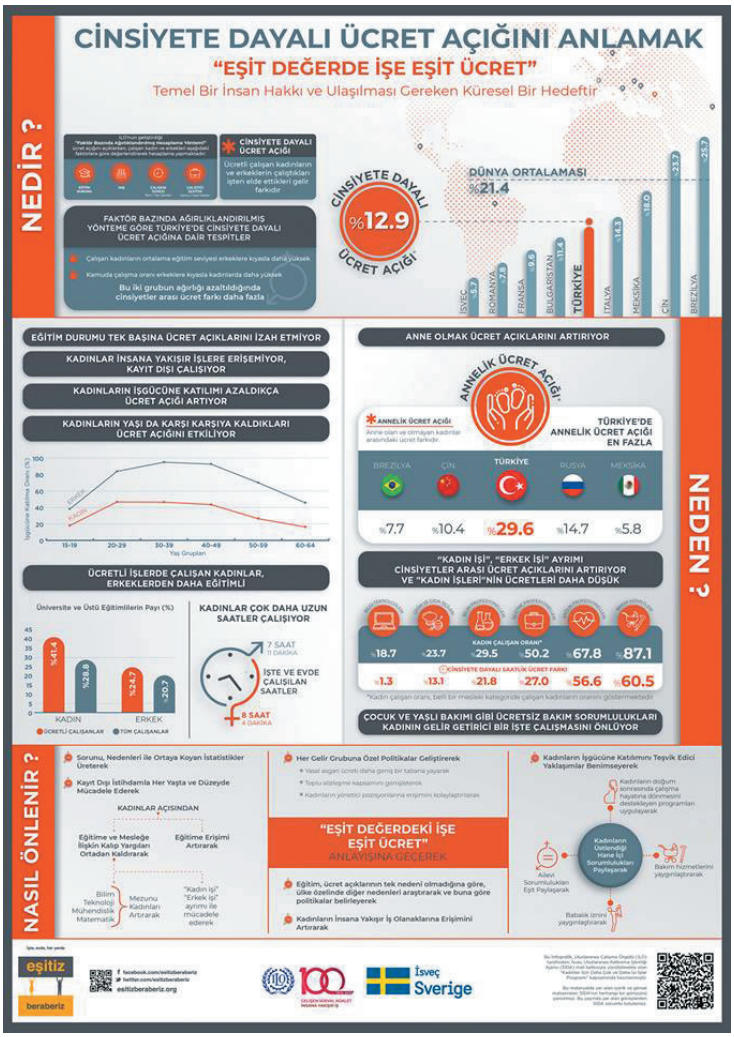

İLO TARAFINDAN HAZIRLANAN "CİNSİYETE DAYALI ÜCRET AÇIĞINI ANLAMAK" İNFOGRAFİĞİ.

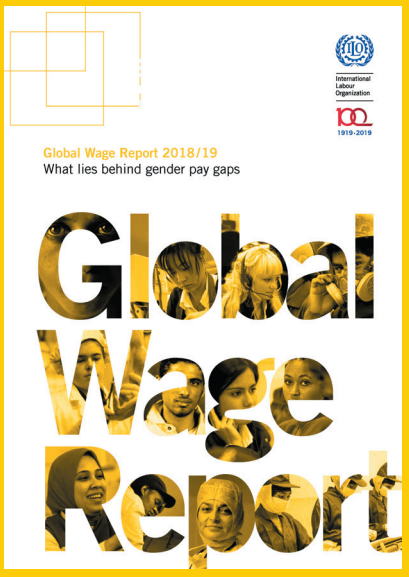

ILO'DAN KÜRESEL ÜCRET RAPORU:
KADIN-ERKEK ÜCRET FARKI ARDINDAKİ GERÇEK

"Küresel Ücret Raporu 2018/19 'a göre, reel rakamlarla (enflasyona göre düzeltilmiş) küresel ücret artışı, 2016 yılındaki %2,4 düzeyinden, 2017 yılında %1,8'e düştü. Bulgular, 136 ülkenin verilerine dayanıyor. Ücret artışını analiz eden Rapor'a göre, gelişmiş G20 ülkelerinde reel ücret artışı 2016 yılında %0,9'dan 2017 yılında %0,4'e düştü. Öte yandan, yükselen ve gelişmekte olan G20 ülkelerinde ise reel ücret artışı 2016 yılında %4,9 ila 2017 yılında %4,3 arasında oynadı.

Kadın-erkek ücret farkı kabul edilemez derecede yüksek düzeylerde

Rapor, 70 kadar ülkeyi ve dünya genelinde ücretli çalışanların yaklaşık %80'ini kapsayan verileri kullanarak, kadın-erkek ücret farkları yenilikçi ve daha doğru yollarla hesaplıyor. Bulgulara göre, dünya genelinde kadınlar erkeklere göre yaklaşık %20 daha az ücret almaya devam ediyor. Rapor'un bulgularına göre, yüksek gelirli ülkelerde ücret skalasının yüksek ucunda kadın-erkek ücret farkı daha büyük iken, düşük ve orta gelirli ülkelerde ise, düşük ücretli işçiler arasında kadın-erkek ücret farkı daha büyük."
(Kaynak: www.ilo.org)

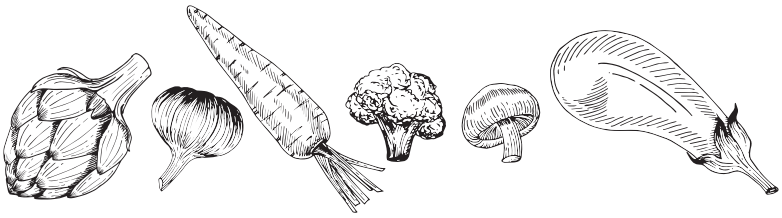

HER EVE LAZIM TARİFLER

Yemek yapanların sıkça yaşadığı durumlardan birisi "bugün ne pişirsem" kararsızlığıdır. Genellikle evdeki malzemeye uygun olarak yapılan yemek seçimi, bazen de yeni şeyler deneme girişimine dönüşebilir. Kendinize bir liste hazırlayın, en çok beğendiğiniz tarifleri yazın. Yeni tarifler eklendikçe listeniz genişleyecek, aynı tarifleri tekrarlamaktan kurtulacaksınız.

Humus

Malzemeler: 250 gram nohut, 1 su bardağı tahin, 1 kahve fincanı zeytinyağı, 5-6 diş sarmısak, yarım su bardağı su, 2 adet limon suyu, tuz, kırmızı pul biber, kimyon, sumak

Nohutu yıkayıp bir gece suda bekletin. Ertesi gün suyunu değiştirip iyice haşlayın. Haşlandıktan sonra ocağı kapatıp soğumasını bekleyin. Nohutlar soğuduktan sonra tel süzgeçten geçirin veya blendırla ezin.
Sarmısakları havanda tuzla birlikte ezdikten sonra başka bir kapta tahini, sarmısakları, suyu ve limonu iyice karıştırın. Daha sonra bu karışımı nohutla karıştırın. Tabaklara koyup üzerini kaşık veya çatal yardımıyla düzleştirin..
Bir tavada zeytinyağını kızdırdıktan sonra kırmızı pulbiberi, sumağı, kimyonu ekleyin, biraz karıştırdıktan sonra tabaklara koyduğunuz humusun üzerinde gezdirin. Dilerseniz üzerine kıyılmış maydonoz koyabilirsiniz. Afiyet olsun.

Zeytinyağlı Biber Dolması

Malzemeler: 2 adet kuru soğan, 2 su bardağı pirinç, 1 yemek kaşığı çam fıstığı, 1 yemek kaşığı kuş üzümü, 2 adet domates, 2 tatlı kaşığı kuru nane, 1 tatlı kaşığı tarçın, Yarım demet maydonoz, Bir çay bardağı su

Soğanları küçük küçük doğradıktan sonra bir tavada zeytinyağı ile pembeleşinceye kadar kavurun. Ardından çam fıstıklarını ekleyip biraz daha kavurun. Pirinci yıkayıp suyunu süzdükten sonra tavaya ekleyip kavurmaya devam edin. Daha sonra maydonoz dışında kalan bütün malzemeleri ekleyip bir iki kere daha karıştırın ve suyu ekleyin. Pirinç suyunu çekince ince kıyılmış maydonozu ekleyin ve altını söndürün. Ayıklayıp yıkadığınız biberlere iç malzemeyi doldurun, üzerini domates dilimiyle kapatın. Tencerenin yarısına kadar su doldurup kapağını kapatın, kısık ateşte pişirin. Biberler yumuşadığında dolmalar hazır demektir. Afiyet olsun.

Zeytinyağının faydaları

Ülkemizdeki tarihi çok eskilere dayanan zeytinyağının antik Mısır döneminden beri kullanıldığı söyleniyor. Bu kadar eski bir iksirin bugün hala aynı yoğunlukta kullanılması tesadüf değil elbette. Zeytinyağının cildimizden sağlığımıza, saçımızdan tırnağımıza kadar pek çok faydası bulunuyor. Maliyeti diğer bitkisel yağlara göre biraz fazla olsa da, sağlık için masrafa değdiğini söyleyebiliriz. İşte zeytinyağının faydaları...

Kalp atışlarının düzenlenmesine ve hücrelerin yaşlanmasını geciktirmeye yardım eden antioksidan maddeler içerir.

Sindirime yardımcı olur, kabızlığı ve hemoroid hastalığını önler.

Hem zeytinin, hem de yağının kolesterolü düşürdüğü, kalp hastalıklarını, kireçlenmeyi ve bağırsak hastalıklarını önlediği belirtiliyor.

Vücuda kalsiyum alımını kolaylaştırır.

Cildin görünüşünü ve yapısını iyileştirici etkisi vardır.

İçerdiği A, D, K ve E vitaminleri, yaşlanmayı geciktirir.

Saç kepeğini ve dökülmeyi engeller. Saçı parlatır.

Kanser riskini azaltır, yüksek tansiyonu düşürür.

Tırnakları güzelleştirir ve güçlendirir.

Kuru cildi canlandırır, kırışıklıkları azaltır. Cildi yumuşatır ve esnek, pürüzsüz bir görünüm verir.

Tüm dünyada üç kadından biri hayatının bir döneminde cinsel, fiziksel şiddete veya tacize maruz kalıyor. Kadınlar, işyerinde cinsel taciz, psikolojik şiddet, tehdit ve zorbalıkla karşı karşıya kalıyor. Çok az ülkede işyerinde cinsiyete dayalı şiddete karşı koruyucu yasa bulunmaktadır. Bu açığı kapatmaya yönelik bir ILO sözleşmesi hazırlığı sürmektedir. Haziran 2019'da toplanacak Uluslararası Çalışma Konferansı'nda sözleşmenin karar bağlanması bekleniyor.

ILO SÖZLEŞMESİNİ DESTEKLE

İŞYERİNDE
CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET

SON

BULSUN!

petrol-iş